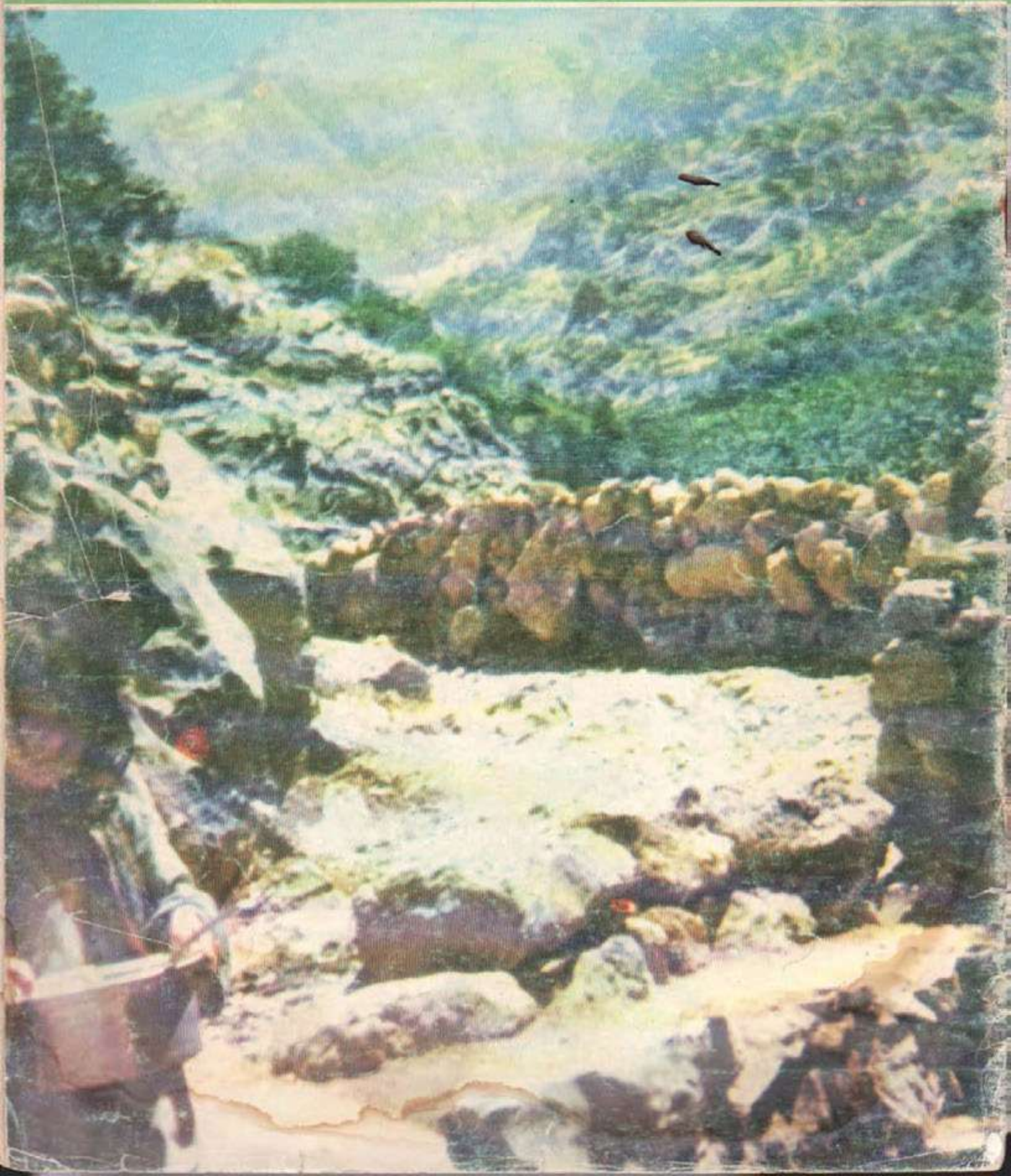

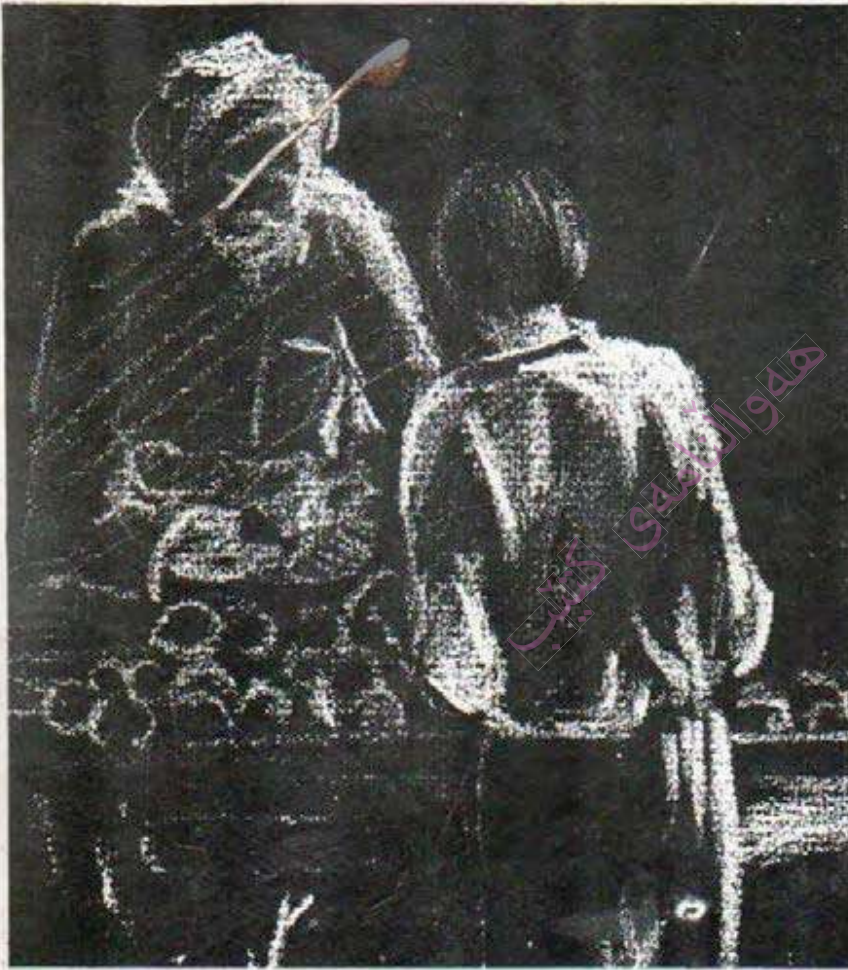
په پياښ

شماره (۱۲) - سال (۱۹۷۴) - ۲۶۷۴ کورنۍ

لهم ژماره يک دا

- لاپه ربه يک له ميژووي شاري هوليتر - د مارف خه زنده دار
- مامه پاره - جه مال بابان
- قه لاج - له شيعري کوردیدا - حيلمی عهلی شهريف
- لاپه ربه يک له ميژووي روژنامه گهري کوردی له شاري کهرکوک - جه بار جه باري
- ده رباره ی فونتيکي کوردی - د عبدالرحمن معروف
- دايکابه تي (چيرۆک) - طه بابان
- له که نجينه ی نه ته وایه تيبان - حه يدهر نانه که لي
- سه ره تاي گزجي نوئی خوازي - نه نوهر جاف
- گره وي نينجانه يکي خرو سيازده گول - دلشاد مهريواني

به پان

گوزفاريکي د تروپيک ولفونمري
گشقه په

ده زاره قه راکه ياندن
مانگي جاري نه ده نه کات

په پرسيار :

دکتور شکرهم فازل

سکر تيزي نو د سينت :

نهرميان

له پايچازي دارالحرية دا
ماسه نه کرنيته

له ژماره ی دا هاتودا نه م باسانه و گه ليک پارچه شيعرو چيرۆک
ده خوئنه وه :

- « نيسيري » - شاعري شهيدای کوردستان - کهريم شاره زان
- جوتيار له شيعري کوردی دا (به شي دووم) - حيلمی عهلی شهريف
- ده رباره ی فونتيکي کوردی - د عبدالرحمن معروف
- زمانه که مان له گوتی وه هاتوه - محمد امين هوراماني
- له سه ره ريژه وي « ستانسلافسکي » - عمر علی نه مين
- گوزشه ی مندالان - شاکر فتاح
- تاليسا « کورته چيرۆک » - شکر به ره سول
- جه نده رايه ک ده رباره ی خوئنده واري و نه خوئنده واري وه لي دوانه

ده ره ينيانی هونمري

(محمد عارف)

پۆڭزە دەستە

وا بەم ژمارە بە پیمان نایە سائیکی
 نوێ پیتش ئەوێ هەنگاوێك بەهاتۆزین
 بانلۆریك بەدەینه دواوو سرنجێك بەدەینه
 مێژوی سالی رابوردوی جیهان تاوهكو
 بزاین گرتنترین روداوی ئەو سالا

چی بوە ؟ پاش ئەمە کردەومان بخەینه
 پووڕەخنە بەك لەخۆمان بگڕین و ئاواتو
 خواستی سالی ئایندەشمان ناشـکـرا
 بکەین .

گرتنترین روداوی سالی پیتشومان
 کەسودی بو مرۆفایەتی هەبیتت
 مۆرکردنی ریکەوتنیکە بو بن بـرـکـردنی
 شەر لەنتوان سەرگردایەتی دووبەرە
 جیاوازی گەورە جیهان لەنیوان
 بەکیتی سۆقیات و ولاتە بەکگرتووەکانی
 ئەمەریکا ئەمە دەرگای ناشتی ئەکەهریو
 ئەو دوو ولاتە بەلکو بۆهەمو ئادەمیزاد
 خستە سەرگازی پشت .

لەسنوری ولاتانی عەرەبدا ئەو بو
 گەلی عەرەبی برامان لەشەری بەرگری
 ئەم دوایی بەدا دژی زایۆنیزی داگیرکەر
 رایەری و خەرتک بو مافی قوت دراوی
 وەر بگرتەو بەلام هەندیک لەدەولەتانی
 عەرەب شەریان راگرتو لەگەل
 ئیسرائیل کەوتنە گفتوگۆکردن ،
 دەولەتی عیراق و گەلی فەلەستینی
 تیکۆشەر دانیان نەنا بەو گفتوگۆکردنە
 چونکە خاکی داگیرکراو بەخەباتو
 تیکۆشان وەر ئەگیریتەو .

ئەوێ شایانی باسە ولاتانی
 ئەفەریقا پستی براءەره بەکانیان گرتو
 هەر پەپوئەندیەکیان لەگەل ئیسرائیل
 هەبو تیکیان دا ، ولاتانی عەرەبیش
 بۆ بەکەم جار چەکی نەوتیان بەکار هیناو
 ئەمەش وای لەودەولەتانه کرد کە پستی
 دوژن ئەگرن چاوی بخەشێننە هەئوێستی
 خۆیان .

لەسالی رابوردو عیراقی مەلەبەند
 نمان لەگەلاندنی ئەوتدا سەرکەوتە سەر
 کومیانیا نەوتەکان و بەشە نەوتەکانی
 ئەمەریکا و بەشەکی کۆلبەنکیانیشی
 گەلاند .

لەمەیدانی رۆشنیری کوردیدا
 سالی پیتشو گەلی کتیب و بلاوکراوە
 کەوتە بەردەست خۆتەرانی بەرێز ،
 شەر، فنامە کەمێژوی کوردەو بەخامە
 کورد نوسراوە تائیتسا بەچەند ژمانیک
 بلاو تراپومووە تەنھا بەکوردی نەبیت ،
 مامۆستا هەزار کتیبەکی گوریە سەر
 زمانی کوردی و لەسەر ئەرکی کۆری
 زانیاری کورد لەچاپ دراو بلاوکرایەو
 ئەمە بەروداویکی گرتگی رۆشنیری
 سالی پیتشومان ئەدرتتە قەلەم .
 هەرەها گەل و داوی سالی رابوردو
 بناغە بۆ دەزگایەیکی چاپەمەنی و بلاو-

کراوێ کوردی لەلایەن کاربەدەستەنەو
 دامەزرا هومێدەوارین ئەمە پیتشەهزی
 بوژاندنەوێ چاپەمەنی زمانەکەمان .

دەرباری ئەم گۆفارهش بەکەم
 ژمارە لێ سالی ۱۹۶۹ بلاوکراوە تەو
 وەتا نیوێ سالی پیتشو تەنیا حەوت
 ژمارە لێ دەرچووە بەلام لەهاوینی سالی
 رابوردووەو لەخەورا پەری و گەرمی
 کەوتە ماسولکەکانیەو لەوساوە تا دوا
 رۆژی سالی رابوردو چوار ژمارە
 لێ کەوتە بازارەو ئەمە لەخۆیدا شوێرشیکی
 لەم گۆفاره ناوێ تەو هۆی ئەمەش
 ئەگەر تەو سەر دلسوزی پیتشەهزی
 بەرەسەندنو بوژاندنەوێ چاپەمەنی
 کوردی لەلایە کەووەو پیتشگیری کردنی
 نوسەرانی بەرێز بو ئەم گۆفاره لەلایەکی
 ترەو ، بە چاوگێرانیکی بە ژمارەکانی
 پیتشومانداو رەخە لەخۆگرتتیک بوژمان
 دەر تەگەوتت لەمەیدانی شیعرو چیرۆکو
 زمان نەسپمان تاوداوە کەچی لەدراساتو
 باسی قولو فراوانو پارێزگاری کردنی
 کە لەپوری نەتەوایە تیممان دواکەوتوین
 بۆیە داوا لەنوسەرە بەرزەگانمان
 ئەکەین لایەك لەم لایە بکەنەو .

ئەوێش بزاین ئەم گۆفاره هەر
 ژمارە بەك پیتشەهزاری لێ چاپ ئەکرتتو
 ناماتە مانگیک لەبازاردا نامیتتو ئەرکی
 هەر ژمارە بەکیشی لەسەد فەلس زباترەو
 نوسەر مافی نوسینی خۆی مەرئەگرتت .
 لەم ژمارە بەووە وا گۆفاری بەیان
 پیتشەهزی شەش سالی و نەخشەمان
 بۆ سالی داهاومان ئەمە بە :

- ۱ - هەول دان بۆ ئەوێ گۆفاری
 بەیان پیتشەهزاریکی بەک مانگی .
 - ۲ - هەول دان بۆ ژۆرکردنی لاپەرە -
 کانسی .
 - ۳ - بلاوکردنەوێ ژمارە بەکی
 تاییەتی بۆ فولکلۆری کوردی .
 - ۴ - پیک هینانی گوتتوگۆ لەگەل
 نوسەرە بەناوبانگەگانمان .
 - ۵ - بلاوکردنەوێ ئەو جـوـرـە
 کەرەستانەکی کە بوژاندنەوێ کە لەپوری
 نەتەواییمانی تبادا خۆنەنوێتی .
 - ۶ - بلاوکردنەوێ بەرھەمی هەمو
 نوسەرێکی دلسۆز بێ جیازای بیروبا -
 وەر و ریبازی نوسین .
- ئەوی نوسەری خۆشەویست !! بەیان
 گۆفاری خۆتە بە پیتشگیری کردنت
 ئە پیتشەهزی هۆی بلاوکردنەوێ رۆشنیری
 لەگوردستانە کەتدا .

مەنۇتۇۋى

شەئارى ھەۋەلىرى

خۇشەۋىيەت

مارف خەزىنەدار

خەكايەتتىكى ئەفسانە

خەكايەتتىكى ئەفسانە بەكمۇ ئەفسانە يى ناو خەلكى ھەۋەلىرى لى بابەت گۆرستانى «چراغ» (۷) ھەۋە دەلىق : «ئەم گۆرستانە بۇيە ناۋى نراۋە «چراغ» چۈنكە مەلایەكەت و ئەولیا لەشەۋانى جومەدا نوور دەھىنن بۇ قەبرى ئەو ئەسحابە و ئەولیا وشىخانەئى كەلەۋى نىزراۋون» خەكايەتتىكى تىرى ئەفسانە يى لە ناو خەلكى ھەۋەلىرى پىشتاۋىشت دەيگىر ئەۋە ، ئەۋىش ئەمەيە :

«لەدەۋر و پۇزگارى كسوندا ، پاشايىتىكى ھەبۋ لە نەزادا تورك بوو ، ناۋى «چراغ» بوو ، نىزىكتىن كەس بوو لە پاشا و خۇشەۋىستىن كەسى بوو لە لاي ، وا پىك كەوت كە پاشا بازجەيىكى گەۋرە لە ئەرزەكانى تەرخان بىكا بۇ ئەۋەى بگرى بە گۆرستانى موسولمانان لە پاش مردنى خۇى ، كۆچى دوۋايى كرد ، نىتر پاشا لە سەر ئەو زەۋىيە ناشتى كە بۇ گۆرستان تەرخانى كردبوو ، ئەمە بەكەمىن گۆپى گۆرستانەكە بوو ، بۇيە بە ناۋى ئەۋەۋە ناۋ بانكى دەركرد ، كە پاشا لە دوۋاي «چراغ» كۆچى دوۋايى كرد لە تەك ھاۋپى خۇشەۋىستەكەى نىزرا» .

ۋاستى مېژۋۋىي

ئەو پاشايەى (۸) كە خەلكى ھەۋەلىرى كردۋىيانە بە ئەفسانە ، شەخسىيەتتىكى ئەفسانە يى نىيە ، بەلكو كەسىتىكى دەۋلەمەند بوۋە ، لى نىۋان نىۋەى

ئىمە لەم ووتارەدا كە باس لە گۆرستانىك لە گۆرستانەكانى ھەۋەلىرى دەكەين ، دەبى ئەرەش بلىين كە «قەبرستانى» ھەۋەلىرى ، كۆنترىن گۆرستانە لە شارا ، ئەمە برىتى بە لە مۇزەخانەيىكى مادگارى ، مېژۋۋى پىشان دەدا ، بىن گومان ئىسقانى بت بەرست و پۇزبەرسىت و زەردەشتى و جوۋلەكە و گاۋر و موسولمان و ئاسوۋرىي كۆن و سىدبايى ژ كوردى تىدايە ، بەلام تىمەتاكە گۆرستانى كوردى موسولمانە .

ئىمە لەم ووتارەدا مەبەسمان ئەۋە نىيە لە مېژۋۋى «قەبرستانى گەۋرە» بىۋىين چۈنكە كۆنترىن گۆرستانى ھەۋەلىرە ، بەلكو دەمانەۋى ھەندى زانىارى لە بابەت گۆرستانىكى ھەندى تازە بلاۋ بگەينەۋە كە گۆرستانى «چراغ» (۲) .

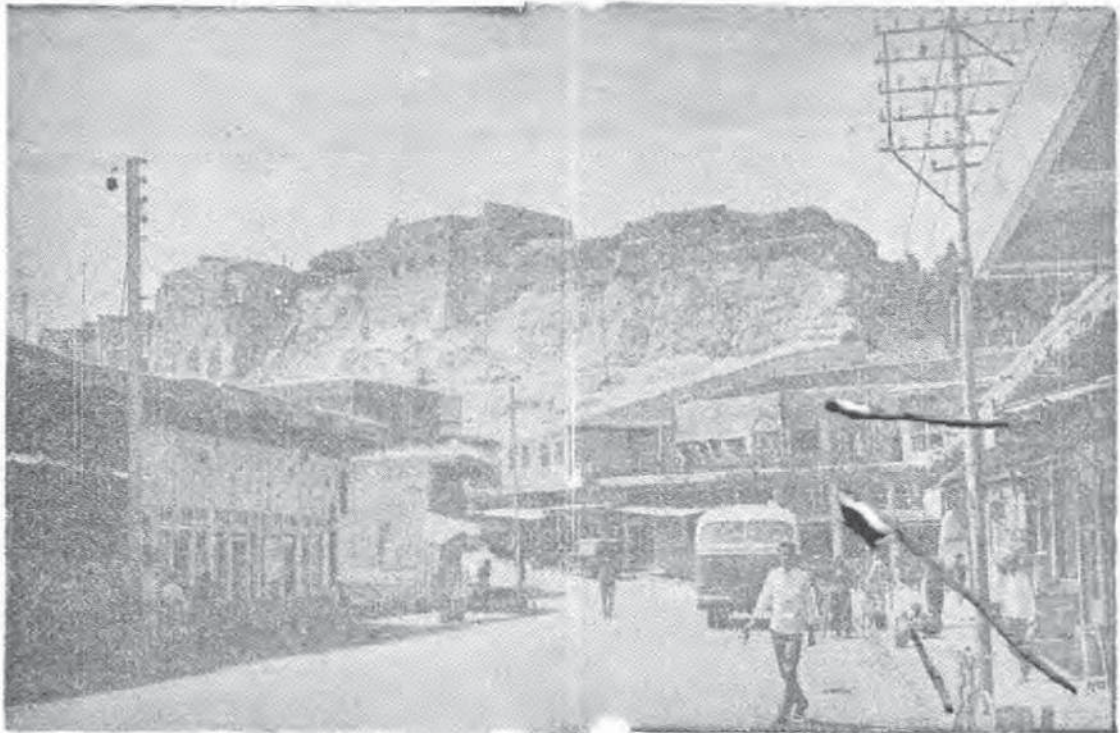
جىگەى گۆرستانى چراغ

گۆرستانى «چراغ» دەكەۋىنە لاي خوارور (جنوبى) شارى ھەۋەلىرى و قەلەكى ، لاي باكۋورى گۆرستان بەستى ھەۋەلىرى (۳) و قەسابخانەى كۆنە ، لاي خوارۋوى گەپەكى بەنزىنخانەى تازەيە ، لاي پۇزەھەلاتى جىگەى گۆرستانى جوۋلەكانى كۆن (۴) (گەپەكى سەيدەۋەى ئىستا) و گۆرپەپانى پەمبازىيە (۵) ، لاي پۇزناۋاي گەپەكى سەعدوۋناۋە و گلكتەنا (۶) و ئەو پىگەيە كە دەچىنە كەركوك .

شارى ھەۋەلىرى بەكىكە لە شارە ھەۋە كۆنەكانى سەر پوۋى زەۋى ، شارىكە لە ھەمور دەۋر و پۇزگارلىكدا ژيانى تىدا بوۋە و ھەر بەناۋەدانى ماۋەتەۋە . بە پۇز لە بەر تىشكى خۇر درەۋشاۋەتەۋە ، بە شەۋىش پىرشىكى چىرا لە كۆلانكەى مالەكانى بىرسكاۋەتەۋە ، لەۋەتەى قەلا سەر بلىندكەى بۇ ئاسمان ھەلچۈۋە ، يا منارە لە خۇ بايى بوۋەكەى سەرى بۇ كەھكەشانى فەلەك بردوۋە تا پۇزگارى ئەمرومان .

پىاۋ كە بۇ يەكەم جار چاۋى بە شارى ھەۋەلىرى دەكەۋى جوۋانىيىكى ئەۋتۇ لە دىمەن و ئەدگارىدا ناينى ، بەلام ناۋەرۋكىكى ئىكجاز پىر مانا و بەرزى ھەيە ، شارى چوۋار خوۋاكانى شارستانىيەتى كىتىي كۆن بوۋە ، ئەم بەسەرھانە درىزە و مېژۋۋە كۆنە كردۋىيەتى بە سەرچاۋەى قارمانىيەتى و ئەفسانەى ناۋ خەلك ، ئىستانەكە كەنجىنەيىكى بى ھاۋتا لە ئەدەبى خەلكى كوردا لە ژىر دەستمانە ولە ھەۋەلىرى دروست بوۋە .

گومان لەۋەدا نىيە كە پانايى شارى ھەۋەلىرى لە پىش جەنگى كىتىي دوۋەمدا تۆزىك لە پانايى گۆرستانە زۆرەكانى گەۋرەتر بوۋە (۱) ، ھۆى ئەمە دەشى لە بەر كۆنى شار و سستى لە پىشكە - رتنى بوۋى ، بە تاييەتى لە پوۋى فراۋانى و گەۋرە بوۋنى شارەۋە .

دوومی سەدەى هەژدەم و نیوەى یەكەمى سەدەى نۆزەدەمدا ژیاوە و ناوی مەحموود ئاڭای پیربەدر بوو .

ئەم بەسەرھاتەى لای خووارەووە لە بنەمالەى دایكەمدا (۹) پشتا و پشت دەبگێرئەووە ، گەلێ جار لە دایكەم و داپیرەم ئەندامانى بنەمالەى مالی دایكەم بیستوو :

«باپیرەگەرەمان ناوی مەحموود پیربەدر بوو ، پیاویكى دەولەمەند و ئازا بوو ، پەز و باخ و باخاتیكى زۆرى لە خوشنارەتىدا (۱۰) بوو ، هەرۆهە زەوى و زاریشى لە هەولێر و دەوربەرى دا بوو . بنەمالەى مەحموود ئاڭا لە كۆنى كۆنەووە هەر لەم ئارچەبەدا ژباوون .

گەشت و گەپاتیكى زۆرى بوو . بۆ وولاتی ئیتران و تووران . لەو وولاتانەدا بوو بە هاوپیى كاپرايێك ناوی «چراغ» بوو ، ئەمە خەلكى تەوریز بوو ، پێوەندى لە ئیوانیاندا بە هیز بوو . مەحموود ئاڭا كردى بە هاوپی و پیاوی خۆى .

ئیوانانى بەهاری سالیك ، لەگەل هاوپیكەىدا لە دەرهووى شار لە سەیرانا بوون ، كه گەيشتنە جێكەى كۆرستانی «چراغ»ى ئیستا ، مەحموود ئاڭا بە هاوپیى ووت : ئەرزێكى باش

و میترەوزاریكى نایابە ، ئەمە بۆ ئەووە باشە ببێ بە كۆرستان بۆموسولمانان . . . چراغ لە پیش مەحموود ئاڭا كۆچى دروایی كرد ، یەكەمین كەس بوو لەوى نێژرا ، لە پاشانا ئاڭاش كۆچى دووایی كرد و لە تەك «چراغ»دا نێژرا

كۆچى چراغ كێلى بۆ دانهراووە ، بەر ئەووە كۆچەكە لە ئارچوووە و ئیستاكه هەر شوینیشى ئەماووە ، كۆنترین كۆچ لە كۆرستانەكە كۆچى مەحموود ئاڭای پیربەدرە ، لە سەر كێلەكەئى ئەم رستەیه نووسراووە : «هەذا قبر المرحوم محمود آغا توفى فى ربيع الآخر ۱۲۶۱» ، ئەمە میزوى دامەزراندنى كۆرستانی «چراغ» ، باخود هەندى پێشتر لەو كاتەى «چراغ» یەكەمین كەس بوو لەوى نێژرا .

پەراوێزەكان

- (۱) وەكو : كۆرستانی گەرەو ، كۆرستانی شێخەللا ، كۆرستانی شێخ محەمەدى خۆراسانى ، كۆرستانی شێخى چۆلى ، كۆرستانی شێخ تۆمەر ، كۆرستانی ئیمام محەمەد ، كۆرستانی تەعجیل ، كۆرستانی چراغ و هی تر . . .
- (۲) ئەوێ پێویستە لیرەدا پوون بكرێتەووە ئەوێهە كه كۆرستانی تری

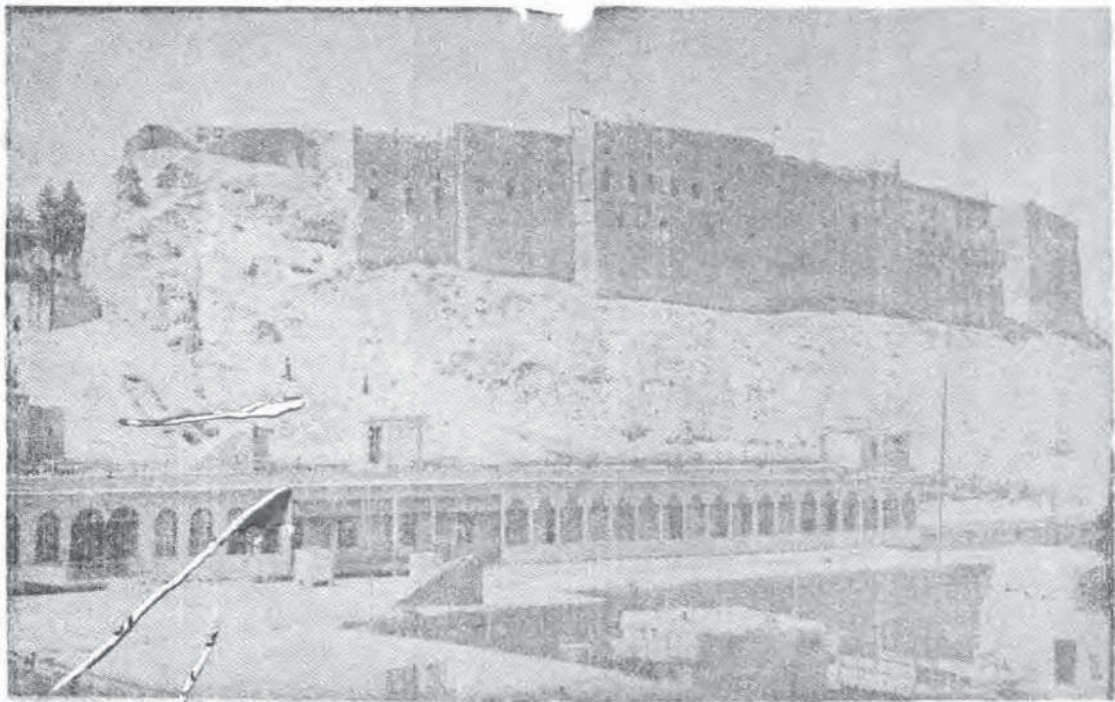
تازە لە هەولێر دروست بوووە لە پاش جەنگى گیتیى دووم لە ئەنجامى فراوان و گەرە بوونى شار .

(۳) بەستى هەولێر : شوینی پرووباریكى ووشكە ، بە زستان و بەهاری ئاوی باران و بەفرى شاخە نزیكەكانى لای پۆزەهلاتى شارى پێدا دێ ، وە لە هاوین و پاییزدا ووشكە .

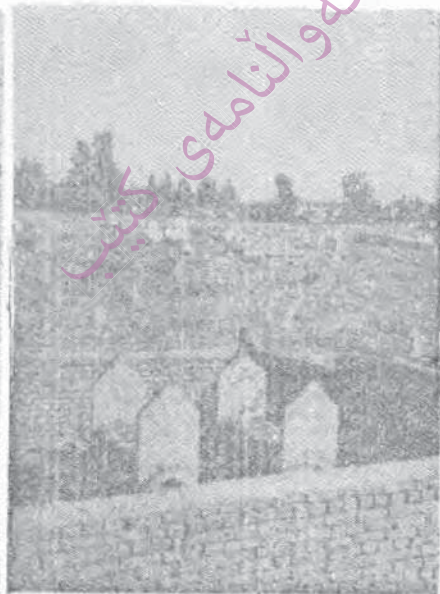
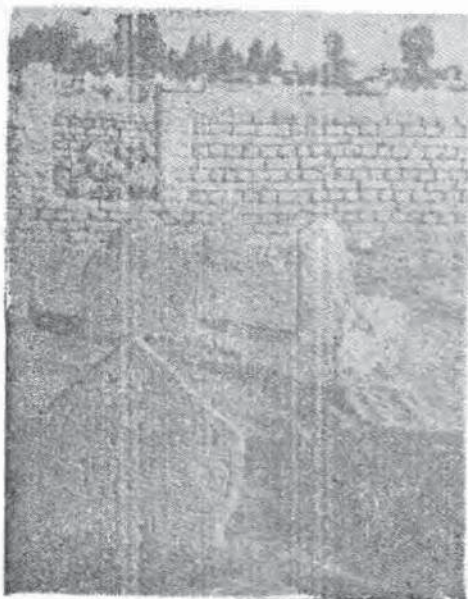
(۴) كۆرستانی جوولەكان : ئەم كۆرستانە گەلێ كۆنە ، تا دەوربەرى پاش جەنگى گیتیى دووم ماوو ، بەلام لە پاش دەرچوون و كۆچى هەموو جوولەكەكانى شارى هەولێر ، كۆرستانەكە پووخینرا و ئیستاكه بوو بە گەرەكى سەیداووە .

(۵) كۆچەپانى پەمبازى : ئەمە كۆچەپانیك بوو لە نیوان كۆرستانی چراغ و كۆرستانی جوولەكان . نا دەوربەرى جەنگى گیتیى دووم ، ئیوازى پۆزى جومعان سووارچاكانى شار تەراتین و پەمبازىیان تێدا دەكرد . خەلكى شار دەلێن لە پاش جەنگى گیتیى یەكەم كه ئینگلیز شارى هەولێرى داگیر كرد یارى پۆلۆیان لە كۆچەپانەكە دەكرد .

(۶) گلەكەند : كەندێك بوو لای خووارووى شارموو ، ئەمە لە ئەنجامى كێلان و بەكار هێنایى خۆلەكەى بۆ

وینهی ژماره (۲)

وینهکان

- ۱ - لای راستی قه‌لای هه‌ولیر که به ده‌رگای «نه‌حمه‌دی» به ناوبانگه .
- ۲ - لای ده‌رگای گه‌وره‌ی قه‌لای هه‌ولیر .
- ۳ - دیمه‌نیکی گشتی کۆرستانی «چراغ» .
- ۴ - کیتلی گۆری مه‌حمود ناغای پیربه‌در یه‌که‌مین گۆری کۆرستانی چراغه .

- نه‌فسانه‌ی ناو کورده‌واری بۆ میری شار و گه‌وره و سه‌رۆکی وولات و مه‌لیکی مه‌مله‌که‌ت و ئیعبیراتۆری ده‌ولت به‌کار ده‌هینری .
- (۹) مه‌حمود ناغای پیربه‌در باپیره که‌وره‌ی دایکه‌ له باوک و دایکه‌وه .
- (۱۰) خۆشناوه‌تی : هه‌موو ئه‌و شوینانه‌ن که هۆزه‌کانی خۆشناوی تیدا ده‌ژی له ناوچه‌ی شه‌قلاره .

دروست کردنی خشتی سووره‌وه کراو په‌یدا بوو . خۆله‌که‌ی خۆیتیکی سووری زۆر باش بوو . له‌م دووایی - یه‌دا که کووره‌کانی خشتی سووره‌وه کراو « که‌رپووج » گوێزایه‌وه بۆ جینگه‌ینیکی تر ، « کلکه‌ند » کرا به پارک به یارمه‌تی دستگا‌کانی ده‌سته‌ی نه‌نه‌وه یه‌کرتووه‌کان .

(۷) ووشه‌ی «چراغ» ووشه‌ینیکی ئیرانی ، به‌مانای چرا ، مۆم ، پووناکی پۆشنایی ، نور هاتووه . له‌هه‌موو زمان و شیوه (له‌جه)‌کانی بنه‌ماله‌ی ئیرانی به‌مانایه‌ هاتووه ، له‌ زمانی کوردی‌دا ووشه‌که به شیوه‌ی «چرا» به‌کار ده‌هینری . وه‌ له‌ زمانه‌ئیرانی‌یه‌ کۆنه‌کان‌دا ، له‌وانه له فارسی ناوه - راست (په‌هله‌وی)‌دا به شیوه‌ی «چراغ» هاتووه . ده‌لین ئه‌م ووشه‌یه‌ چۆنه‌ ناو زمانه‌کانی ئارامی و سریانی و عه‌ره‌بی به شیوه‌ی «سراج» ، هه‌روه‌ها زمانی تورکیش ووشه‌که‌ی به شیوه‌ی «چراغ» وه‌رگرتووه .

(۸) زاراوه‌ی «پاشا» یا «پادشاه» له‌ چیرۆکی به‌ر گوئی ئاگردان و

له سامانی ئه ده بی میله ته که مان له گه ل ده ست نووسه کانی شاعیری کورد ماموستا و یصالی

(جمال محمد)

(و یصالی)

له سامانی ئه ده بی میله ته که مان
« له گه ل ده ست نووسه کانی
شاعیری کورد ماموستا
و یصالی »

جمال محمد
کۆلجی ئادابی سلیمانی

له خوینده واری ، له م کاته دا ماموستا
شیخ بابه علی له وی ئه بی ئه ی بیستی و
بانگی ئه کاته لای خۆی ، له گه ل
ماموستا شیخ مسته فای قهره داغیدا
ئه که و نه و توو ئیز بۆ ئه وه ی پی
بخوین ، هه رچه نده مامه کانی رازی
نابن و از له شوانی یه تی به یستی و ده ست
بکات به خویندن به لام هه رچۆنیک بیت
خۆی ئه دزیته وه و ئه چۆن بۆ خزمه ت
شیخ بابه علی وه ئه میش ته گبیری
بۆ ئه کاو کاغزی بۆ ئه نووسی بۆ لای
شیخ عومه ری قهره داغی که له سلیمانی
له مزگه وتی مه ولانا خالد ئه بی ، به م
چۆره ده ست ئه کات به خویندن و پینج
سال لای ئه مینته وه ، له پاشان ئه چیت
بۆ (ئالان) له سه ر سنووری پشده رو
کوردستانی ئه ویدیو ، سێ سال له وی
ئه مینته وه ، له پاشدا چۆ ته (خواره میر)
و دوو سالی ش له وی ئه خوینی ، له ته مه نی
(۲۰) سالی دا ئه هجۆ بۆ (بیئوش) .
له ته مه نی (۲۲) سالی دا عاشقی
نازه نینی ئه بی (و یصالی) ئه مه ئه

له پشووی ئه م سه ری سا ئه دا کاتیک گه رامه وه بۆ چوارتا ، عه ودای بووم
به دوی ئه و ئه شاعیر و ئه دبیه نه ناسرا و نه ی که له م ناوچه یه دا هه بوون و هه چیان
ده رباره نه زانرا وه ، یه کتیک ئه م شاعیرانه ماموستا شیخ محه ممه دی
قهره داغی یه که نا زناوی (و یصالی) یه و خوا وه نی (۴۲۷۰۰) چلو دوو هه زار و
حه وسه د به بیت شیعی نایاب هه هه رچه نده چه ند ئه ند امیکتی کۆری
زانباری کورد ها تن بۆ ئه وی به هیوا ی ئه وه ی ده ست نووسه کان یان هه ندیکتی
چنگ خۆیان خه ن به لام خا وه نی رازی نه بوو که بیان داتی ، . . .
من توانیم رازی بکه م و ده ست نووسه کانی ئه وه بگریم به هیوا ی ئه وه ی
خوا یاری بیت و ده رامه ت بی ئه چا پسان به م . . . یان شتیکیان ئه بلا و بکه مه وه
به هوی گۆ گار و رۆژنامه کوردی یه کانه وه .

و یصالی کی یه ؟

ناخۆشی یه وه ، هه روه ک و ترا وه :
[که دایکت بوو به باجی لای باوکت
بۆ ره و اجی] له پاشان ئه بیت به شوان ،
ئنجا ئه چیت ه لای مامه کانی ، کاتێ
له م ما وه یه دا باوکی کۆچی دوا یی ئه کات ،
له (قۆبی) ئه بیت [قۆبی دێ یه کی
زۆر خۆشه ، پر میوه یه ، ئاو و هه وایه کی
سازگاری هه یه ، دل پینته] . . . له وی
به کۆمه لێ فه قه و مه لا ئه گا که خه ریکتی
سه یران کردن ئه بن ، ئه میش زۆر
دلگیر و زویر ئه بیت ، هه تا تۆزیکیش
ئه گری بۆ خالی خۆی ، بۆ بی به شی

کورتی به سه رهاتی ژبانی :-
ناری (شیخ محمد) ه کوری
(شیخ ئه محه دی شیخ ته های شیخ
عه زیزی شیخ عومه ری شیخ
عبد اللطیف) ی مه ردۆخیه ، له دئی
(ته کیه) له ناوچه ی (قهره داغ) سه ربه
پاریزگای سلیمانی له رۆژی ۲۲-۳-
۱۹۰۲ ها تۆ ته دنیا وه ، له پاش مردنی
دایکی ، باوکی ژنیکی تر ئه هینیت ، به م
چۆره باری ژبانی شیخ محمد که و ته

ویره ک بوو که هاو چه رخه کانی خوئی
 زوریان بئ ناخوش بوو ، به نایبه تی
 هاو پیکانی ، وه له لای ماموستا کسه ی
 قسه یان بژه تته به ست ، (و یصالی)
 زور به ینی خوش بووه له گه ل هه باس-
 ناغای سه لیم له گه رماو ، به هـوئی
 زیره گی و زانایی به ره زور و یصالی خوش
 ویستوووه ، و یصالی سه ری بۆکسه س
 دانه نواند بۆیه (ببتوووشی) به جئ-
 هیشته و چوو بۆ (دولکان) له م کاته دا بوو
 ناردیه خواز بئینی نازه نینی ، به هه زار
 فه لاکت ماره ی کرد ، چونکه نه یان
 نه دایه .

له پاش نه وه ی ماوه ی پینج سال له وه ی
 نه مینتته وه ، نه چینه کیوه رو حهوت
 سالیس له وه ی ماوه ته وه ، یاشان چوه
 بۆ (باسنی) که نا حیه یه که له ناوچه ی
 شار با زیر پینج سالیس له وه ی
 نه مینتته وه ، وه گه لئ شوینی تر گه پاره
 هه تا له دوایی دا له (گه نکئ) نزیک
 قه زای جوارتا گیر سایه وه ، به لآم
 داخه که م نه خووشی (زه غط)
 تهنگی بئ هه لچنی و ناچار ی کرد پروات
 بۆ سلیمانی بۆ چاره سه رکردنی -
 نه خووشی به که ی . .

شاعیری ناوبراو خاوه نی (٤٢٧٠٠)
 به بیت شیعری هه مه جووری نایابه چ
 (به کوردی و به فارسی و به عه ره بی) ،
 به لآم زورترینی کوردی یه ، جکه
 له م ژماره ناوبراوه زور له هه لبه سته
 جوانه نیشتمانیه کانی فه وتاون یا به هوی
 وه رگرتینانه وه یا دا کیر کردنیانه وه . . .
 جاتکا نه که ین هه رکه سه وینه یه کی
 له لایه بۆمان بنیترینه وه به هیوای نه وه ی
 له دیوانه که یا بلا و بکرتنه وه .

ماموستای ناوبراو ده ستیکی بالای
 هه بووه له شیعرو تنیدا ، ناوه روکی
 شیعره کانی (نیشتمان به روه ریته تی و
 دلداری و په ندو ناموزگاری و باری ژبانی
 خه لکی کوردستانه) .

« و یصالی و یاری دل رفین »
 نه لا نه ی عاشقی مسکین وه ره ئیمرو
 به مه یخانه :

بنۆشه جورعه ی سه هبا له جامی له علی
 چانانه .

بحمدالله زوموستانی فیراتی گول نه وا
 رۆبی :

مه ر به وه عده ی نایی وه صلته قه طعی بئ
 نه م شیده ته

نه ی براده ر ده ردی غوربه ت زور به ئیش
 و ناله یه

چه رخی که چه وه ساقیبه دائم شه را ب
 میخه ته

نه ی دله په حمی بکه به منی فه قبری قور
 به سه ر :

دل به ریشان ، چاو به گریان ، تن
 فتاده ی حه سه ره

له بلشیدانه لیت :
 وابه سه هلی تی ده ردی گرانه عا

شقی :
 ده ردی مارووته ، که ها پرووت ، هه بی

چاهی ده رده ته
 نه ی و یصالی قه ت له په سمی عاشقان

خوت لاهه :
 عاقیبه ت عوشره ت ده تته قاتیعی نه م

عوسره ته . . .
 ماموستا (و یصالی) گه به رده به کی

تره وه سه ره ردینی و په نندو
 ناموزگاریمان نه کات ، په نندی

که هه میشه له بیرمان نه چیتته وه ،
 کرده وه ی بئ بکه ین ، هه روه ک نه لیت :

ناسیای ئیمه که کورته باعیسی بئ عیلمی
 یه :

نه ورو پای چونکه فه نین بوونه فه وقی
 ناسیا :

تۆنه که ره یه ک ره نک په رسته بی هه لبزیر-
 ه هه ره یه ک ره نک :

چونکه یه ک په نک مه رته به ی را گه یوه ته
 نه وجی سه ما

تانه توانی ئیختیاری دووپه نگه هه رگیز
 مه که

هه رچی دووپه نگه هه میشه سه ووکو
 ریسواو نا په وا

ره بیعی نه وه لی عه یشه زه مانی وه صلرو
 سه یرانه

له شامی مه غریبی زولفت هیلالی حاجبی
 تۆم دی :

نیشاره ی کرده من یه عنی که سه بجه ی-
 جه زنی قوربانه .

له نیو زولماتی زولفتدا ده ئی نه سه که ند
 هه رم جانه :

له بۆ چه شمه ی حه یاتی پرووت سه را
 سه یه و په ریشانه

وه کو ها پرووت و مارووت-م له چاهی با
 بولی غوربه ت :

به عه شقی برته وی په نگت دل-م وه ک
 شیخی سه نه عانه

ده روونم گه رم و پرچۆشه به بیسه لی
 کوره بی هه داد :

به تابی تانه شی میه رت زه مه رم مورغی بو
 ریانه

هه تا له کۆتایی دا نه لیت :

(و یصالی) مژده بئ یارت ، وه فای کرد
 وه عده ی یارت :

نه میش راهاته ژیربارت ، بنۆشه مه ی
 به په یمانه

نه گه ر به رددی سه رینگی نه م هه لبه سته
 بکه ین نه بینن که (و یصالی) له سه ر

شبه وه ی شاعیره کانی پا بوورده وی خوئی
 رۆیشتوووه گروو کلپه ی عه شقی

یاره که ی سه ورتانده و یه تی ،
 له هه لبه شتیکی تریا نه لیت :

وابه تیری غه مزه کانت جه رگ و سه ینه م
 له ته ته :

تاقه تی جیسم نه ماوه باقی مانم
 زه حمه ته

واوه عیدی ناگری فیرته ت به جارئ-
 که وته دل :

تن بینی

له کاتی چاپ کردنی به رگی نه م کۆفاره ناوی هه نهرمه ند ئازاد
 به هه له نوسراوه راستی وینه کان نه مانه ن :

وینه ی به رگی یه که م - دیمه نیکی کوردستان - کاک نیاز ده ربه ند فه قه ره
 نارخوه یه تی .

وینه ی به رگی دووه م : یاشه رۆز له به ره مه ی هونه رمه ندی لاو ئازاد .

داوای ئی بوورتنان ئی نه که ین

نهریمان

مامه یاره پیاویکی راسه سهیر یوو

روون گردن روی
هه نندیک
که هه وقتو ژبني
تاریک
له ژبیانی «یاره»

جهمال بابان

مامه یاره گزیه

گردی (گولان) نه گردی نه کویته روژ هه لاتی سلیمانی ، به ولای گردی (سه یوان) هوه ، بۆچی بوبه گردی (مامه یاره) ، بۆچی له به هارداو به تایبه تی له جه زنی نه ورژدا پیره میترد به کۆمه کۆم به خزی و گۆچانه که یه وه پیتش نه و عه شاماته نه که وت بۆسه کاریزه که ی (وه سنشهریف) لای گرده که ی مامه یاره ، له کاتیگدا که نه وسا سه پرانگای تر له ده وره بیری سلیمانی زۆربوون ، نه وه سه رچنار به و هه موچنارو دره ختو ناووه روونه وه که نه لای چاوی قرژانکه ، نه وه قۆریه شکاو و (تووی مه لیک) و (کانی با) و (پیرمکانیل) و (وولوبسه) و . . . زۆر شوینی تر . به لای منه وه پیره میترد به خزی نی نه م به زمی له م شوینه دا نه نه گنرا ، نه یو یست سه رنجی خه لکه که رابکیشیت بۆنه و یاره ی که له دوتوئی نه و گۆره دا راکشاه که به ته و قه سه ر - گرده نه وه به ، مه به سی نه وه بوو ناوی (یاره) ببور پیتته وه و کرده وه کانی بین به مه شخه لیک بۆته وه ی دواو ژۆر . بۆته وه ی خۆشی له دوا هه ناسه ی ژبیانی به و شوینه شادبوو و بین به یاری (یار احمد) و به دراوستی . ده سا هه رواش بوو ، نه ویش به و مه به سه گه یشت . به لای نایا مامه یاره بۆچی له و هه موو گۆرستانانه دا و نزیک به سلیمانی و به تا - یه تی گردی سه یوان ، که سه ده ها رۆله ی نه به زو بلیمه تی کوردی میوانه ، بۆچی یاره چوو به تالو ته نابو و گردی (گولان) هوه نیشته وه گردی سه یوانیک که هه مووی دارنه رخواو و گۆری (شیخو مه لای پیاو چاکان) ده دلی یاره ی له خزی تۆراند ؟ کاک محمد توفیق وردی له کتیبه ایچکۆله که یا (مامه یاره ی قاره مان) دانه لی : دوا ی نه وه ی مامه یاره له سه ره مه رگدا رانه سیتریت که مرد له گردی گولان بینیزن ، که ده وسته کانی به سه ر سورمانیکه وه لای نه پرسن و بۆچی ؟ له وه لامدا نه لیت (من هه تا نه ورژۆه که رۆزی سه ره مه رگه یادی نه و هه لاتوه نامه ردانه ی شه ری نه سکی کویه م له بیر نه چۆته وه له بیرم ناجیته وه به داخیا نه وه نه مره م ، له لای من نه وانه هه موو خانی گه لو و نیشتمان ، بین یاین و بین نابره وون . نیستاش زۆر له وانه مردوون و

له سه ر نه وگرده نیژراون ، جامنیک که به زیندوویی هاوپی به تیم نه کردوون و هه ل نه هاتم ، تامه وئی به مردویش له گه لیاندا رابکشیم ، نه مه وئی لایان دووریم ، چونکه نه ترسم له ده وره م گۆزی نه وانه نزیک بیت و خۆلم تیکه لای خۆی نه و ناپاکانه بیت که به وه پیس نه بم) . نیتر نه م قسه یه راسه ت بیت یا هه لبه ستر او من په سه ندی نه که م و نه لیم دووریه که قسه ی مامه یاره بیت . جایازانین شه ری نه سکی کویه چیه و چی تیارووی دا که یاره به م چۆره باسی نه کات ، به لایم له پیتش نه وه دا با مامه یاره خویته ان پیتشکه ش بگه م . له (دیاری لوان) دا له کاتی خۆیا شتیکی به نرخ نوسراوه له سه ر مامه یاره به قه له می (م ج) و له (رۆزی نوئی) شدا دوو باره نه وه بلاو کرایه وه ، به گۆزیه ی نه م نوسینه مامه یاره ناوی له بنچینه دا (یار احمد) وه کوری خه ربه گی هۆمه راغای خه کسی دئی (وه ننه رینه) په که سه ر به ناحیه ی به رزنجیه له ناوچه ی شار باژیرداو هه رنه و نوسینه نه لی (هوه مر ناغای باپییری په کتیک بوه له درانزه سواره ی مه ریوان) . زۆر خۆشه و یست بوو لای نه وره حمان پاشای به به ، نه وه نده خۆشه و یست بوو له لای پاشا ، نه و شیریه ی له تاران - فتح علی شا - پیتشکه شی کردبو دا بویه ، وه کوه تی که یشتوین یار احمد له سالی ۱۸۰۴ دا له وه ننه رینه له دایک بوه ، که پیت نه گات له سه ر ری و شوینی باوو باپییری نه بین به نوکه ری پاشای به به . له ۱۸۴۰ دا له له شکره ی به به دا دانه نری به نه فسره ی توپچی و هه تا شه ره که ی کۆیه له م فرمانه دا نه مینیتته وه به لای منه وه مامه یاره خه لکی دئی (وه ننه رینه) نیه به لکو خه لکی دئی (کانی درکه یه) له ناوچه ی شار باژیر ، نه مه م له کاتی خۆیا له گۆناری (شه فق) یشدا وتوه ، که منیش له مه لا نجم الدین و له زۆر شاره زایانی ترم بیستوه . هه روه ها نه خۆی و نه باپییری ، که سیان له دوانزه سواره ی مه ریوان نه بون . نه وانه ی ناوی هه ندیک یا هه ردوانزه سواره که ی مه ریوانیان نوسیه وه ته وه بریتین له (حسین ناظم بگ) و (توفیق قفطن)

دوورکه وینهوه بهلام په کورتي نه لټيږي
نهحمده پاشا په کيک بو . لهميره
هره به ناوبانگک و دلسوزه کاني بابان ،
ده که چي کاسه کهش له سر نه خوا
شکايه وه (نه ماره تي بابان) له کاني
فرمان په وایي نهوا قلسب بووه ،
چون ؟

نهحمده پاشا ميرنکي راست و
نیشکه رو دلسوز ، له هه مان کاتدا
به زه پوړو ، له هه ورماندا هه ندي چته
پهيدا بوون ، خو خو به توندي دهستي
لټي و شاندن و سزاي نه وانه شي دا
که گر پاننه خوځيان ، نيتر نه مده دان بوو ،
پوکر پاننه خوځيان و ناستانه که بيگن
به خوځينه کي سپاوه خش و به بيگانو و
بؤلوت زه نه کارو باري کوردستانه وه ،
نهحمده پاشا کوڼي نه ده په نه مانه ،
ريستي ناسودو بي له وولان ملا و بکاته وه و
باري نابووري پراک بکات و له هه مان
کاتدا سوپايه کي (عصری) پريک
بخات بو پاراستني وولات ، ناسادي
سپوړي له فوره ننگستانه وه (فوره نسه)
هينا و سه رجناړي کرد به له شکرکا .
دهستي کرد به داپرشتني توپ و دروست
کردني توپخانه و پريک خستني سوپايه کي
نوڼي . نه جيب پاشاي کويزلگلي
(عيبنه ک له چاو) نه وسا والي به غنډابوو ،
مهسه له ليداني چته کاني هه ورمان
که نه وسا له گه ل نيراندا زليان کرد ،
نه مهی هينا په وه کايه وه ، به لام
له راستيدا له (اصلاحات) ه که سلی
کرده وه به لکو زه ننه قتي چوپوړو ،
له شکرکي چل هه زار که سي پريک خست و
بهرو کوردوستان کشا . نهحمده
پاشا بوته وهی پټي پټي بگري ، نه ویش
له شکرکي خوځي هينا و له نزيک کوڼي به
ياخود له کوڼي کوندا به په کا هه لټيړان .
له شکرکي والي شپرزه بوو له شکاندن
نزيک بووه ، که چي له نه نجامدا نيشه که
به پيچه وانه وهرگه را ۰۰۰ چون ؟

چون ؟
نهحمده پاشا ميرنکي راست و
نیشکه رو دلسوز ، له هه مان کاتدا
به زه پوړو ، له هه ورماندا هه ندي چته
پهيدا بوون ، خو خو به توندي دهستي
لټي و شاندن و سزاي نه وانه شي دا
که گر پاننه خوځيان ، نيتر نه مده دان بوو ،
پوکر پاننه خوځيان و ناستانه که بيگن
به خوځينه کي سپاوه خش و به بيگانو و
بؤلوت زه نه کارو باري کوردستانه وه ،
نهحمده پاشا کوڼي نه ده په نه مانه ،
ريستي ناسودو بي له وولان ملا و بکاته وه و
باري نابووري پراک بکات و له هه مان
کاتدا سوپايه کي (عصری) پريک
بخات بو پاراستني وولات ، ناسادي
سپوړي له فوره ننگستانه وه (فوره نسه)
هينا و سه رجناړي کرد به له شکرکا .
دهستي کرد به داپرشتني توپ و دروست
کردني توپخانه و پريک خستني سوپايه کي
نوڼي . نه جيب پاشاي کويزلگلي
(عيبنه ک له چاو) نه وسا والي به غنډابوو ،
مهسه له ليداني چته کاني هه ورمان
که نه وسا له گه ل نيراندا زليان کرد ،
نه مهی هينا په وه کايه وه ، به لام
له راستيدا له (اصلاحات) ه که سلی
کرده وه به لکو زه ننه قتي چوپوړو ،
له شکرکي چل هه زار که سي پريک خست و
بهرو کوردوستان کشا . نهحمده
پاشا بوته وهی پټي پټي بگري ، نه ویش
له شکرکي خوځي هينا و له نزيک کوڼي به
ياخود له کوڼي کوندا به په کا هه لټيړان .
له شکرکي والي شپرزه بوو له شکاندن
نزيک بووه ، که چي له نه نجامدا نيشه که
به پيچه وانه وهرگه را ۰۰۰ چون ؟

له م باه ته وه به دو جوړ ميرو و
له کاره ساته که نه دوي که هه ردو کيان
له راست نه چن .
په که ميان : گوايه له و روژانه دا کاتي
دابه ش کردني مانگاندي سوپا تريک
نه بيته وه ، وانا ناخرو نوخري مانگ
نه بيت ، سه رباز داواي (هه عاش)

به بيه تي واليه کان ، بو ته وهی شويني
خوځيان قايم کون و تا بيت گيرفان پرکون ،
نه کاتيکيشدا که تواناو دهسه لاتي
هه لگرتني (مستوليه ت) يان نه بو ،
چونکه خاترو خوتر و به رتي سل
وخوځانه پال په کيکي تر ، کاري ته وایي
نه کرده سر داناني واليه کان ، بو په نه و
واليانه هه رخه ريکي درو و ده له سر و
دوروپي و ته شقه له کردن به خه لک و نا کري
فيتنه نانه وه بوون ، نه گه ر بوځيان بلوايه
خو کميان هه ربه ناگرو ناسن بوو ،
خو نه گه دهسه لاتيشيان نه بوايه ، نهوا
خه لکيان نه کرد به گزيه کا ، نهوا ليديان
له باو و لوک برايان له برا نه کرد ۰۰۰ ته وهی
سه ر تر بوو هه مووشي به ناوي نايين
نيسلامه وه نه کرا که گوايه (سلطان) له
شويني خه ليفه ي نيسلام دانيشته وه
پاريزه ري دينه . خو نه گه ر سووسه ي
سه ربزيويه کيان بگردايه له شويني کدا
ياخود بوڼي جولانه وه په کي نازادي
خواهانه يان به نايه به لو تدا ، نيتر
يا به ناگر بايه (نفاق) به ره له تستي يان
نه کرد . به تي له پياوه کار به دهسته کان و
له واليه کاندا پياوي پاک و راست و تواناي
زور هه بوون ، به لام چونکه سه رچاوه که
هه رله سه ره وه ليخن و بوځگن بوو ، بو په
نه مانيش شتيکي وایي بوڼه نه کرا و
هيجيان بوړوون نه نه گرايه وه . نيتر نه و
ميله تانه ي ژير دهست هه مو و پوړو کابوون
وخواخواي ده ره فته کيان بوو .

ولاني بابان نه وسا له دو توڼي نه م
لټفه بوځگنه پيسه دا نه زيا ، شالا هه ر
عوسماني بوايه و بهس ، خو نيرانيش
له ولاره له (ناستانه) خراپ تر ، (حوکم و
نيداره) ي نه وان پيس تر و عه شايه ري
نر بوو ، هه ردولا لووتيان نه زه نه
کاروباري کوردستانه وه ، خو نه گه ر
په کيک له پاشا کاني پان گوي يان نه دانا
په ي پټ (اهميه ت) سه ر يان بگردايه ،
نهوا هه زارو په ک ته له يان بوته نانه وه
به لام له هه مان کاتدا هه ندي له ميره کاني
بابانيش گل ه ي ميرو و يان برده
سه رخوځيان ، هيج کاتيک نه و عه يبه
نه له ناوچه وان و نه له گوريان ناسر رينه وه ،
چونکه بوپوون به دهست که لا به دهست نه و
دونه هه نگه وه که به ناره زوي خوځيان
هه لمه توځيان پټي نه کردن ، به لام پياوي
دلسوز و راست و نيشتمان به روه ريان
زور تر بووه ، پټي ناوي ليره دا باسي -

ئەكەن ، (ئەحمەد بەگى خەزىندەدار)
 كەكسە ھەلگەر ئەبىت بەپاشا ئەلنى ،
 جارى مانگانە دابەش مەكە (چۈنكە
 تانجى تاكو برسى بىت باشتر پراو
 ئەكات) ئەم قسە يە بەناو لەشكرا بلاو
 ئەبىتەووە لەتەلى دلو دەمارى مېشكيان
 كار ئەكات ، ئەران ئەووە تا ھەمو مالو
 منالىيان بەجى ھىشتووە ھاتوون
 سنگيان ناوہ بەگوللەووە ئىستاش بگرين
 بەسەك و مووچە شيان نەدرىتى . لەناو-
 خۇيانا قسە ئەكەن بەيەك كەشەو
 تارىك داھىيات بەردىنگىرەو
 لى بگەن . برىارىش وانەبىت گوايە
 (نەمو ناغا ياخود گويخا تەمۇ) تەقەيەك
 بكات ، لەنيو شەدا يەكك ئەقەكە
 گراوہ يەككى تر ئەلى تەقەكە كىك
 لەسەربازەكان كەنېشكە كرى تىابوہ
 بەدارىكەوہ لەچارىگەدا ھەل اسرايو ،
 ئەوشەو ش بارىتى قايرە ھەل ئەكات ،
 پا ، تەقەكە لەخاتە خواوہو ، تەقەك
 ئەتەقەئى لەشكركە گوئىيان لەمە ئەبىت
 بلاوہى لى ئەكەن . (برىنداراغا)
 بېنباشى كەبەمە ئەزانى بەپەلە رانەكات
 بۇخىوہ تەكەى پاشا كەخەبەرى باتى ،
 بەلام كارلەكار ئەترازى و ھەركەسە
 بەلايەگدا مەيدانى شەر بەجى ئەھتلىن ،
 كە ئەحمەد پاشاى بەدبەخت
 ئەمە ئەبىنى ، بەھەناسە بەگى ساردوہ
 لاگەل چەند پياويكى دلسوزيا بىوئى
 دەرنەجىت پېش ئەوہى دەست لەشكرى
 دوژمن بگەويت .

دوہمىيان : لەشەردا كەنەجىب پاشا
 سەرنەكات وا لەشكركەكەى پوو
 بەشكاندەنە . كە بەمە ئەكەھەر پورەشى
 بۆنەمىنیتەوہ ، بەلكو حسابىكى توندو
 قورسىتى لەگەلدا ئەكرى لەئاستانە
 بۆيە دەست ئەكات بەپرو پاگانە بەناو
 شېخو مەلاكانداو وايان لى ئەكات كە
 (فتوى) بەدن ، ھەركەس دەست
 لەسەربازى والى بەرزكاتوہ ماناى
 ئەوہى دەستى لەپاوى سلطانو دەستى
 لەخەلىفەى ئىسلام و دشاندوہ ، بەوہ
 تەلاقى ئەكەويت ، سەربازىش ساكارو
 دلپاك لەھەمان كاتدا تەوق لەملى بروا ،
 دەست بەجى ھەمو بلاوہى لى ئەكەن ،
 ئەوہى كەنەم قسانە كارى لى ناكەنو
 شوپنەكەى خۆى بەسەر تۆپەكەيەوہ
 بەجى ناھىلىت (مامە يارە) ئەبىت ،
 ياراحمد ھەرتۆپ ناگر ئەدا بەناو

لەشكرى دوژمندا ، بەراست و چەپدا
 دەستيان لى ئەو شىنچى تاكوللە نۆپەكانى
 تەواو ئەبن لىرەدا كاك (ووردى) ئەلى :
 مامە يارە برىندار ئەكرى و لەھۇش خۆى
 ئەجىت ، ئەوسا دوژمن (زەفەر)
 پىن ئەبەنو ئەيگرن ، ئەيەن بۆبارەگاي
 نەجىب پاشا كەبەگوپرەى نوسىنى
 (روژى نوئى) ئەم گەفت و گوئە ئەبىت
 لەبەينياندا .

نەجىب پاشا : لەشكرى پاشا كەتان
 ھەمو بلاوہىيان كرى ، تۆبۇچى بەرامبە-
 رىت كرى ؟
 يارە : من فەرمان بەرم توبخانە بەمن
 سپىراوہ ، فەرمانى شەپم پى درابو ،
 كارى خۆم بەجى ھىتا .
 نەجىب پاشا : فەرمان دەرەگەت
 سەرى خۆى ھەلگرت ، تۆ بۇچى دەست
 لەشەر ھەلنەگرت ؟
 يارە : وەكو ووتم فەرمانى شەپم
 وەرگرتبوو ، بەلام لەپاش ئەوہ فەرمانى
 شەر نەكردم وەرئەگرت .
 ئەمجا (روژى نوئى) ئەلى لەسەر
 ئەم قسە لاوچاكانەيە نەجىب پاشا پتر
 مامە يارەى ئەجىت بەدلا و ئەلى (بۆ ئەم
 لاو چاكىگەت ئەمەوئى پاداشتىكت
 بەمەوہ جىت ئەوئى لىتى) .

مامە يارە : خواپاشاى خۆم بھىلى
 ھىچى ترم ناوئى .
 نەجىب پاشا : پاشاى خۆت ئەما
 روشت ، ئىتر وولاتەكەتان كەوتە ژئىر
 دەستى دەولەتى عوسمانىيەوہ
 دلويستت چىبەلى ؟
 مامە يارە : لەپاش ئەمەزىيانم ناوئى
 تامالى دنيا م بوئى .

نەجىب پاشا : بەچاويكى
 ئافەرىنكارى و دوستىيەوہ پياروانى
 ووتى (پاشە) بەلام ھەر ئەوروزە
 نەجىب پاشا پىن زانى كە يارە دىئەكى
 بەبەرات بەدەستەوہ يە ، فەرمانى
 بەراتەكەى بۆتازە كرىدوہ ، دىئەكە
 ناوى (كانى دركەى سەگان) بو
 كە ئىستا بەدەست ئەحمەداغاي گۆسالەى
 خزمەوہ يەتى . لىرەدا نووسىنەكەى
 روژى نوئى تەواو ئەبىت كە لەدوايىدا
 ئەگەپئىنەوہ سەر تەنەلە كرىدى .
 خوالى خوشبو ئەمىن زەكى بەگك لە
 (مىزووى سىلىمانىوہ وولاتى) دا
 بەزەمان (حسين ناظم بەگ) وە ، باسى
 شەپى كۆپەى بەينى لەشكرى بابانو

لەشكرى عوسمانى ئەكترىتەوہ ئەلى :
 « دواى ئەوہى لەشكركە بەلاوہى
 لى كرى ، بۆ روژى دوايى سوپاى
 نەجىب پاشا ھەلى كوتايە سسەر
 لەشكرگاي بابان بۆ راووروت چەتەيى
 لەكاتىكدا كەكەسى تىانە ماپوو تەنھا
 سوڤى يارە ئەبىت بەتۆپە كانىەوہ ،
 يارە لولەى تۆپى وەرچەرخان بەرەو
 سوپاى بەغداو دەستى كرى بەناگر
 بارانىان ، بەجۆرىك پئى نەدان
 تادرنەنگىك نرىك لەشكر تاكەبەكو
 ئەوہ ، بەلام لەدوايىدا گرتيان و برديان
 بۆلاى نەجىب پاشا . پاشا كەلئى
 برسى : بۇچى بەتەنھا تۆ لەشكركە كەمانت
 دايە بەرگوللە تۆپ و نىيازت لەمەجى
 بوو ؟ يارە لەو لەمدا ووتى : ھەر
 كەسك ئەركىكى پى سپىراوہ ، منىش
 بلاوہو ئەوہى لەشكر نابئى لەو ئەركەم
 بخت ، بەلكو پئوستە چەندم لەتوانا-
 دايە جىم پى سپىراوہ جىبەجى
 بگەم . . . والى قسەكەى بەدل ئەبىت .
 دواوى لى ئەكات چى ئەوئى بلئى ، يارە
 دواوى بەراتى خەرجى دىئەكەى خۆى
 ئەكات ، نەجىب پاشا گورج بۆى
 ئەبىتەوہ .

شەرى كۆپەكەى بوہ

(گوڤارى روژى نوئى كەلەديارى
 لاوانەوہى وەرگرتوہ) ئەلى (لى
 ۱۸۴۷دا نىوانى ئەحمەد پاشاى بەبەو
 دەولەتى عوسمانى تىك ئەجى ، دەولەتى
 عوسمانى لى ژئىر فەرمانى
 نەجىب پاشادا لەشكرىك ئەرازىنیتەوہ و
 ئەبىنئىرى بۆ سەر ئەحمەد پاشا ، ئەحمەد
 پاشايش لەشكرى لەروژ ئاواى كويە
 بەرامبەر بەيەك ئەوہستىن ، كات مانكى
 گولان ئەبىت ، بارەگاي ئەحمەد پاشا
 لەلاى كرى رىزە تو ھەل ئەدا . . .)
 مامۆستا علاءالدين سجادىش لى
 (مىزووى ئەدەبى كوردى لەباسى سالم) دا
 ئەلى (ناخرو تۆخرى سالى ۱۲۶۶ى
 ھجرى سولتان عبدالعزىز خانى
 عوسمانى دواى لە ناصرالدين شاشاى
 ئيران كرى كە پىكەوہ دەست بەكەن
 بەيەكا بۆ لەناوبردنى ئەمارەتى بابان .
 لەلايەن حكومەتى ئيرانەوہ غولام
 شاخانى ئەردەلان نىررا بۆسلىمانى . . .)
 بەپارچە شىعرە بەرزەكەى (نالى)
 شدا كە بەيۆنەى مردنى سلىمان پاشاى

بابان و هاتنی نهحمه دپاشای گۆزی دا
بۆ شوینه که ی ، شتیکیمان بۆروون
نه بیتهوه . که نه لیت :

(تا فه لک دوری نه دا سه د کوکی ناوا
نه بو - کوکب مامی مبارک طالعی
یهیدا نه بو) و بهم بهیته دوایی دیت .
(شاهی جم جا نالیا - تاریخ جم -
تاریخیه ۰۰ تانه لین لسه م عصره دا
اسکندری جم جا نه بو) به حسایی
نه بجه د (تاریخ جم) نه کاته سالی
۱۲۵۵ (۱۸۳۷ از) که سالی وه فساتی
سلیمان پاشا و دانانی نهحمه د پاشای
کوریته .

همین زه کی به گیش له (تاریخ
سلیمانی و ولاتی) دا نه لی نه ماره تی بابان
(له دوای دوصد سالیکی حکومت
به ته واری له ناوچو - ۱۲۶۷ ک ، ۱۸۵۱ از)
ماموستا توفیق وردیش له نامیلکه که یا
سالی نه م شهره به (۱۲۶۴ ک) به رامبه ر
به (۱۸۴۷ از) نه دا ته قه له م .

به و سه رچاوانه دا که باسه مان
کردن ، شهره که له ۱۲۶۴ (۱۸۴۷ از)
دا یاخود له ده ووروبه ری نه و ساله دا
به رپابوه که نه مهش له گه ل له دا نک بوونی
مامه یاره که سالی (۱۸۰۴) ه و که له
(۱۸۴۰) دا بۆ به نه فسره ری توپچی
له لشکری نهحمه د پاشادا به ته واره تی
نه گونجیت .

روخسارو رهوشتی یار نهحمه د :

به بیوستی نازانم باسی نازاییه که ی
یاره بکه م ، بیکه م به باله وان و قاره مان
وروسته می زال . . . نه به نده ی که له رو -
داوه کاندایا گیرامانه وه به سه و بادوای
خه یال نه که وین ، چوونکه ، مه رج
هله نازایی نیه ، به لکو که ماله ره -
شتیکی تر هسه ن که بناغه ی پیاوه تی
دانه ریژن به ته واره تی ، جانا یا نه وانه
له مامه یاره دا هه بوون ؟ به لام پیش نه وه
نا یادی نه و بالا و له شو لاری سۆفی یاره
له جیدابوون !!

ماموستا (م ج) له دیاری لاواندا -
نه لی (۰۰ من به اختیارانه به چا و
پن که وتنی شادبوم ، پیاویکی باریکه له ی
که له گه ت بوو ، دوچاوی تیزو روویه کی
چرچی هه بو ، به ریشی چه رموو سمیلین
به ر قرتیترابوه دیه نیکی سه بری
هه بو ، رووخش و ره ندبو ، له جل و
به رگا نه نتیکه خانه یه کی گیانداربوو ،
له چراخان و رۆزانی هه ینی دا زری و

کلاوزه ری نه پۆشی ، جوتیک قه ره بینای
زلی به پشتیا شۆر نه کرده وه ، دو
ده مانچه ی نه کرد به به ریا ، شیریکی
نه به ست به پشتیه وه ، رمیکی دریزی
نه گرت به ده ستیه وه ، به وچه شه -
له بیس متصرف و کاربه ده ستان و
خه لکاو نه رویشت ، مامه یاره به تایبه تی
خوشه ویستی هه مو منالیک بوو ، هه مو
منالیکیش لای نه و خۆشه ویست بوو .
له شه وی چراخانا سه و نه هانا یه و
ده مانچه یه کی نه ته قانایه زه ماوه ن ده ستی
پن نه کرد . له به ر نه وه منالان به چوار
چا و چاره وانی هاتنی ده بوین و هه رکه
پیشکی باروت له لوله ی ده مانچه ی
نه وه وه ده رنه چوو نیترا گربازی ده ست
پن نه کرا - له بیسرم دی هه روه ختی
نیه ی - منالان - که پن ی نه گه یشتینی
به چنک شه کری به سه را دا به ش
نه کردین و هه میشه هه ردو گیرفانی
پروبوو له م چه شه شتانه : چاک
له بیسرم دئ ده ستیشی نه هیتنا به سه رمانا و
نه بوون . منالینه هیوام هه ر
به نیوه یه نه و سا که له سیره ی
منالیمان ، نیه مامه یاره مان ته نیا له به ر
شارناین (تتویج) و به رگی نه نتیکه و
چه ره ی خۆش ، خۆشی نه ویست ، به لام
که گه وه بوین وتی که یشتین نه م بیره
چا و بیره مان له خۆشه ویست تر و
گه وره تر بوو) .

خوالی خۆش بوو ماموستا بشیر
موشیریش له کتبه که ی (وزدی) دا به م
جوره باسی یاره نه کات نه لی (من خوم
به چاوی خوم مامه یاره یان صوفی یازم
دی بوو که له ته منی ههشت نو سالی -
دا بووم له شاری سلیمانی ، مامه یاره
بالایه کی به رزی هه بوو ، گه نم ره نگ بوو
چاوی شین کاربوو جیه ی له به ر نه کرد
بیتیک سوری له به رابوو وه گولینکه -
یه کی اشی پیوه بوو پیسته که شی
ژاکاو ، و - پن قالب بوو - (مه به سی
له فید ی سه ره که نه و سا با بوو) هه مو
روژی جمعه یه ک دروسه عات له پیش
نوژی جمعه دا نه هاته بازاره وه داریکی
دریزی به ده سته وه بوو به چه شنی سه و -
نه جان له سه ر هه مو که س و گوه زریکی
بازار را نه وه ستاو به ده نگیکی به رز
نه ی فارموو : نه ی کوردینه ، نه ی
نیسلا مینه ، خۆتان چاک بناسن وون
مه که ن ، دنیا یه و سه به ینی مردن و

قیامه ته ، رهوشتی نیسلام وون مه که ن ،
له گه ل به کتیریا چاک بن ، هه موو براین ،
چونکه هه ر له چاکه و له برایه تی و
یه کیه تی و پشتی گرتن شتی چاک
ده رنه چیت ، من نه م په ندانه نان نه که م
بۆخوا هه تا کرو رۆژی قیامه ت نه و قسانه م
بمینی وونی مه که ن ، نه م نه سیجه ته
بمینی یۆنه نه وه کانتان یه ک بۆیه کتیری
بگیر نه وه ، هه رکه سی کرده وه ی چاک
نه بی به مه رامی خۆی ناکات ، اخلاقی
چاک ، خوا و پیغه مبه ر خۆشی نه ویست ،
به شتی خۆتان نه گه ن) .

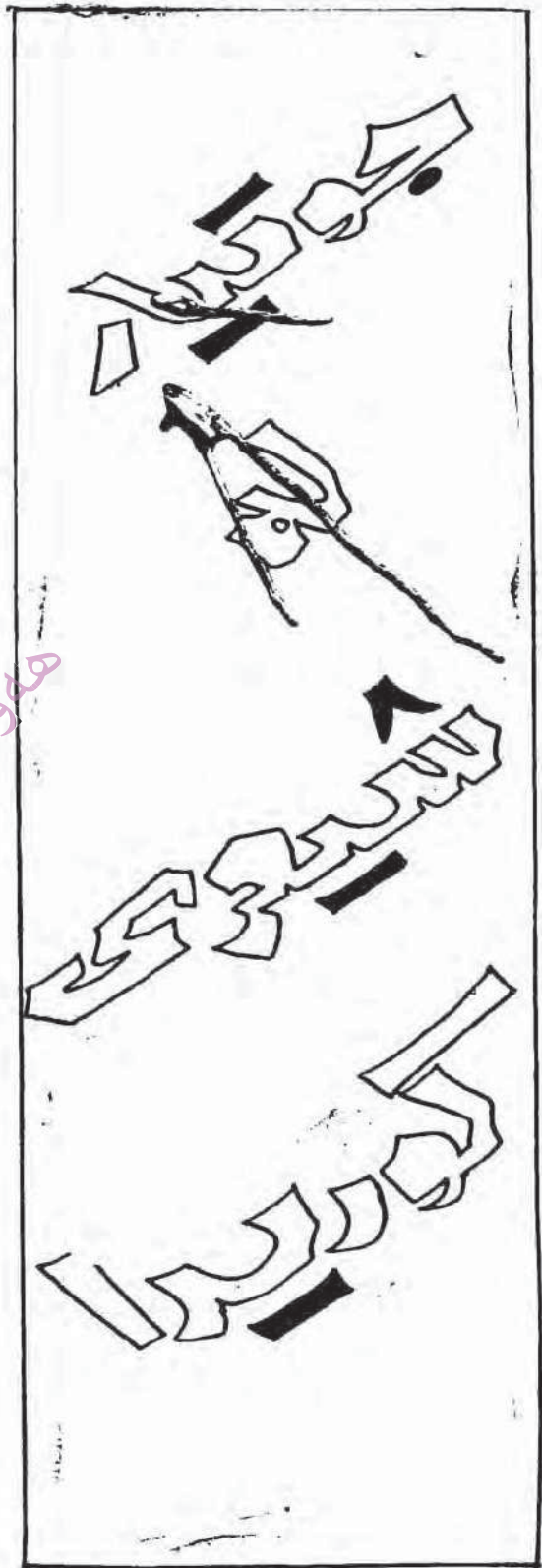
نیترا تانیره نه بی خوینده واری
به یتر له بیتری خۆیدا به جۆریک دیه نی
یاره ی دی دیاری کردیت و (انطباع)
یکه ی بپرامه ن به یدا کردین . پیاویکی
که له گه ی گه نم ره نگ ، به درچاری
شینیه که بۆه که یی و ریشیکی سه بی
تۆپدا ، فرمان ووت نه و زوش جله کۆنه -
کانی کانی ، به ربازی بۆکه به ر نه کرد ،
قه ره بینا و ده مانچه ی له خۆشی نه دا ،
چارچار زریی نه پۆشی ، سواری و ولاخ
نه بو به کۆلانه کانی سلیمانیدا و له ده شت
به غارو رمبازین نه هاتو نه چوو ، هه ر
له و کاته دا نه که ر کرده وه یه کی ناشیرینی
له یه کیک بدایه ، یاخود که سیک
ده ست دریزی بکر دایه سه ر یه کیکی تر
نه م بۆیان دانه به زی ، وازی نه نه هیتنا
تاحه قی به شوینی خۆی نه گایاندا یه وه
که نه مهش (شخصیه تی دون کیشوت
نه هیتنه به رچاوی پیا و به لام له گه ل
فه رقیکی هه یجکار زوردا) چوونکه
مامه یاره به راستی نازابوه و هه رگیز وه ک
(دۆن) خۆی به ترانندن نه داوه ، جگه
له وه عاقل و بیریکی به رزی هه بوو ، چا و
له دو واتا ته مع کار نه بوو ، نه گه ر
وابویه خۆی نه فروشت به والی کاتیک
که سه ریشکی کرد داوای چی نه کات
بیداتی ، ره نگ هه به هه ندی که س بلین
باشه بۆچی داوای کانی درکه ی کرد ؟
کانی درکه دئی خویان بوو ، نه و
داوای گیرانه وه ی چه قیقی کرد که لئی
زه وت کرابوو ، ویستیشی هه رله ویدا
کشت و کال بکات و به جۆریک ریکی بخت
که بیی به نمونه بۆ وولاتی کورده واری ،
به لام وانه زانم نه مه ی بۆ نه برایه سه ر ،
چونکه نه وه نده له وی دانه نیشته به لکو
به هه یجکاری له سلیمانیا گۆشه گیربوو ،
به شتاوه ی لاپه ره (۳۱)

گهر سهرنجيک له بزوتنهوې نه تهوايه تي گهلي
 کوردو هممو گهلاني دنيا بلهين يان هر سهرنج له
 سهرچاوې په يدا بووني بزوتنهوې نه تهوايه تي نوې
 بلهين ، واته سهرتاي په يدا بووني نه تهوه له ناوچووني
 ميرنشينه کاني نه تهوه چور به چوره کاني دنيا ، خيرا
 نمو راستي بهمان دته پيش چاو که جوتياران هيزي
 سهره کي نم په يدا بووني بزوتنهوې به بوون ، وه سهر
 کرده کاني نم بزوتنهوانه به هممو توانا يانهوه هولو
 تهقلای نهوه يان داوه که جوتياران به لای خو يانا کيش -
 کهنو بو مه به سستی به کيتي نه تهوه يي و پيش خستي
 بزوتنهوې نه تهوايه تي بيان خه نه کارموه و که ليگان
 لي وهر بگرنو ، وه به شيوه به کي رون ترو ورد تر تا
 جوتياران زياتر له فرمان رهوايه تي دمره به گايه تي و له
 کتو زنجيري رژيمي ميرنشيني زياتر رزگاريان
 بوويت نهوه نله به کيتي نه تهوه قايم ترو پيشکو تووترو
 بزوتنهوې نه تهوايه تي له پيش تر بووه وه نم ياسايه ،
 ياسايه که هممو نه تهوه به کي سهر رووي زميني
 گرتوتوه و هي ترش گه نه گه يشتيته پله ي به کيتي
 نه تهوي نه گرتتوه .

نمه سهاره ت به قوناعي په يدا بووني نه تهوه که
 بورجوازي به کان روژيکي دياروسه رکردانه يان تيا
 نووانووه ، به لام دواي نم قوناعه به تايه تي له
 قوناعي دامه زراندي سيستمی ديموکراتي هيلو
 سوشالستي دا ، نهوه هر به يي جوتيار هيجان
 نه هاتونه تدي چ نهوانه ي له شارهوه شورشيان
 به ربا کردووه به شيوه بنچينه يي پشتيان به گرتکرو
 جوتيارو سهرباز به ستووه دواي رزگار کردني شار
 به رهو رزگاري دتهات چوون ، وه کو نمونه ي شورشي
 پيروزي نوکتوبهري به کيتي سوقيه ت يان نهوانه ي له
 دتهانهوه دمستيان پي کردووه ورده ورده نابلقه ي
 شار يان داوه هممو ولاتيان رزگار کردووه وه کو چيني
 ميلو قيتنامو کوباو . . .

وه له هممو کاتو جتگاو شيوه به کنا هممو لا
 (طرف) ناکوکه کاني کومه لگا ويستويانه جوتياران
 به لای خو ياندا کيش بکنو لهم پيناوهدا بي وچان هولو
 تهقلایان داوه تهنجامي نم هولو تهقلایهش
 سهرکوتهي دست نيشان کردووه نه خشه ي چاره نووسي
 دوا روژي کيشاوه .

جا له پيشه کي به کورته دا نرخ و باهخي جوتياران و

حله ي عاي شريف

بزوتنه وهی جوتیارانمان بۆ دهرئه که ویت که ستالین ههر بزوتنه وهی نیشتمانی له ناوه روکدا به بزوتنه وهی جوتیاران زانیوه - لینین - یش سه رکه و تنی شوپشی نوکتوبه رو هه موو شوپشیکی پرۆلیتاریای به ند کردوه به به کیتی خهباتی ناوکۆیی نیوان کریکارو جوتیاره وه مارتسی تونک - یش جوتیاران به هیزکی سه ره کی شوپش نه زانیت *

نهمه له رووی ئاییدیلوژی به وه ، ئنجا با بئینه سه ر کوردو بزوتنه وه شوپشگتیری به نه ته وایه تی به که هی که میژویه کی کونو پرفیداکاری و خهباتی درێژخایه نو بایه خداری هه یه *

بئیدوودلی زوربه ی زۆری نه ته وه ی کورد له سه رانسه ری کوردستانی خوشه و یستدا جوتیاران وه له هه موو شوپش و راهه رینه کانی کوردا جوتیاران چ له پیناوی قازانجی راسته وخۆی خۆیا نا بیست ، یان بۆ قازانجی هه موو نه ته وه ی کورد ، یان دووی بورجوازی و خاوه ن مولکی کورد که و تین ، هیزی سه ره کی و زوربه ی زۆری له شکر و هیزو توانا په نای نه وه شوپش و راهه رینه و بزوتنه وانه بوون . که وانا کورد په رووه ی راسته قینه نه بئ ئهم روودا وانه به وردی لیک بداته ره و شی یان بکاته وه و پایه ی ریبازی خۆی له سه ر سه ره تا و زیره وی ئهم یاسایانه دابریژیت . چونکه جگه له وه ی که بزوتنه وه ی راسته قینه ی کوردایه تی نه بئ بۆ قازانج و ته ست که وتی جوتیاران بئیتو ئهم قازانج و ته ست که وانا ته پئیش هه موو شتیکی تر بخرین بۆ کوردیکی کورد په رووه ی ساکاریش ناشن که ئهم هیزه بئ شو ماره کاریگه ره ، واته زوربه ی زۆری نه ته وه که ی ، فه رامۆش بکات *

جا که کورد په رووه یکی ساکارو ساده نه بئ به م جوړه بیر له جوتیارو بزوتنه وه ی جوتیاران بکاته وه ، سا نه بئ نه دیبو هونه رمه ندانی کورد له رووه وه خۆیان بگه یه ننه چ پایه یه که و چ رۆلێک له م کوپه پیرۆزه دا بنوینن ؟ ! *

به گورتی دووانه که ده رباره ی نه وه یه که نه دیبو شاعیر و هونه رمه ندانی کورد که کوپری خهباتی چینه باه تی جوتیاراندا چی یان کردوو ئیسه ستاش چ ریبازیکیان گرتوو ؟

نه وی راست بئیت له م باسه دا ته نیا باسی شاعیره کلاسیکی و رۆمانسی به کانی کورد نه که م هیوادارم له ژماره کانی داها توودا بتوانم ده رباره ی به شه کانی تری شاعیر و نه دیبو هونه رمه ندانی کورد بدویم *

بئگومان جوتیاران له شیوه و قالبیکی تایبه تی چینه باه تیدان و پایه یه کی تایبه تی یان له بزوتنه وه ی نه ته وه یی و پئشکه و تن خوازی دا هه یه و به شدار بوون و تیکوشانیان هیچ نه بئیت تا سه ر به ندن به هه رشیا ری چینه باه تی خویان و هوشیار کردنه وه یانه وه له لایه که وه هه ست کردنیان به پئوه ندی چینه باه تی نیوان خۆیان و ههر بزوتنه وه یه که وه له لایه کی تره وه ، وه نه گه ر بۆ ماوه یه که دوره قازانجی چینه باه تی خۆیان و بئ دروشمی رزگار بوون و رزگار کردنیان له زولم و زۆری چینه باه تی به دووی

بزوتنه وه یه که دا کیش کران ، هیچ جیگای باوه ر نی به وه به پئی هیچ یاسایه کی ئهم سه ره زمینه ش تاسه ر به دووی نه و بزوتنه وه یه دا کیش نا کرین و دوستانه تی و خهباتی ناوکۆیی یان ده سه ته به ر نا کریت . ئاشکرا شه که نه که ههر بزوتنه وه ی نه ته وه ی کورد که زوربه ی زۆری نه نده امانی ئهم نه ته وه یه جوتیاران به لکو هه موو بزوتنه وه یه کی شوپشگتیری تری دنیا ش چ نه ته وه یی یان چینه باه تی بئ ئهم چینه فراوانه زوربه شوپشگتیری به سه ر نا که ویت *

جا به پئی ئهم بۆ چوونه و سه به ارت به م راستی - یانه ی سه ره وه هۆی سه ره کی ده سه ته پاچه یی بزوتنه وه ی نه ته وه ی کورد و شکره خه خه جدانه یه که له دوای به که کانی رابوردووی هه موو له و سه ر چاوه هه له به وه ده ست پئ نه کات که جوتیاران و خهباتی چینه باه تی جوتیاران فه رامۆش - کرابونو جوتیاران نه خه سه ر نه و باوه ره ی که سه رکه و تنی بزوتنه وه ی نه ته وه ی کورد له کویت و زنجیری دیلیتی رژی می ده ره به گایه تر و چ سانه وه ی چینه باه تی رزگار یان نه کات . به لکو له یگای هه موه کیش کرابون که وه توانای نه و تویان بۆ و جوتیاران تا سه رکه و تن به ریبازی خهباتیکی شوپشگتیری ! به رن و هه موو چینی جوتیارانی به شتیکی کوردستان یان هه موو کوردستان له ده وری نه و بزوتنه وه یه کوپه که نه وه ی کوردسه ده وری دروشمی خۆیانی بئالینین . بۆیه جوتیارانیش دووی سه ره کرده ی ناوچه کانی خۆیان که و تون که کیش - کردن و هاندان و به شدار بوونیان به ند بووه به بیرو باوه ری نه ته وه یی روت و ئاینی و هه ندی جار په یوه ندی ئهم سه ره کرده به م لاو به ولاره یان ئاره زووی تایبه تی سه ره کرده ی تیره و میرنشینه کان *

ئنجا نه گه ریمه ره سه ر باسی ئه ده یی کورد یان شاعیرانی کورد که تانم دوایه زوربه ی زۆری نه دیبانی کورد هه ر شاعیر بوون *

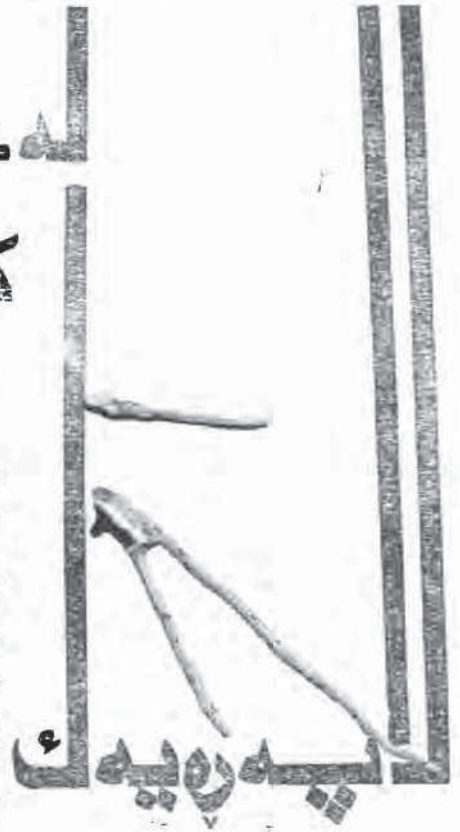
چی داخه به ده دوانه دیوانی شاعیرانی کلاسیکی و رۆمانسی دا گه رام تا بزانه ئهم شاعیرانه ی کورد چ بایه ختیکیان به بزوتنه وه ی جوتیاران داوه و جوتیارانیان به چی زانیوو له پیناوی قازانجی ئهم چینه فراوانه دا چی یان کردوو و چه ند له رۆلی ئهم چینه گه یشتوون ؟

که چی به داخه وه تا کو ته ریا ن نه بئیت ئه ویش تا کو ته را باسی جوتیارانیان کردوو و بایه خیان به م چینه وزه داره ژماره زۆره داوه که زوربه ی زۆری گه لی کوردن به لام له هه مان کاتدا ده یان و سه دان شیعیری یان به کوردا هه لداوه و سه دان شیعیریان بۆ جوانی کوردستان هۆنیوه نه وه بئ ئه وه ی هه ست به وه بکه ن یان هه ندیکیان هه ر بیریشیان لئ کرد بئته وه که کورد بئ جوتیار ناژی و کوردستانی ش بئ جوتیار نارازیته وه . له گه ل ئه وه شه ده بئ ئه و راستی به سه ملینین که هه ندی شاعیر هه ر چه نده ده رباره ی جوتیارو خهباتی چینه باه تی جوتیاران که مین و توه به لام ئه و که مه یان له ناخی دلو ده رونیا نه وه هه نقلاره و تۆزێک سه به رری داخی باسکرا ومان ئه دات

لەمپتووی رۆژنامەگەری

کوردی لەشاری کەرکوک

جەبار جەباری

هەلام ئەم بەشە تاساڵتیکی خایاندوووە لە پاشان هەلگیراوە .

۲ - گۆڤاری شەفەق : گۆڤاریکی ئەدەبی و زانستی و کۆمەڵا-یەتی بە ، بەزمانی کوردی و عەرەبی لەنیومانگ جاری لەکەرکوک دەرئەچوو ، خاوەن و سەرنوسەری لیتیرسیا و : عبدالقادر برزنجی بوو ، بەرئۆه بەری دارایی : علی کمال بابیر ناغا ، لەدواییدا حمید عثمان گراپەسەرنوسەری ، جگە لەوێش ئەم ماوەستایانە هاوبەشی دەرچواندنیان داوە : ابراهیم احمد ، عبدالصمد خانقاہ ، معروف خزنەدارو چەند کەسێکی تریش .

یەکەم ژمارەکی ئەم گۆڤارە لە ۱۵ی کانوونی دووەمی ۱۹۵۸ دەرچوو ، لەپاشان گۆڤارێکێکی تەواوە بۆشاری سلێمانی لەوێ بەناوی (بەیان) ھووێ بۆخزمەتی ناستی خاوازان دەرئەچوو .

۳ - رۆژنامەکی ئازادی : رۆژنامەیکێ رۆژانەکی سیاسی بوو ئۆرگانێکی یارتی کۆمەڵەنێستی عێراق - لقی کوردستان بوو ، خاوەن و سەرنوسەری خوائی خوشبوو : پارێزەر نافع یونس بوو ، یەکەم ژمارەکی ئەم یەکی مایس ۱۹۵۹ بڵاوکراوەتەو ، پاش ماوەیکێ کەم گۆڤارێکێ تەواوە شاری بەغدا ، ھەتا سالی ۱۹۶۱ لەخزمەت کردنا بوو ، لەھەلسۆزاند و بەرئۆه بردنیا ئەم ئەدیپو ئوسەرانە بەشەزارییان تێیدا کردوو : محمدی مەلاکریم ، عزالدین مصطفی و چەند - کەسێکی تریش .

۴ - رۆژنامەکی رای گەل : رۆژنامەیکێ سیاسی بە ، بەزمانی کوردی و عەرەبی لەشاری کەرکوک پاشماوەکی لەلایەن ۱۸ -

بزوتنەوێ رۆژنامەگەری کوردی بەشینکە لەبزوتنەوێ رۆژنامەگەری جیھان و بەھیچ جۆرێکێ جیانا بێتەرە لەزروفتیکی تابیەتی دا سەری ھەلداوەتەو بە پێی توانا دەسەلاتی خۆی خزمەتی راستەقینەکی میترووینی کەیاندوووە تە بزوتنەوێ کوردایەتی و کۆمەڵی میللەتی کورد لەھەموو بواریکەو ھەتارادەبەک کاروانی لەقۆناغێکەو بۆقۆناغێکی پتشتەر تەکان داوە ، وە لەو رێگە پیرۆزەدا چەندان رۆژنامە نووسی بلیمەت و نەترسرخاون بەھەری بوونەتە قۆچی قوربان و گولیلکە بەھاری ژیاپان ھەلوەراندوو و خۆنیان کردوو تە سووتەمەنی جرای رێگەکی سەر بەخۆی و ئازادی گەل و ولات .

لەشاری کەرکوک ، لەشارە رەنگینە - کەکی کوردستان ، وەکو ھەمووشارە کردووە واریەکانی تر لەخەبات و تێکۆشانێ رۆژنامەگەری پێ بەش نەبوو و دووانە کەوتوو ، لەم مەیدانە پیرۆزەدا چەند شۆرە سوارێکی تێدا ھەلکەوتوو و بەخامەکی تیزو بیری زونا کەووە رازەکی کۆمەڵی نەتەوا بەتیا ن کردوو و لەوریبازەشدا چەند شەھیدیکی نەمەری لە خۆینی گەشی ئالادا گۆزاوەتەو و الیترەدا باسی ھەندێ لەو رۆژنامە و گۆڤارە کوردیانە ئەکەین کە لەجەرگەکی ئەم شارە کردووە وایەدا دەرکەوتوون :

۱ - رۆژنامەکی کەرکوک : رۆژنامەیکێ ھەفتەییە ، شارەوانی کەرکوک لەرۆژی ۱۵ تشرینی دووەمی ۱۹۲۶ بەزمانی تورکی دەرئەچوو ، لەسالی پێنجەمیە (۱۹۳۰) بەشینکی رۆژنامەیکە بەکوردیش نووسراوەتەو ،

روونە لای ھەمووان کە رۆژنامەگەری بەشینووەکی گشتی دەریکسی بڵاوکارێکەر ئەگتیرت لەپتشتستن و گەشەپێدانی شارستانیەتی مەرووف ، چونکە بەجۆرێکی راستەوخۆ دەربرێ ھەست و خواستی رۆلانی گەل و دەستیکی نەخشینی ھەبە لە ئاراستە - کردن و پێگەیاندن و ھۆشیارکردنەوێ نەو کانی مەرووف بەدەریژایی رۆژگار و روون کردنەوێ رێبازی ژبانی ھەموو چینی جیاوازی کانی ناو کۆمەڵ بەرەو ئاسۆیەکی پرشنکدار ، جگە لەوێش رۆژنامەگەری وەکو سەربازێکی جەنگاوەری دلیر بەنەترسیەو ئەچیتە ناوجەرگەکی مەیدانی خەبات و تێکۆشانەو ، بەوچەکە کاریگەرە دوژمنەکان و کۆنەبەرستەکانا ئەجە - نکت و ئەچیتە گزی ھەموو ئەو ھۆیانەکی کە زوو زوو ھەموو ئەو کەل بەرەو دوو ئەبەن . رۆژنامەگەری سەبارەت بەوکارە گرنگانەکی کە ئەگتیرت لەو مەیدانە پرخزمەت گوزارییانەیدا بەخاوەن چوارەم دەسەلات (السلطه الرابعه) ناسراوە .

له باره‌ی فونیتیکی زمانه کوردیه وه

د. ئوره عارف حاجی عارف - بئشی یه کرم

له فونیتیکی زمانه کوردی تاكو ئیستا به شیوه یه کی زانستی و تهروری لیکۆلینه وه کهمه ، ههر له بهر نه وه هۆیه شه که گه لیک کیشه ی نه م زانسته نا ئۆزه و بیر و باوه ری جیاواز زۆره . له به شی فونیتیکی نه وه پزیمانانه ی له زوودا ده باره ی زمانه کوردی نووسراون له دیار کردنی ژماره ی دهنگه دهنگاره کان (vowels) و بیدهنگه کان (Consonants) دا (۲۱) تهجمانیکی یه گرتوونییه . بۆ نمونه ده بینین ژماره ی دهنگه دهنگاره کان لای ف. یووستی (۳) و س. یه گیزا ژۆف (۴) نزیکه ی - (۱۵) ، لای ی. سۆن (۵) و ر. جاردین (۶) - (۱۰) ن. دانانی پیتی لاتینی له سالی (۱۹۳۰ - ۱۹۳۱) دا بۆ کوردی سوریا و له سالی (۱۹۲۹) دا بۆ کوردی سوؤیت ههنگاوێکی گهوره بوو له دیار کردنی دهنگه دهنگاره کان و بیدهنگه کاند .

هه چهنده له دانانی نه وه دوو ئه لف و بئیهدا به یه ندی نه بوو و ههر یه که به شیوه یه کی سه ره بخۆ داتراوه (ئه لف و بئیه) کوردی ئهرمه نستان له سه ره بنجینه ، نه وه ئه لف و بئیه لاتینییه وه رگیه اوو که بۆ نووسینی زمانه که مینه کانی به کتتی سوؤیت داتراوو ، وه ئه ل. و بئیه کوردی سوریا له سه ره بنکه ی ئه لف و بئیه لاتینی تورکی داتراوو) . به لام له گه له نه وه شه دا ژماره ی بیده دهنگاره کان له م دوو ئه لف و بئیهدا یه ک بوون - نه ویش هه شت دهنگی که دیاریان کردوه (۸) .

له م دوو ئه لف و بئیه یه دا ژماره ی بیده بیدهنگه کان یه ک نین . له ئه لف و بئیه کوردی سوریا دا - (۲۵) ، وه له ئه لف و بئیه کوردی ئهرمه نستان دا - (۳۰) بیت دیار کراوه . هۆی نه م جیاوازییه ش له وه دایه که له ئه لف و

بئیه کوردی سوریا دا هه ندی دهنگیان به (فونیم phoneme) (۹) نه ژماردوه . نه مه ش وه نه بئیه هۆی نه وه بئیه که به شه دیالیکتی کوردی ئهرمه نستان خاوه نی خاسیه تی خۆیه تی ، به لکو نه م ههر دوو به شه دیالیکته (کوردی سوریا و ئهرمه نستان - نه وهره حمان) که سه ره به دیالیکتی کرمانجی زوورون له نه ندازه ی دهنگی دهنگاردا یه کتتی ته و او له نیوانیاندا هه یه . هه ندی لیکۆلینه وه ی نه م سالانه ی دووایش نه و راستیه یان سه لماندوه .

ب. ف. میلییر له وتاریکدا که له باره ی فونیتیکی زمانه کوردیه وه نووسیویتی (۱۱) سه باره ت به وه دوو ئه لف و بئیه و پزیمانانه ی له سه ره وه ناومان هردن دواوه و له وه دهنگانه ی له ئه لف و بئیه کوردی سوریا دا که زور ههستی بئیه کراوو کۆلیوه ته وه و له ریکای زانینی خۆی و ورد بو ته وه له نووسراوی نوێ یه کتتی نیشان داوه و سه لماندوه .

ف. س. سوؤکۆلۆفا له و کتیهیدا که له باره ی فونیتیکی زمانه ئیرانیکانه وه نووسیویتی (۱۶) به شیوه یه کی راست و زانستی له فونیتیکی شیوه ی کوردی خۆراسان دواوه . له م به شه دا نه وه چه دوه له ی هه ناوه ته وه که ئی. ئی. تسوکه رمان بۆ دهنگه دهنگاره کان شیوه ی کوردی ئهرمه نستان دایناوه . ف. س. سوؤکۆلۆفا (۹) دهنگی دهنگار و (۳۰) بیدهنگی دهست نیشان کردوه - واته نه وه نده ی که له ئه لف و بئیه کوردی یه کتتی سوؤیتدا دیار کراوه ، به مه رجیک که دهنگی (y) نه زمیتریت . که نووسه ر نه م دهنگه له نه ژاددا به کوردی دانانی .

له به شی فونیتیکی نه وه پزیمانانه له م سالاندی دوایدا له یه کتتی سوؤیت

ده باره ی زمانه کوردی نووسراون ده بینین ژماره ی دهنگه کانی زمانه کوردی کوردی قه نیه ی کوردی (۱۲) و چه رکه زی به کۆ (۱۳) - (۹) دهنگدار و (۳۰) بیدهنگن ، وه لای که زیمی نه یوبی و (۱۱) - (۱۴) بیدهنگن .

له نووسراوی دهنگی دهنگاردا که ده باره ی دیالیکته کانی زمانه کوردی نووسیویتی (۱۳) له به شی فونیتیکی دیالیکتی کرمانجی خاوه نی (۸) و بۆ کرمانجی زوورو - (۹) دهنگی دهنگاری دیار کردوه و به شیوه یه کی زانستی له وه مه سه له یه کۆلیوه ته وه . نه وه ی که م و کورتیش بیت ، نه وه یه که لیک جیا کردنه وه ی کورتی و درژی دهنگه دهنگاره کانی نه سه لماندوه .

سالی ۱۹۳۳ مامۆستا توفیق وه هبی له باره ی زمانه کوردیه وه نامیکه یه کی (۴۴) لاپه ره یی بلا کردوه (۱۶) که به شیوه یه کی گشتی باسی چه شن و کاری بیدهنگان و چۆنتی نووسینی کوردی به لاتینی ده کات . لیره دا نووسه ر - (۸) دهنگی دهنگار و (۲۵) ی بیدهنگی دهست نیشان کردوه . جگه له وه دهنگی (y) یش به نیمچه دهنگار (semi-vowel) داناوه (۱۷) .

مامۆستا نوری عه لی نه مین له لاپه ره (۱۱-۱۴) ی کتیبی « ریزمانی زمانه کوردی » دا (۱۸) ژماره ی دهنگه کانی کوردی به (۱۲) دهنگدار و (۲۲) بیدهنگه وه له و کتیبه ی که له باره ی نیمه لای کوردیه وه بلاوی کردۆنه وه (۱۹) - (۱۲) ی دهنگدار و (۳۱) ی مامۆستا طاهر صادقی شه دا (۲۰) ژماره ی بیدهنگی داناوه . له کتیبه کی دهنگار و (۲۸) بیدهنگ دراونه شه قه له م (۲۱)

پاشماوه ی لاپه ره - ۲۶

طه بابان

پيروكى كورت

طه بابان

در اوسينكه مان پيى ووت كه پياوه كەش
ميرديتي . من له وندا هه لم دا به و
به كوره در اوسيكه مانم ووت : توه زانی
من تائيسناش هيچ تن نه كه بشتوم .
كه خهريك بووه لام بداته وه دا يكم
پيى ووت : خوم له دايدا هه موشتيه كي
تن نه كه ينم به لام نه گه به زه حمه تي
نازانی نه وه بوي پيان بلي كه تايا ليره
نه ميننه وه تاخواردن و جيگه يان بوئاماده
يكم يان نه روون ؟ كه نه وه بوي بوگوريسن
ووتيان : سوپاسي نه كه ين تينه له نوتيل
دا به زوييسن وئيستهش نه گه رينه وه
بۆ نه وى نه وه تينه نه مان ويست نه وه بو
كه شاره زاي ماله كه بين له وان به نه مشه و
يان سبه يني بینه وه . دواي نه و قسه به
به ماوه به كي كم مال ناوايان كردو
رويشتن

كه نه وان رويشتن دا يكم زۆر له سه رخو
وهك نه وحه كايه تانه ي كه به مندالي بهر
له نوستن بۆي نه كردم به سه رها ته كه ي
بۆ گيرامه وه .

x x

پانزه ساليك له مهبه ر پياويكي كه نچ
كه له ده ره وه خوئندي ته و او كردبو
در اوسيمان بو ، نه و پياوه ئافره تيكي
بيگانه ي زن بو كه خه لقي نه و ولاته بو
لني خوئندبو . نه و زن و ميره ده منداليكي
ساله وه ختيته شيان هه بو جاكورم
نه و منداله تو بووت و زن و ميره ده كەش
دايك و باوكت .

من نه و كاته ته منم سيانزه چواره
سال نه بو و زۆر پيخوش حال برم
كه نه و خيترانه در اوسيمان بون نه وهش
له به رخا تري تو بو چونكه نه وه ندم
خوش نه و يستيت هه ميشه هه رله لات بوم
وكه شه وان لیت نه برام نو قره م نه ما و
هه تا خه نه ييردمه وه به لادا هه ر بيم
له تو نه كردمه . به ياني زو خه به رم
نه بو وه هه تانان و چا خواردن ته و او
نه بو كاتي نه وه نه هات كه بشتيت بيم
بۆلات وه خنه بو شيت بيم . وه هه ر وهك
نه لين دل ناوينه ي دله توش ده نه وه ند
زياتر هوگري من بو بويت و خوشت
نه و يستم ته تانته دا يكت ده به كي
نه و نده ي من خوش نه وه ويست ئيستش
له بيمه به كه م وشه فير بويت ناوي
من بو .

نه وه شاياني باسو بو دا يكت و
باوكت زۆر ناكوك بون وه هه ميشه هه ر

هم به سه ر هاتانه ي من جه ند
ساليك له مهبه ر له ده مه و نيوه رويه كي
به هه رادا ده ستي پي كرد كاتيكت
كه له قوتابخانه نه گه رامه ره بۆ ماله وه
چونكه نه و كته قوتابي پولي ستي
ناوه ندي بوم . ده ست بيگرده كەش
به وه بو كه گويم لني بو به كيك له دوامه وه
بانكي نه كردم . كه ئاورم دا به وه
ديم نه وه ي كه بانكم نه كات كوريكي
در اوسيمانه و زن و پياويكيشي له كه لدا به
به شيوه و جلو به رگياندا زن و پياوه كه
ديار بو بيگانه بون .

بوني نه و بيگانه تاش له كه ل نه و
كوره دا شتيه كي نااساسي نه بو چونكه
نه و يش خوئندي له ده ره وه و او
كرد بوله بهر نه وه نه شيا كه نه و به ك
ناسياوي نه گه لياندا بو بيك كاتيكت
كه له ده ره وه قوتابي بو و هه يان له بهر
نه وه هه ر نه كه يان نه زانی بو
به ته رجومانيان . به لام نازه ي كه هه ر
گيز بۆي نه وچوم به بيمدا گوزه ري
نه نه كرد نه وه بو كه پيم بلق نه و زن و
پياوه به شوين مالي تينه دا نه گه رين
وه نه يانه وى به تايبه تي چاويان به من
بكه ويت ! زنه كه يان نه ي هشت كه به
زۆيمه سه ر نه وه ي له كوره كە ي
در اوسيمان بيم كه تينه له كوي نه مانه
له كوي كه چه ناگه و رومه ته كاني وهك ناو
گر نه ناو مشتيه وه و به و به ري په ر وشه وه
ده ستي كرد به سه ير كردن دواي نه وه ي
ساتيكي باش بابلين به سه ير كردن ده و
چاوه ليستوه سه ري نام به سنگيه وه
ودا به پر مه ي گريان هه تا چينيكي
باشيش به سه رمدا نه گريا نه م تواني
سه رم له سنگي بكه مه وه نه هيني هم
كه ين بو به ينه له كوره در او سيكه مان
بيم به لام له وه لامدا ووتى : بابچينه
مالي خوتان نه رسا هه موشتيكت
تن نه گه ينم

كه دا يكم ده رگاي لني كردينه وه و چاوي
به بيگانه كان كهوت رهنگي به ري و به
ناشكرا شله و اوي پتوه ديار بو كه فه رمو
به خيره اتني كردن ، دواي نه وه ي
ميوانه كانمان نه ختيك دانيشتن كورە ي
در اوسيمان به دا يكمي ووت كه تايا زن و
پياوه كه نه ناسي ؟ دا يكم دواي نه وه ي
هه ناسه به كي ساردي هه لكيشا ووتى :
زنه كه يان به رله پانزه ساليك در اوسيمان
بو به لام پياوه كه يان نااسم . كوره

دهمه قتل و چه قتل شهريان بو . هوی رینه کهوتنه که شیان ره که دهرنه کهوت رانه هاتنی دایکت بو به جوری ژبانیسی لای خومان .

به یانیه کی که به پروسه و چاره و روانی هاتنی نه و گاتم نه کرد که بیتم بولات له دهر گاکه مان درا . که کردمه و روانیم باوکتو توشی بی بیه له گهل په رور پال و کله و په له که تداو تکای لی کردم که لمان بیت تانیور و له دایره دیتوه .

له بهر نه هوی نه وه له وه بهر زوی نه دایو ، بزم دهر کهوت که هه بیتو نه بیت روی داوه . ههروه که بوی جوم - و ابو ، که نیوره و هاتوره به من و دایکی راگه یاند . چونکه باوکت نه ما بو ، که دایکت به یه کجاری گهرا و ته وه بولاته که هی خوی . باوکت زور بی که سبوه ههز چونیک بی که سینی وای نه بو که تو بگرینه خوی و حزمه تبت بکات . نیوره که هاتوره ریستی توبه رینه وه بزماله وه به لام دنلیا بو یس که نه وه له ناچاریدا بو وزوی نه نه هات که له وه زیاتر نه کی تو بخاته سهر شامان . به لام دایکم خیرا هلی دایه و بی ووت که له رودا دانسه مینی و زور زحمه ته نه و خزمه تی مناله که بی بگری و بالای منیش بیستیت وه ما تاخواد ه رویه کی لی نه گاته وه به تاییه تی که منیش به ته وای هوگرت بو یوم نه و باخو کوردنی تو بویتمه زور ناسان بو نه ریش خوا - خوی قسه یه کی وای بو مه گهر ههر خواخوی بزانی من چند به اختیار بوم به و نه جامه . هه میشه له دلی خومدا دوغای خیرم بودایکت نه کرد که رویستو ته وه چونکه نه هوی نه کردایه من هه رگیز به خویش هم نه دی توبیست و چوار ساعات لام بیت و له باخه لمدت بت نوینم . به و جوره شش مانگ لمان مایته وه . نیورویه کی که باوکت هات بوسه رانی روزه ای تو هه مو له گهل دایکمد له زوره و دانیشستین دوا ی به خیر هاتن و چونی و چاک باوکت داوای له من کرد که بیچمه دهر وه تابتوانیت چند قسه یه کی تاییه تی له گهل دایکمد بکات !

دوا ی ماوه یسه ک باوکت رۆشته دهر وه . به په له خوم گه یاند دایکم و پرسیا زی نه و قسه نه هینیانه من لی کرد . له وه لامدا به بیکه نینه وه لی یی رسیم که

نایا باوکت به دله ووتم : مه به ست چین؟ ووتی : چونکه داوات نه کات من بچو - کترین بیرم نه بو له باره ی شو مومر هه رگیز بیرم لی نه کرد بو وه له بهر نه وه به شتیبه کی سهر و ناراده یه کیش سامناکم هاته پیش چاو بویه ده ستیم کرد به کریان . نه و زوری و تو من که من بیست تاله ناخریدا ووتی « باشه تو بیرت له وه کرد ته وه نه گه نه و یه کیکی تری هینا کوره که بیت لی نه سینینه وه » تانه و کاته نه وه به بیردا نه هاتبو ، بویه هه رکه نه وه زانی خیرا رازی بوم چونکه نه و گاته وام لی نه هاتبو چه ند ماسی بی ناو نه زی منیش نه وه ندنه بی تو نو قسرم نه گرت بویه له پیناوی له ده ست نه دانی تو دا نه که هه ر ناماده بوم شو بگم به لکو بچمه ناوناگر بشم وه . به و جوره دوا ی ماوه یه کی کم بوم به باوه زنت . به لام هه موی سالیگ تی وهر نه چهر خایه وه که باوکت توشی سهر تانی سی بو . . . له سهر مه رگدا ده ستی توی گرت و خستیه ده ستمه وه ووتی « نامانه تی تو هم مندا نه له م دنیا یه دا له تو به و لاهه که سی تر شک تا بات ، نه گه ر بیت و ده ستی لی بهر بیت نسه ورا بی گومان نه قه وتنه جانمه پانزه ساله وه ناگاداری من نه و تا نه کته به نه باریزم نه وه ی ووت دایکم - که وای به باوه زنت - دایه پر مه ی کریان . . . دوا ی نه وه ی کولی گریانی نسته وه بوم ووت سهره ، که وای تو دایکی راسته قینه ی من بیت له وه لامدا ووتی « نه خیر دایکی راسته - قینه ی تو نه و زنه بیگانه یه بو که ساتیک له مه و بهر چره دهر وه لینجا بیتوت باشه تو بوق هم ساتنی - واپه شو کار ی ، به راستی له وه ته ی دیوتسه نه لی خول و دوت به سهر دا بی زرا وه ته وه ره نکت ته لخ بوه له وه لامدا ووتی « یه کم نه ترسم زانینی توبه وه ی که من دایکی راسته قینه ت نیم به یوه ندیمان تیک بدات درهم دور نیه هات بیتت بتات له گهل خوی کوزم نه و دایکتو من هیچ مافیکم - به توره نیه . نیتر نه وه ش نه سینینه و سهر خوت و غیره تی خوت، نه وه ی ووتو سهری نام به سنگیه وه و جینیکی تریش به سهر مده گریا . من ناتوانم هه رگیز هه ستی خومتان بو باس بگم له و کاته دا . به راستی سهره یه کیک تا پانزه سال به دایکی خوی دانابی که چی

له پرز بیت به بیگانه و نافریتی بیگانه بیت به دایکی نانه وه به سهر مرؤف خویدا تی نه به ریت هه رگیز به قسه تی تی ناگات . دوا ی نه وه ی نه ختیک دلخوشیم دایه وه . به بیانوی قه له و ده قسه ر کرینه وه چومه دهر وه . بویه نه شلیتم بیانو چونکه له راستیدا بو نه وه چومه دهر وه . که بچم کوره دراوسیکه مان بدوزمه وه و بزانی دایکم بچی هاتوه بولام ؟ که کوزه دراوسیکه مانم دوزیه وه له و باره ی وه پرسیا رم لی کرد بی تی ووتم که دایک تازه زانیویه تی که بارکم نه ماوه وه که هاتو بی بیته نه وه هاتوه که من به ریت بولای خوی .

وه که و تیری له وی درا روم - رونا کتر بیت وه واش نه بیت نه و دایکمه و مینی توشی هه یه بوه ر ، کویه که بیه بیت بی بات چونکه که سی تر له و نریکتر نیه دوا ی مردنی باوکت و مدیسان بی تی ووتم قسه نه م میرده تازه یه تابلیت ده و له سهر نه وه نه توانیت ژبانیکی نه فسانیم که بی بو فراهیم بکن . له وایدا بی تی ووتم : نیتر نازانم تونه لیت چی ؟ له وه لامدا ووتم : نازانم بلیم چی نه وه ی نه بزانی نه ریه که موخته میتشکم به قی . له وه لامدا ووتی به قسه ی من نه که بیت بچوله گه لیدا ، چونکه من دنلیام ههروه که نه و نه لیت باشه رورت زونا ک تر نه بیت نه مه جگه له وه ی ژبانی نه و بی بو خوشی هیچ بهرورد ناگرت له گهل هی نیره دا . له وایدا ده ستیکی دایه شاندا و به وه قسه کانی کوتایی بی هینا که ووتی : کوری چاک من بوخو ایت نه لیم ، نه م هه له بو هه مو که سیک واهدل ناگه ویت . به براوی من نه گه ر نه یقوزیته وه هه تا نه مریت به شیمان نه بی که نه وم به چن هیشت ماوه به ک به سهر شه قامه کانه سورامه وه له و ماوه لدا هه ریرم له وه سه له به نه کردمه وه نه م دیوه دیوم نه کرد . یه کیک له و راستانه ی که له و بیر کردنه - وه یه دا بوم دهر کهوت نه وه بو که من له هیندیک لای ژبانی خومان رازی نه بوم به تاییه تی بویه کیک له و ته مه نه ی نه وسای مندا . به لی نه و جوره ژبانه ی من له و ته مه نه دا حزم بی نه کرد به تاییه تی له روی تیکه ل بونی ژن و بی او وه لای خومان ده ست نه نه کهوت . وه هه ر چند

که ئهو فليسانهم نه بينو سه بری جوری ژيانی ئهو ولاتانهم نه کرد له دلی خوددا ئهم ووت : تو بليت روژی له روزان منيش ريگم بکهوتنه ئهو بههشته * ئهو کاته من ئهو ئاواتهم به خويک نه زانی به لام وادياره ديتهدی .

که گه راهوه بۆلای باوه ژنم مه بهستی هاتنی دایکم بۆگهرايه وه * باوه ژنم تفي له ده ميديا وشك بو بو که بی و وتم : ئینجا تو نه لیت چی ؟ منيش وه لامیکی به کسه رم نه دایه وه به لکو پیم ووت : بی گومان چاکه کی منت نه ویت ~~بیت~~ نه بزانی چونم بۆ نه وی بومن باشتره * باوه ژنم له وه لامدا ورتی : نه زانم به لام که ی بیرت له من نه کرد وتوه ~~بیت~~ لپی به سه ر دی نه گه رتو رویت ~~بیت~~ تونه زانیت که من شیه هه رار نه بوم نه گه ر نه ختیک له قوتی چاخانه دی بکه وتیا به ئیتر چون به بی ~~بیت~~ هه لکه م ~~بیت~~ من دلنیم دایه گیان له و ورده ورده رادیتیت ، به تابه تی هه هیشه نامت بوئه نیرم و به یناو به ینیش سه رت لئ نه ده مه وه .

– نو ئافره ت نیت کورم له به ر نه وه ناتوانیت له و چۆله بگه یت که له ژيانی مندا به جی دیلیت * ئو نازانیت چه نه نه ندیشه به بۆ ئافره تیک که که سه سی نه بیت چاوه ری ی هاتنه وه ی بکات جلی بۆ بشوات چیشتی بۆلی بنی خزمه تی بکات * خۆت نه بزانی که سه ی من هه ر دایکم بو تو دایکم ئه وه بو عه مری خوای کرد ئیسته توش برویت زه عیفه به کی وه کو من چی بکات چۆن نه توانیت به ته نیا بژی ، تو چۆن نه بیت ویزدان ت قبول بکات * باوه ژنه که م هه یج هه ولی ئه وه ی نه دا چاکه کانی بدانه وه به چاوما به لکو زۆر تر هه ولی ئه وه ی نه دا که ده رونم بچولینئ به لام نه و زیانه بریقه دازو خۆشه ی له و ولاتانه چاروانی نه کردم هه موو هه ستیککی پیاوانه ی تیا کوشتیوم به راده به ک که شه رم نه کرد پیم ووت : تو هیشنان گه نجیت و نه گه ر بته ویت هه موی مانگیکی که نابات له ته نیایی رزگارت نه بیت .

ئه وقسه به شم بۆیه کرد چونکه ئهم زانی له و کاته وه که بۆوکم مردوه ده یان که س هاتبونه خوازیینی به لام ئهو له به ر من ده ستی پنیانوه ئه نا * به لام باوه ژنه که م بۆ ئهو پیشیارهم وه لامیکی وای

دامه وه که به ته وای بیری رویشتن له سه رم بکه مه ده ره چونکه ئه وه ته نیا بریاریک بو که نه یه لی خومم له به رچا و بکه ویت * به لی ئه وه ی که دایکم له گه ل خۆیدا پر دیه وه بۆ ولاته که ی خوی ته نیا وینه به کی من بوو هه یچی تر .

جا و بزانی ئیستا هه موان بنانه وئ که بزانی ئه وقسه کاریگه ره چی بو که باوه ژنه که م کردی ؟ باوه ژنه که م بی و ورتم « راستیه ک هه یه که تانیستا ئهم در کاندوه نه شه نه در کاند نه گه رتو ته نکت پی هه لته چنیمایه بۆ ئه وه ی بزانی باه خی چه نه ده چاک وایه بزانیته که – ئیستاش من هه رکچم !، ئه وه ی ووت و دایه پر مه ی گریان

ئهم چیرۆکه له مانگی نیسانی ۱۹۷۲ دا له کوریکي ئه ده بیدا که له لایه ن به کیتی نوسه رانی کورد – لقی سلیمانیه وه پتک هه ترابو له هۆلی (نظیقسات) دا خۆیندرایه وه . . . هه له سه نگان دنی چیرۆکه که ش سپردرابو به چیرۆک نوس ماموستا (محرم محمد امین) که وای ئه خواره وه ته وای ره خسه که سه ی ئه خه پته رو . . .

خوشک و برا به ریزه کان :

پیم خوش نه بو خۆم ئهم لیکولینه وه به م بو بخویندنايه وه له ده ر باره ی ئهم کورته چیرۆکه ی ماموستا طه وه بو نه وه ی له پیله بازیدا به شه ار بومایه ، به لام به داخه وه نه خوشی له مه ی بیسه کردم . نامه ی سه رتان بیه شینم به باسی ره خنه وه ، هه ر وه هاش نامه ی ماموستا طه تان پیشکه ش بکه م چونکه نه باسی ره خنه که می له سه روتراوه ، وه نه ماموستا طه هاش نوسه ریکي نه نامراوه ، بویه به ک سه رده ست ئه که م به کولینه وه ی کات نیوه رویه ، وه رز به هاره ، قوتابه کی هه رزه کار (مراهق) به ره و مال

نه بیته وه ، ئاشکرایه که وه رزو کات کاریگه ریکي گه وه ی هه یه بوسه ر ده رونی مروف ، وه ئهم کاریگه ریه ئه گوریت به بی ی ته من و ته نروستی و چو نیه تی په روه ده کردنی مروقه که ، جاقوتابی به کی هه رزه کارو له نیوه رویه کی به هاردا و له ژيانیکی کومه لایه تی وه کو ئیمه دا نه بین به ریگای ماله وه چ هه یوا و ناوانیک له هیشکیا گینگل بخوا ؟ به بین کومان ئه یه وئ بژی وه کو ئه وه هه رزه کارانه ی له گوفاره کان و سینه ما – کاندئا نه یان خوینیته وه و نه یان بینی . به لام کوریکي دراوسی ی له بالی نه دا که بانگی ئه کاو نه یگه به نینه واقورمان که پنی ئه لئ ئهم ئافره ت و پیاوه به شوین مالی نیوه دا نه گه رین . . .

ئافره تیک و پیاویکی بیگانه ی نه دیوی نه ناسیا و به بین گومان واق ورمانه که بی له جیگای خۆیدا یه تی ، وه له گیرانه وه ی چیرۆکه که دا ده رنه که وئ که کوره که ی دراوسی یان له مه سه له که نه زانی به لام له چه تی ریگادا پنی نالی ئه مه وه ستایی نوسه ر ده رنه خا چونکه ئه گه ر هه رله و کاته دا بیه در کاندئا بی چیرۆکه که هه یج چیرۆکی تیا نه نه ما و کوتایی نه هات .

تیک چون و شله زاند دایکی کوره که که چاوی به و پیاو ئافره ته بیگانه که نه که و – یته ئه ویش له جیگای خۆیدا یه تی چونکه هه ست به خه ته ته ری له کیس جونی گیان له به ریکي زۆر خوشه و یستی ئه کات بگه هه ست به له کیس چونی خۆی ئه کات . ئه و کوره ی که هیشتا به ک سالان بوه وه کو کوربه ی خۆی خوشی و یستوه وه مه و خۆشیه کی خۆی خستوته نه و لاوه له پیناوی به خۆی کردنی ئهم کوره دا تاگه یان دویته بۆلی سه مه ی ناوه ندی . چونکه هه رچاوی به ئافره ته بیگانه که که ووت ناسیه وه که زنی پیاوه که ی دراوسی یان وه دایکی راسته قینه ی کوره که به و بۆیه هاتوه کوره که ی خۆی بیاته وه . وه ئه وه ی سه رنجی راکیشام نه وه به پاش نه وه ی کوره که باوژنه که ی تی نه گه به نی که ئهم ئافره ته بیگانه به دایکیتی و نه یه وئ له گه ل خوی بیاته وه به سوکه هاندانیکي کوره که ی دراوسی یان به بی ئه وه ی (صرعیک) له ده رویندا یه یدا بییت له نه نجامی نه وه هه لو یسته ی تی ی که و توه بریار نه دا له گه ل دایکه بین چه رگه که ی بروار باوه ژنه

دلسوزه که ی به جن بیلتی ۰۰۰ به لای
منهوه دهر برینی نم صراعه دهر ونیه
نه پایسه چیروکه که ی زور به رزتر
نه کرده وه ههروه ها په شیمان بونه وه ی
کوره که له کورتایی چیروکه که دا نه ویش
نم صراعه دهر ناخات ۰ وه نه که ز
نه هه لو بیستی باوه ژنی کوره که ورد بین وه
له وکاته وه ی کوره که ی به مندالی ناسی
وه تا بویه باوه ژنی و شوی به باوکی
کرده وه گری ی نه هینی مان بوده نه که وه ی
که نوسه ز به ناشکرا دانی بیانه ناوه وه یا
خوی هستی بی بکات و که ره خنه گر
شته کی سه برینه چونکه زور نوسه ز
هه به شتی لاشعوری له کاتی نوسیندا
بی دزگتی نه کاو یه ته دهر تی به بی نه وه ی
خوی هستی بی بکات و که ره خنه گر
بوی لیک نه داته وه و خوی له خوی سه ری
سور نه مینی نه تی مه به ستم نه مه نه بو .
نافره تیکی سیانزه سالی شونه کردو
غدریزه ی دایکتی هه به بگره له کچیکی
دوستی سالانیشدا نه مه هه به وه خوشه -
ویستی نه م نافره ته بو نه منداله ساوا یه
شته کی سرو شته به لام خوشه ویستی
یه که ی بکاته نه م نه اندازمه ی
له چیروکه که دا هه به سه رنج زاکشه ۰
پیاوه که باش نه وه ی ژنه بیگانه که ی

جیا بیسته وه و بگره رته وه بو جی بگایی خوی
شته کی سه برینه ته نها نه وه نه نه بی
دل زه قی دهر نه خابه رامبهر به کوریه -
ساوا که ی وه نه لایسه کی که شه وه
دهر نه که وه ی باوه ژنی کوره که چنه د
به ویردان و به به زه بی و هه سته و هوشی
به رزه له گه ل نه وه شیدا که بوی دهر نه که وه ی
میرده که ی پیاو نیه خوی به بخت نه کاو
به کچی نه مینسته وه ته نانات باش مردنی
میرده که شیی به نه خوشی (شیر به نجه)
بونه وه ی نه م کوره سه رگره ردان نه بی
به هه رنه که له باوه ش دایکو باوکی
بی بهش بوه له باوه ش نه م بی بهش نه بی
نه هه هوشی که شتی مرو فایه تی دهر نه خا .
له کورتی نه توانم بلیم که ماموستا
طه له شیاره دار شتی چیروکه که دا
باش بوی چوو ، وه گه گرانه وه (سرد)
و راویزو رافه شیی بی با یه خ و خوتبه ی
ده مار توندی خوی و پاراسته وه توانیویه تی
هه سته و هوشی مرو فایه تی له روه ی
سه لیه ته و نیجا بیسته ته وه دهر برینی
وه نه و که م کوریانه ش که نیشانم داوه
له ترخی چیروکه که کم ناکاته وه
وهیوادارم ماموستا طه له پیش خستی
چیروکی کوردیدا دهر وریکی بالای بیی .
محرم محمد امین

له کیسی نه چن خوازینی کچه که
نه کات ۰۰ به لام کچه که له پیشدا ره فزی
نه کات بو ؟ له دراییدا دایکی نه یتر سینی
به وه ی نه که شوی بی نه کات منداله
که ی له کیسی نه چن نیجا بریار نه دا
شوی بی بکا ۰ به لای منه وه نه م نافره ته
راست ناکات به لکو هه ره له سه ره تاوه
چهری له پیاوه که کردوه و نه خوشه -
ویستی سه رکی شه ش هه بیوه به رامبهر
منداله که خوشه ویستی باوکی
منداله که شتی تیکه لاوبوه ۰۰ نوسه ری
به ریز نه کوتایی چیروکه که دا توشی
سه رسورمانیکی ترمان نه کات که
نافره ته که دهری نه خات که هیشتا
هه ر کچه ! نافره تیک نه وه نه به
به روش بی بومندال چون رازی نه بیت
هه ره به کچی بمینسته وه ؟ ! واخوشی
ویستری هه ره به کچی بمینسته وه له به ره ر
هویه ک بی ، پیاوه که چون به مه رازی
بوه ؟ ! نه مه بومانی رون نه کاته وه
ناکوکی نیوان پیاوه که وژنه بیگانه که ی
نه به رچی بوه ، له به ر نه وه بوه باش
ماوه ی که که نه م ژنه ی هیناره له پیاوه تی
نه و ته و جا نافره تیک پیاوه که بی پیاونه -
بیته و نه و جیگایه ش که تیا نه ژبی له چنگای
خوی نه چی نه کی هه ره له میرده که ی

بلا و کراوه ته وه ، ماموستا سعیدی محمد
جه بازی یه کنی له نووسه ره کانی بووه و
سه ره پر شتی کردوه ۰ نه گو فاره
نه چاپخانه ی شمال له که رکوک له چاپ
در اوه ، ده تک و باسو چالاکی قوتاییانی
نه م شماره ی نه نووسییه وه له گیر و گر -
قتیان نه کولایه وه .
۶ - گو فاری گزنک :
گو فاریکی نه ده بی و رو شنبیرییه ،
یه کیتی نووسه رانی کورد لقی -
که رکوک له سالی ۱۹۷۲ دهر یان هیناوه ،
له وه ته نیا ژماره به ولاره هه تاکو
نیستناکه هه چی تری لی دهر نه چوه ،
نووسه رو شاعیرانی شاری زیری ره ش
هاوبه شتی نووسیینه وه دهر جواندنیان -
داوه .
نه و گو فاری روژنامه ی که باسحان -
کردن هه مو و به ناشکرا و به چاپتیکی
ریکویکتی شینه بی له زروفینکی له باردا
بلا و کراونه ته وه ،

لیبرسیاوی و له ژماره (۶۹) وه پاریزه ر
(ناظم و نداوی) .
نه م روژنامه یه وه کو هه مو روژنامه
کوردیه کانی تر ژبانیکی کورتی برده
سه ره له ماوه ی (۱۲) مانگدا گه لئی
خزمه تی که یانده کوماری عیراق و شاری
که رکوک ، به توندی چوه ته گزی کونه -
به رسته و به کرتی گیراوه کانی کومپانی
نه و تسی که رکوک بویه به روژی
رونک له ناوشه قامتیکی شاردن له لایه ن
دل ره شو نو که ره کانه وه ده س زیزی
له ماموستا صدیق بلو کیتی کراو شه هید
بوو .
۵ - گو فاری پشروه :
گو فاریکی قوتاییانه به ، له لایه ن
یه کیتی گشتی قوتاییانی عیراق لقی -
که رکوک مانگی جائی دهر نه چوو ، یه که م
ژماره ی به زمانی عه ره بی له سالی ۱۹۶۰
دوایی به کوردی و عه ره بی و تورکمانی
دهر چوه ، دووه و سییم ژماره ی

باشماوی لایه ره (۱۳)
دهر نه چو ، خاوه ن و به ریوه به ری
نووسیینی : صدیق بلو کیتی خوالی
خوشیوو بوه ، به ریوه به ری لیبرسیاوی
محمد مردان قلمچی بووه ، نه م روژنامه یه
ژورگانی پارتی نیشتانی دیوگراتی
خاوه کانی که رکوک بووه ، یه که م
ژماره ی له ۶ نه یلوی ۱۹۵۹ دهر چوه ،
هه شه شه ژماره یه وه پاریزه ر (صدیق
عبدالله مختار) بووه ته به ریوه به ری

ناتوانين لهم سوچوه نكولى بکهين
 که تا کویتستا هیچ ده ست لئ هه لمانیکی
 به چهرگانه نه کراوه بۆ باراستنی سامانی
 که ل و یوری نه ته وایه تیمان ، به شتیه به کی
 زانستی یوه له جنگ نه مان و
 له ناوچو نه وه . به لام ناشتوانین ئوبالی
 بخهینه سه رنه ستوی خۆمان که
 نه سانی دلسۆزی راسته قینه مان هه رتیا
 به بیت ، به لئ . شماره زاو بسپۆرو
 به هاتوی خه مخۆرمان تا که هه به .
 به لام که !! شکست هینانمان لهم
 ناره یوه هه رته نها به مه سه له ی و یژدان و
 مرۆقابه تی یوه نه به ستر وه ته وه ، به لکه
 سه رچاوه ی نه م بئ بایه خی و دوور که وتنه
 وه به مان کۆسپ ته گه ره ی زۆری
 بوو به پرو بووه که بووه ته نه نجامی
 نه وه ی خه ریکه فۆلکلۆره که شمان له ناخ
 کێزه لۆکه ی مه ترسی دا پرو له ناو ابوون
 ده کات - مروئی کورد وه که نه رینیکی
 خورسکی هه رله کۆنه وه له دوو قۆناغی
 سه ره وان دا ریکفی خۆی تا وداوه ،
 له قۆناغیکا . که خاوه ن که نه جینه به کی
 بئ هاوتابووه . ده توانین بلتین نمونه ی
 بئ هاوتابی بووه . هه رده م قۆناغ به قۆناغ
 . پشتاو پشت ، له چوارچیه مو
 ناوه ی رۆکی نه و قۆناغه دا خولاوه ته مو
 له هه رکاته و سه رده م یکیشا زه خیره ی نه و
 که نه جینه به ی پرترو تیر و ته سه لتر
 کردووه . به لام به بئ نه وه ی که په چاوی
 نه وه ی کردبیت که نه مامی نه مرۆ
 نه سه ر بئ جینه ی درین دامه زداوه ،
 هه ر بۆ به ش ناودیری باخچه ی فۆلکلۆری
 نه کردووه ، ناکامی نه مرۆشی نه وه تا
 له سیس بوون و هه لۆه رین دایه ! به لام
 ئابا هه موومان هه ر گونا هه بارین ؟ گونا
 له نه ستوی نه و کۆقارو رۆژنامه
 کوردیا نه به که به ناوی نوێ خوازیه وه پرو
 نه فۆلکلۆر و مرده کێرن ؟ یا له نه ستوی
 نه ، نووسه ره بيشکه و توو خوازان به که
 فۆلکلۆر به نه ده ب ناده نه قه لم ؟ نا .
 سامانی سه نگینی خۆی نه زانیوه ؟
 رۆژی له رۆژان هه ره وه زیه کی گشتی
 بۆ ده زچوونی گۆقارو نامیلکه به کی
 فۆلکلۆری نه کراوه ! ، جارێک له جاران
 نه سه دان کۆری گه رم گه رم دا تا که
 کۆریکی سه ره بئیی بۆ نه به ستراره ! ،
 له هه زاران دانستان و چیرۆکی به جۆشی
 کوردی ، تابلۆیه کی هه رنه زی بيشان

له گه نجینه ی

نه ته وایه تیمان

— حه یده رنامه کی —

ئەتراۋە ! ، لەسەدان كەلۈپەلۈ
كەرسىنى فۇلكۇرى پىشانكاپەكى
ھۆججەتلىك ئەتراۋە كەلگەن .

لەراستىدا ۰۰ پىۋىستىمان بەدەستى
لىھاتتو شارەزابە ، پىۋىستىمان بە
دەستىگە يارمەتىمان بىدات ، پىۋىستىمان
بەدەستىگە كەلگەن دەۋرە پەرزىزى بوۋەستىن
ئەپرىكىش پىركىشى بەرزەمەندى
كەسايەتتى خۇمان چۈنكە پىۋىستە
بەرزەمەندى ھەموو مىلەت پەچاۋبەكەين
۰۰۰ ئەم ئەركە پىرۋزە لەسەرشانى
ھەموو دىلسۆزىك و دەزگاپەكى پۇشە
ئىبىرىيە كەخاۋەن و پىزدان ھەستى
ئەنەۋابەتتى خۇى بىت .

سەرەك (ماۋ) لەم بارەبەدە ئى :
دەپن بىچىنە بىچ و بىنەۋانى كۆنەۋە
تاكسونوۋى و تازە كەشەدارو
پەرسەنەۋى .

بۇئەۋى نوۋىتىكى دەۋرى فۇلكۇر
لەئەدەبدا دىيارى بىكەين و تەبەنرەكەكى
(مەكسىم كۆركى) دۇبازە دەكەينەۋە
كەدەئى : ئەۋەى پاستى بىت مەن
دووكارى سەرەكى ھەل دەبىرۇم
بۆپەرەپىدان و سەرەكتى ئەدەبى
ھەر ئەتەۋەپىكە يەكەمىان :
داھىتئانى ئەدەب بەتتىكراپى بەجموچۇلۇ
كارى چاۋپوۋكانە و كۆل نەدان دەبىت ،
دوۋەمىان : فۇلكۇرە كەتوانابەكى
بەكجار زۆرى ھەپە ، بەشىۋەپەكى
تەۋول و سەختو پەۋان بۇداھىتان و
پىشكەۋەن ، ھەرۋەھا ۋزەۋەپىزىكى
كارىگەرەنەپە ھەپە كەدەبىتتە پالېستى
جموچۇلى مەۋف بۇكارەكانى .

بىگومان فۇلكۇر بەشىكى گىرنكى
ئەدەبە ، لەۋكاتەپە كە (چىرۇك و
ھۆنراۋە پەندە مەتەل و ئامۇزگارى و
ۋتەپە بەجى و كالتەۋگەپ ۰۰ ھەتە)
دەكەرتەۋە ، دىسان پارچەپەكە لە
ئىكۆلنەۋەپە ئەدەبى ، چاۋق ئەۋەپە
لەمەسەلەپە پەپەندە تىۋانى فۇلكۇر
ئەدەب لەگەل زانستى فۇلكۇر بىكەين ،
سەرەتەپە پەپەندە ئامانجى ھەر -
لاپەكىدان دىيارى دەكەين ، ئەۋانەپە
كەبەئەركى - جوۋلانەۋەپە مىللى - يەۋە
ھەلساۋن لەبارەپە زانستى فۇلكۇرەۋە
ئەۋەپەن سەلماندوۋە ، كەئەم زانستىپە
زانستىپە كەپەرھەمى ھونەرى نىپە ،
بەلكو پىچكەپەكە لەۋ پىچكەنەپە كەبۇ

ئىكۆلنەۋەپە لى تۆزىنەۋەپە ئەۋ گەنجىنە
داپۇشراۋە ، كەئەناخ ھەستە نەستى
كەلەۋە ھەلقولارەۋە ۋەكو پىپەۋىكى
بەپەرتى ئەۋمان نىشان دەدات كەچۇن
چۇنى بىچىنەپە پۇلايىن ئەدەبەكەمان
داپىرۇزىن و ھونەرىكى مەۋقاپەتتى مەۋرە
بىكەين .

ئەم زانستىپە سەرەتە لەدوۋاپ جەنگى -
جىھانى يەكەم لەسالى (۱۹۲۷) زانستى
لەلايەن (عصبەلام) ۋە سەرى ھەلدا ،
ھەرۋەھا دان بەۋەنراكە فۇلكۇر
زانستىپە كە ھابەشى زىانى ئەتەۋەكانى
جىھانى پىشان دەدا ، ھەربۇ ئەم ئامانچ
خواستەش يەكەم كۆنكەپە كەلۇپورى
ئەتەۋەپەتتى لەلايەن دەۋلەتەۋە گىتپا ،
ئەئەنجاما لىزەنەپەك دامەزرا بەناۋى
(ئىزەنەپە ھونەرو خوپەۋىشتى مىللى
دەۋلەتەن) (سەرنجىك لەدەروۋەزى
فۇلكۇرەپە كوردى) . لەبەرئەۋەپە
(گۆرانى) كۆنترىن بەشى فۇلكۇرە ،
جەنەۋى باسەكەمان بۆسەرەتەپە پەپە
بوۋنى ھۆنراۋە گۆرانى شىل دەكەين .
گومانى تىپەپە كە (ھۆنراۋە پەخشان)
دوۋلەپە سەرەكەپە ئەدەبى ، بەلام ،
لەبەرئەۋەپە ھۆنراۋە كۆنترىن بەشى
ئەدەبەپە گۆرانىش كۆنترىن بەشى
فۇلكۇرە ، ئەۋە پەپەندەپەكى پتەۋىان
بەپەكترەۋە بەستۆتەۋە ، ھۆنراۋە ۋەكو
خۇراكىكى پىۋىستى مەۋفەھەلەكۆنەۋە
ئادەمىزاد خۇى لەگەل پەھىتانەۋە لەۋكاتەپە
كەھىتئان ناۋى پەخشانىش لەمىاندا
نەپوۋەتاكو لەگەل پەپەندەپە نوسىن و
خوۋىندەۋاپى سەرى خۇى ھەلداۋە ،
ۋەئەپە ئەم پۋالەتە تەنھە لە ئەدەبى
كوردىدا دەركەۋەتپى ، بەلكو لەئەدەبى
ھەر ئەتەۋەپەكە سەرەتەپە گۆرانى و
ھۆنراۋە دەم كراۋەتەۋە ۰۰۰ پۇنانىكەن

ھۆنراۋەكانى (ھۆمىروس) پان چوۋپوۋ
بەدلا بۆپە ھەمىشە بەگۆرانى دەپان
گىتپا يەۋە ، ياخود لە ئەدەبى ئىنگىلىزىدا
كۆنترىن بەرھەپە ھۆنراۋە ، ئەۋ
ھۆنراۋانە بوۋنە كەباسى كارو
پىۋىستەۋەپە (پىۋىن) دەكات . ئەدەبى
كوردىشمان كەخاۋەنەپە ھەزيران داستان
ۋ جەنگ و پالەۋانەپەپە بوۋە ۋەكو بەپىتى
(ناسرە مازمار) (خەج و سىيامەند) و
(بەھرام و گولەندام) و (مەم زىن) - كە
لەپاشان بوۋىزى نىشان پەروەرى
كوردەئەھمەدى خانى پىكى خىستوۋە

خىستوۋەپەتتى پە بۆتەۋە قالىتىكى جوانەۋە
ئەمانەۋە سەدەھا چىرۇك و داستانى تىرى
كوردى دەماۋ دەم و پىشت بەپىشت بۇ
ئىتە گەپراۋەتەۋە بەھۆنراۋە بەپەپە ،
جا خاۋەنەپە ئەۋ بەپت و ھۆنراۋانە كىزى ؟
بىگومان كەسىك نىپە پەنجەپە
خاۋەنەپەتتى بۇدۇرۇپىكى و بىكەين بە
مولكى ئەۋ ، تەنھە - كەل - خۇى
نەپىت كەخولقەنەرى ئەۋ ھونەرو
ئەدەبەپە ، ئەۋ ھۆنراۋانەش لەسەندەۋەپە
سىنەۋە دىن ئەم ئەۋ خۇى پاراستوۋە
لە ھۆنراۋە زىانى گەل سوراپەتەۋە ،
ئەۋ قوتابخانەپە كە ئادەمىزاد پىپا
پۇشستوۋە فۇلكۇرەپە پىپا پۇشستوۋە ،
چوۋپە فۇلكۇر لەگەل پەپەندەپە
ئادەمىزاد پەپەندەپە ۰۰ لىرەدا فۇلكۇر
ھەموۋ ھەپەندەپە تىرى ۋەكو (داستان و
ئەفسانە) - گۆرانى - ۋجلو بەركو
چىنەن و سەزۋنارازو ھەپەندەپە (۰۰۰)
دەكەرتەۋە . پەھە ھۆنراۋانەپە كەۋەكو
چەپكە گولتەك بەركو باپىرانەپە پەخەلات
پۇمانىان جىھىشتوۋە ، لەھەر قوتاغىكا
نىشانەۋە شىۋەپە تايپەتتى خۇى
ۋەركوتەۋە ، ۋەكو ئاۋىنەپەكى زوۋن و
بىكەرد بارى ئابوۋرى كۆمەلەپەتتى و
ھەموۋ بارىكى تىرى زىانى ئەۋ سەردەمە
دەگىتپەتەۋە ، بۇنمۇنە دەئى :

بالاكەت بەرزە ۋەك بەپاخى پۇم
عالم دەزانى دەردەدارى تۇم
ۋاتە ئەۋكاتەپە كە ئەۋ ھۆنراۋەپە
ھۆنراۋەتەۋە لەۋانەپە سەردەپە
دەسەلاتدارىپە تىرى رۆمەكەن پىت
لەۋولاتى كوردەۋاپىدا ۰۰ جا ئەۋ
ھۆنراۋانە بەركى گۆرانىان لەبەر كراۋە
ۋوتراۋانەۋە ، يا ئەۋ گۆرانىانە بەھۆنراۋە
جى مان ، ئاۋازەكانىيان لەناۋچوۋن
خىكاۋن ، ۋاتە ھۆى پەپەندەپە
ھۆنراۋەپە فۇلكۇرەپە تەنھە - گۆرانى -
بوۋە ، ئەمەش بەھۆى ئارەزۋى زىاتى
خەلكى لەسەرگۆرانى ئەۋەك ھۆنراۋە ،
دىسان گۆرانى لەگەل بارى زەۋق و
چىزىيانەۋە كونجاۋە ، ۋەكو نەپىتىكى
خوزسكى كۆمەلەپەتتى لەكۆنەۋە ۋەكو
ئاسن كىشىك دىن مەۋى پاكىشاۋە
نقۇمى خەپالى بىپەپەندەپە ، بۆپە
ھەردەم دەستى لەمە (خەنار) (خەيران)
ۋ (كەلپورى) ۋ (خوزسەندى) ۋ (سۆرە)

ئاشاۋەپە لە لاۋەرە ۲۲

نوی
خواری

هه لوئیسک
هه لپژاردن

سهه تای
کوچی

زمان

په یوه نږی په کاره

نه نوهر جاف

روژزمیری دیواره کان نه درینرا ۰۰۰
۶۱ نه بوو به ۶۲ ، ۰۰ به ۰۰ ۳ به ۴
۰۰۰ به نه دیب بووه کان خه و نه بیردنه وه ،
رووداوه کان زور تر سناک بیون ، کاریگر
بوون ، نه خولانه وه ، رهنگی روباره -
کانیان نه گزوی ، په نجه به کی خویناوی
بوون له هه موو دهر و نیکا نه بیان -
نوسسی ۰۰ ترس ۰۰ مه رگ ،
خوشه ویستی ، پتسه رگه ، گزوانی -
یه کی گهر و گوړی ، گول ۰۰ نان ، به نه دیب
بووه کان ۰۰ تابلو کانیان خوروی -
کات - دای نه پزان ، توانای ووتنی نه و
لار که بیان نه بوو ، گوشته و ژوون به زامی
توولی ووردیله کان بینه وه ، نه و
ووردیلانه ی بوو بوونه هه رزه کار .
نازاوه که دهستی بی کرد ، هه موو
لینه عا توویه ک نالایه کی هه لکرد ، بوو
به میر نشینایه تی ، دیسانه وه ره شه پای
کات ، که و ته هه لکه ندنی درخته بی پرگ
و پریشه کان ، نا قی کردنه وه ره سه نه کان ،
زور که سیان رانه جله کاند .

گار نوقاکی شار ، ته می دوو که لی
نیر که له گرتوونی ، مرغه نه وره له
کارتون دروستکراوه کان به ته لسکو بیکی
نا بینا ، بیان و هک قه سابتی ده ست
به بشتی هونراوه کاند نه هینن ، نازاوه
هه موو شوینکی گرتو ته ره ، زور
دروشمی بی که لک که نه بی ته پریان
تیانه ماوه ، له زمانه بیگانه کانه وه
وه رگتیراونه ته سه زمانی عه ره بی
به گزیزان نه برزین و نه کرین به ناو نیشانی
هونراوه ، بیان چیر و کیتی کوردی ۰۰۰

به ره می نوی ۰۰ نه بی به فری
چیاکانی پیوه دیار بی ۰۰ نه بی گزوانی
شوان و وه رزیره کانی تیا نه نگه با ته وه ،
شوان و ، پای هه موو شوینتی هه لمزی ،
با ته وه ، پای هه موو شوینتی هه لمزی ،
من نه لیم هونراوه کانی «باوه مه وه لوی»
چونکه وه ختی خوی باوه شیان بؤ
پاشه روژ گرتی وه ، له تیستادا ۰۰
زهنگه له مه و دایه کی دوور تریشدا
بیرین ، زور جار په شه خه لکه که
له به رنه وه رانه ها توون لایه نی نه ده بی
نوی ناگرن و دژیسی نه وه ستن ، لایه نی
نه و نه ده به نه گرن که به ناوی ناغری و
زور دروشمی تره وه تفره بیان نه دا ، نه و
نه ده به نا ته واری به تاله کانیان ناخاته
بیس چاو ۰۰ وه که نه ده به نوی به که ۰۰
که به «پرستی» نه یاندا ته به رتیشک و ۰۰

دزیان نه گوشتی ، ۰۰۰۰ چاوه پروانی
هونراوه و چیر و کیتیکن ته نیا بی نه لسه ر
زهوی دینتی بی زور جیا و از بی تی ۰

هه لوئیسک هه لپژاردن :

شته کان ۰۰۰ که زو کتیه کان به فرو
بازان کاریان تی نه کا ۰۰ چاریان نی به ،
مرؤف له سه ر نه خشی تمم زهوی به
نه زی و ، چاری له چو کله ی کات ژمیره ،
مرؤفی هونه رمه ند ۰۰۰ دلی ناسکه ،
رووداوه کان زوو له دهر و نیا پیش -
نه خونه وه ، هه لیان نه سه نگینی و ۰۰
هه لوئیسک گر نه بی به رامه بریان و ،
پیشیشیان نه که وی ، ۰۰ به لام
هه لوئیسک گرتنه که ی هه لوئیسکی نه خوشی
بی به که پزیشکی په چنه و ره جیبی
بؤ بوو سببی - نابی دم له و شتانه وه
بدا ۰۰ به لام نه مانه ی تر بخوا قه ینا که
۰۰ شاکاره کانی نه ده بی جیهانی هه موو
لایه نی مرؤ قایه تی بیان گرتووه ، که سیان
دزی نه وه ستان و ، وه هه ریه که ش وه ک
بؤ چونی خوی لئی دوواوه ، هه لوئیسک
هه موو هه لس و که وت و کرداریکی
روژانه نه گرتی وه ۰۰ ، کاتیک نی به
بخرتنه گیرفان ، بیان گزوانی به کی
فؤ لکنوی سوانی به هه موو ده نگ -
ناخوشی بتوانی بیلی ، ۰۰ هه نر مه -
نه کان زور جار (دز) نه وه ستن ۰۰
دزوه ستان له پیناوی بنیات ناندا ۰۰۰
(نودن) ۰۰ کاتی کومونیسک بوو ۰۰
نه بیوت :

نیوازه بوو ۰۰ شه قامی (بريستول) م
۰۰ نه بری

جهماوه ر ۰ په له گه نیتیکی دوراوه -
بوو ۰۰

له سه ر شوسته کان فری درابو ۰۰۰
(الشعر والصوفیه - کولن ویلسن)
داز الاداب ل - ۱۹۰)

بی گومان (تودن) دوژمنی جهماوه ره که
به بوو ، به لکو نه بیوست وانه بن و ،
هه لسن و نینکلته رایه کی جواتر بنیات
بنین ۰۰۰

«په فته شینکو» ۰۰ دل گران نه بی له
یه کی له و روودارانه ی له نا هه نکینکدا
زو و نه دا ۰۰ نه لی :

بی ده نگه بن ! تکایه بی ده نگه
ووسبن ! ۰۰ سه رشوړی یاسابن
گول کوانی ؟

گول لیره ده س نا که وی ۰۰
الهلال - عدد خاص - ل ۱۶۰

ئەشلىق (قەسەكەي (لېنين) شىم لەبىرپوو ، كە ئەلنى ۰۰ دۆزىمەنە كانمان ، پاشماۋەي ئەۋ رەخانەي لە خۆمانى ئەگرىن - ئەيگەنە لەكەو بەسەرشانمانا دای ئەكوتن ۰۰ بەلام مەن ئەلېم وولاتى بەھىزىو مەۋفى باۋەپەخۆبۈۋ ۰۰ قەت سەل لەۋە ناكاتەۋە ، كەم و كۆپى بەكانى خۆي بختە پېش جاۋ ۰۰ بۆ ئەۋەي بىتوانى بېيەرۋا دۆزىمەنە كانى رېسۋابكات ۰) ۰

ھونەر مەند ئەبى ھارىبى، رووداۋە كان ئەتەلەكاۋ فەرمانى راست و رەۋانى خۆزىمان بەسەر اېدا ، ھەلمەتى شتە نەدۆزراۋە كان بىدا ۰۰ ، بۆ ئەبى ھۆنراۋە بەك بېن خەم بېن ؟ رەنگە مەۋف پېش ئەۋەي شاد بۈۋوبى ۰۰ خەمبار - بۈۋوبى ، ئەبى پالەۋانى چىرۆكە كان ھەموو دونكىشوت و فس فس پالەۋان بىن ۰۰ قەت ژۇر نەكەۋن ، بۆچى ئەۋەي ژۇر كەۋت ۰۰ ئىتر نەبىن جارېكى تر سەر كەۋتەۋە ؟ ۰۰ !

غەسەن كەنەنەنى شەھىد لە كۆتۈگۈيە كەدا ئەلنى : (ھىچ لەۋ باۋەپەدائىم پالەۋانى ھەموو چىرۆكە ئەبى سەر كەۋى ھەر لەبەر ئەۋەي ، نۆسەرە كەي كارتى ئىلتىزامە كە بىختە كىرفانى زۆر جار ۰۰ پالەۋان ژۇر ئەكەۋى و ۰۰ راستىشە ، ۰۰ ئەۋ ئەدەبەي باش حوزە يىران نۆسرا ۰۰ زۆرى پېرۋو لە فروقىشالى پالەۋانانە ، كە لای مەن ئەۋ ھەراۋزنايە ، زادەي ئىلتىزام - نەبۈۋ ، بەلكوبۇ پۆشىنى ئەۋ بەزىن ۋەھلاتنەبۈۋ تۈۋشى ھاتىن ، ئەم روۋەۋە لەۋكەسە ئەچۈۋ لە تارىكايى بەكدا رېن بكاۋ لە ترسافىكە لې بىدا ۰۰ نەمە نازا بەتې نېيە ، بەلكو ۰۰ داپۆشىنى ناۋمىئىدى بەزىنە) ۰۰

المثقف العربى - آب ۱۹۷۰ ل ۱۰۶

كەۋاتە ۰۰ مەرج نېيە ۰۰ ھەربە خۆمانا بېئىن ۰۰ ۋە بۆ ئەۋەي بەگەنە ئامانچ پېيۋىستە كەلېن ۋە بۆشايى بەكانى ژبان بىخەنە پېش جاۋو ۰۰ ھەلى پىر كەنەۋە يانە بەدېن ۰

زمان :

ئەم زاراۋە يە سنوور بۆ ھەموو

دائىماتىك دائەننى ، - زمان بەمانا فەرھەنگى يەكەي ۰۰ نا - ۰۰ زمانى ھونەرى ، ۰۰۰۰ زمان ئەبى بگۆردى ۰۰ بەلام ئەۋ كەسە ئەيگۆرې كە ئەيزانى ، نەك ئەۋ كەسەي ئىستەش بەدەردى ئەۋەۋە ئەتلىتەۋە ، نامە يەكەي دوعاۋ سەلام بە كوردى يەكەي رەۋان بۆ باۋك دايكى بنووسى ۰۰

- شىكسپىر ھەزار ھەلەي رېزمانى كر دوۋە ۰

- ئەسەر خۆبە ! ئەۋ بەئەنقەست ۋاى كر دوۋە ، ھىنەكەي ئەۋ لەزانىنەۋە بوۋە نەك لە نەزانىنەۋە ۰۰

- زمانى شىكسپىر ئىليوت جىيايە ۰۰ - ئىليوت دەيان زمانى زانىۋە ۰۰ ئەي ئىمە ؟ ۰۰ گۆران ۰۰ ھەموو شىۋەكانى كوردى بەباشى ئەزانى ، فارسى و توركى و ئىنگىلىزى ۋە ھەر بەش ، ئىمە كوردى يە كەشمان بەتەۋاۋەتى نازانىن ، كەچى ھەزار دەم قەرژنە كەين ۋە لالنى بۆ بەرھەمە كۆت و كۆتۈرە كانمان ئەكەين ۰۰

نازاۋە ۰۰ بەلام لە ناۋ نازاۋە كەدا دروشمى دوۋسى كەسى بۆنى راستىيان لى دى ۰۰

پەيوەندى يە كان :

چلكى ھەزار سالى نەرىتو خوررەۋشتو ، چافىكى كۆچەرىي كەلەپەق ، لە دل ۋ دەروونمانا ئەزى ، براى (حاج غلىۋى) يەكەي ۰۰۰ (غلى ئوردى) يە ۰۰ لەگەل ئەمانەشا ، ئەيانەۋى تىنوو نەبىن ، كى ھەيە تىنوو نەبىن ؟! ھەشتا نەرىتە كۆنە كان چاۋساغى ھەنگاۋە كانمان ، كچەكان ۰۰ كراسە - كانىان ، رۆژ بەرۆژ بەرەۋ سەرۋەتر نەبىن ، كچەكانى دانىشگە چاۋيان لە تىشكى قىات و بىچۆر پىنۆيە ۰۰۰ لە بەر دەمتا ھەلئەنىش ۰۰ تىنوو ، ئەيانەۋى دەس بەسەر يانا بىنى ، ئەيانەۋى توند ۰۰ توند ۰۰ بىانگىر تە باۋەش ، كەچى نامادە نىن بلىن (خۆشم ئەۋىي) ۰۰۰ بۆ ؟! چۈنكە (ئەنگلز) بەخۆپاىي ئامىلكەي (بەپەتەي خىزان - اصل ! ھالئە) ي دانەنا ، قەسە ئەۋزانا ھەر نەسايى يەم ھەمىشە لە بىرە ، كە بە ھەناسە يەكەي سار دەۋە ئەلنى :

(خۆزگە ! (فرۆيد) ئەۋ نامىلكە يەي (ئەنگلز) ئەخۈندەۋە ۰۰۰۰ خۆمان ۰۰ ھۆنراۋە كانمان تىنووۋىن ، تىنۋىيەتى دروشمىكە لە تەۋىلمان ھەلكە نراۋە ، ئەتەپىن ۰۰ چاۋەپىن ، چاۋەپىي زۆر شتى تازەين ۰۰۰ ئەيلولى ۱۹۷۳

لەگەنجىنەي نەتەۋا يەتى مان

ۋ (لاۋك) ۋەۋە كر دوۋە لەسەر تەي لەدايك بوۋىرە تادروا ھەناسەي ژيانى ھەردەم دلسۆزى راستەقىنەي بوۋە مىن ۋ داۋەتەۋە ، ئەۋگۆرانىيا - نەش باسى پالەۋانىيەتى ۋ قارمەنىيەتى دەكات ، ياخۇد سىنشى ئانىيە يە يا (لايلايە داي) ياخۇد لەكانى نىش - كردن ۋ چوللانەۋەي ۋە كۆر دىرئەۋە شايى ۋ ھەلبەپ كى ساۋار كۆلئەۋە ۋ بوۋك گۈاس تەنەۋە يارى كر كىزدا دەۋترىن ، بەلام بەشى زۆرى ھۆنراۋە گۆرانىيە قۆلكۆر يە كان لەسەر دلدارى ۋ ئەقىنە ، جالئىرەدا بە پارچە بەك لەۋ ھۆنراۋانە كۆتايى بەم باسە كورتىلە يە دىنن بۆ ھەلئىكى تر :

بنووسن لەسەر كىل مەزارم شەھىدى غەشقم مەدەن ئازارم بالەۋ دونايە تۆيان دا يە بىم چش ! لەدوناي تر دۆزەخ بوايە جىم ئەگەر ئەترانى بەھالى دەردم گىريانت دەھات بۆپەنگى زەردم دوۋكە لەقەفەس گىتوگۆيانە دايم ھەرباسى مەز تۆيانە تادارتى ماۋە بەدالەۋە شەرەتە دانىشم بەبۆنى تۆۋە ھەي دادو بى داد لەۋدەۋران دىلە ھەرچوانى بەدەس پىرى زەلىلە خواداىكت بگىرى باۋكت بى ئىمان بىورن بەباغىزى دلئى ھەردوكمان شلشل بىكوتن بە بىنا تەۋە بىنئىنە زەخمى سەر گۆناتەۋە كىفەكەم بىدپن بەدەمى مەقەس شەرەتە مەيلەكەت بەرنە دەم لەدەس رۆژەكەي غەزەل نەبۋاى بەيارم نەبۋاى بەبايز دلئى خەمبارم ئەۋەتۆ دەروى دل جىكەي كۆبى بى كى بگرم بەدەست شىۋەي لەتۆچى

گرهوی ئینجانیه پیکر خپرو س پیازده گولډ

دکادمیریواتی

« ووردیله کان ، داپیره کان ... مندالانیاں ده کرده خو ... شه ، ! باببه گه وره ی هه تیوه کان ... ده لیت نه کهن ... هه رچی نه نیت ... نه ویه مه رد ، هه رچی نه نیت ... نه هرینه ... ده بیکات ... «روله کانم» رهنگ ... سارطان سور بمتیت !! شریک ... میترک - میترک غوزار لاله - لاله زار وینجه ، سنی په ربه ، لاو لاو ... ده بدات له کوله ، سنگی پیانو ... که چی بزنی کولی شاخ شکاو ... ده گه ریت بۆ چلتیک گیا - ، چنگی ناکه ویت !! « گوربه کانم » رهنگه واقتان وور بمتیت !! وا له جیتیک ... کانی و هاژه ی به فراوان ، تو قیانووسی پر له باران ، خو پوره و قه لیه زه ، تافگه ی وهک ته رزه ... که چی تینوویکی داماو ، ده گه ریت بۆ دلوتی ناو - ، چنگی نا که ویت !!

ده گپرنه وه له شاری سه هؤل به نندان دا دیتیک رهش له قه لاتیک دا ده ی نه پاند ، مندال و گه وره ی نهوشاره ی به نه عره ته ی خو ی ده توقاند ، دیتیک بوو زور خو ر و چاره گران ، هیچ پال هوانتیک نه ی ده ویرا بوی بیتنه مه یدان ، نه وی فزه ی بگرداین فزه ی ده بری ، بالی بالداری دمقرتاند ، نالی نالداری ده شکاند ... هه موو خه لکی شاری سه هؤل به نندان ، نانی بۆ دیوه ده برزاند ، نه وی پیچیک نانی بکه و تابه ته بهر ددان ... خیرا لپی ده کرد به سندان .

هه تا روژیک ، کوله بۆژیک ، وهک شیت و هار ، وه کو پوره ههنگ وورووزان ، دوو عاو نوشته یان بۆ خه لکی ده کرد ، قور قوشمیان به سه ر ترساوه کان دا ده کوزانده وه ، کون له کونیاں بۆ خه لکی ده خوتند ، تا ترسی

دیوه یان شکاند ، لهم کاته دا ، زمین جوشا ، شاره کانی تر وورووزان ، دیوی هه موو وولاته کان ... که ورنه خو یان ، لهم زمینه سه ر ته نوور بوو ... خه لکه کانی نانه وا بوون ، دیوی هه موو وولاته کان شه ریان بوو له سه ر دابه شی کردنی ته نووره کان ... هه رایان بوو له سه ر دیل کردنی نانه واکان ، هه تا وه کو تیر و ته سل تر بزین .

دیوی شاری سه هؤل به نندان که هاتنه وه ، لاواز بوو بوو ، هه موو نازای به ده نی برین بوو ... به لام به ده نگ زیاتر له جاران ده ی نه پاند ، بیینه وه لای سه ره وکاری کوله بۆزی له مه ر خو مان ، ووتی فرسه ته خه لکینه ، دیو هه موو گیانی برینه بیا هه لمهت به رینه سه ری ، تاک تاک نایتیت ... بابه ک بگرین ، بابه ک شالو بیتنه و تیوه ، هه ل کوتینه سه ر نه دیوه .

خه لکی داخی دیوه یان زور له دل دا بوو به تابه تی نانه واکان زور به یان بریاری شالو بردنیاں دا ، به لام له ده سته ی کوله بۆزدا کابراییک دنی دیته و دم سبی هه بوو ... ووتی جار ی وهختی نی به ، خه ریک بوو به « وهختی نی به » شک بخاته جوشی و کولی ناو ریزه کان ... به لام کوله بۆز و ناوه له کانی ریگایان نه دا ، ناگری شه ریان هه لگرسان ، به لاماری قه لاته که ی دیوه یان دا ، دیوه کوژرا و کوله بۆزم - کوله بۆز !! بری کرد به خوینه که ی دا و له سه ر قه لاته که ی نووسی « نانه واکانی هه موو لایه ک ، با یه ک بگرین » ئینجا ووتی : خو بینیتان « وهختی بوو » دم سبی گره وی دۆراند ، ده بیت ناوا یه ک بگرین له گه ل هه موو نانه واکان به یه ک کیان و یه ک دل بزین ، دزی دیوه کانی زمین -

له شاری سه هؤل به نندان دا بوو به شایی له ئینجانیه پیکر خردا گولیک بشکووت ، خه لکی شاری سه هؤل به نندان ... له خو شیدا ... جگه ریان ... به چلووره دا ده گیرساند ، له خرۆش دا ناگریان له شه خته ی سه هؤل ده کرده وه ... لهم کاته دا ... لهم ساته دا ... لهم نانه دا ... نانه واکانی سه رزمین ... زوربه ی زوریان ... تووی هیوای دلینان

چه که ره ی کردبوو چاوه پوانی نم باران بوون ... هه تا نه وانیش دزی دیوه کانی شاری خو یان به پرتین ... په لامار دهن ناوه لیکه گه لی دۆستی مه ر کوله بۆز ... نه ویش کوله بۆژیک بوو بۆخوی ... ووتی : فرسه ته و فرسه ته هه موو روژیک نایتین ... دیوه کانی شارانی تریش هه ر لاواژن ... نانه واکان خاوه ن باژن ، نه مه ر و باژیان بۆ بدیت ، باشتر کاریان بۆ ده پمخسیت ... کوله بۆز سه ری بۆ له قاند ... ووتی : « نالیم وهختی نی به ... نه و گره وه ی دم سبی خو مان له گه ل منی کردو دۆراندی من له گه ل تو ی ناکه م ... با ته نووره کان دابه ش بکه ین ... نان بدمین به و خه لکه ی چه ند سالتیکه برسپانه ... کار ناسانه » .

کوله بۆزی ژماره یه ک ... کوله بۆزی ژماره دوو له گه ل هه موو ناوه لانیان ... که ورنه یه ک ... به لام کاتی دا به خشین کولتیره کان ... بۆ دمه کراوه برسپکان ، کوله بۆزی یه که م مرد ، دار و به رد و ده وهن گریان ناسمان گریا ، چلووره ی گوتسه بانه کان هه موو گریان ... نانه واکان و نه و خه لکه هه موو گریان ، کوله بۆزی دیوه م خوینی له چار باران ...

گۆرانى بۆ خۇر

مارف ناسراو

گۆرانى بۆ خۇر
خۇشەويستىم
زۆر ھەزەنە كەم

باسى كەلسە ئىسسىق بىرىنى دلدارىمان
لە بەراوتىزى فەرھەنگى نامە كانا
بۆتتىمكەم

⊙

زۆر ھەزەنە كەم
پەپۈلە كەم دەردىنى بىر كىر دىنمان
بەناو دورى كەمى خەم دورى ھەردوۋ -

كەمانا
بەرەلا كەم
زۆر ھەزەنە كەم
لە يىبابانى چاۋمانا
فەرمىسكە كانى بەغقوۋى باۋكى يوسىف...
بىبارىتىم بەسەرمانا...
چۈنكە زۆر چار
ھەناسە شادى زىيانم
پىشكۆنى ناسۇرۇ مەينەتى...
ئەگۈزۈندىمۇه...
لەتە كەمانا

سەرۋە مەرى ئەۋ كاتانەم
ۋون كىر دېۋو
لەۋۋلاتى بىن سىنورى خۇشەويستى...
چاۋە كانا

ئەي چاۋ ھەنگۈنى...! پىر جوانى
دەرياي قوۋلى كامەرانى
بەلام ئىستى

ئەۋساتانەم
زۆر ھەزەنە كەم
ئەستىرەي زام
ھەناسەي ئاۋازى تەنيام
تەنيا بۆتۈ ئەجربوئىتى
لە پىتخەفى گۆشەگىرى دا نەخوئىتى
زۆر ھەزەنە كەم

كەدلى تۆۋ ئەم شارەي خۇم
دۇنياكەم ۋەك دىلى خۇم
كەدلىدى لەگەل چاۋى
خۇرا ئەكەم
ھەر گۆرانى بۆنەۋ ئەلئىم
ھەر گۆرانى بۆنەۋ ئەلئىم

گۆرانى بىلىك بۆ چەۋساۋە كان

ئەمىرە مەھمەد ئەمىن سىلمانى
- ناداب -

چەۋساۋە كان
ئەي ھەزارە داماۋە كان
بىندىگىتان ھە تاكو كەي ؟
لەجەقى رىتكا كەنەۋە
ناۋان دەستى دىرئۇ ئەكا
تەمەن كورنە رابەنى
مەل كەچى شەرەزىرى بە
گۆپ ھەلگەن بۆ ناغا كان
بۆ خاۋەنى سەرمايە كان
« ئەي تۆ ؟ ! »

- ۋامەزانە مەن بىندەنكەم
شەپۇلى ئاۋىكى مەنكەم
ھاكە بىستت تەقىمەۋە
بەجىھانى دا تەنمەۋە
ھاكە بىستت دەمى داسم
سەرى چەۋسىنەرى بىرى
ھاكە بىستت پەجى دەستم
خانۋو بەرەي زۆردارانى...
گىشت كىردە گۆپ

پەردەي روى راستى لاندەم
كاروان بەرەۋ خواستى ئەبەم
ئامانجى دىنباي رۈۋناكە - كاروانە كەم
بەدى دىنم ئاۋاتە كەم
سەرگۈزۈشتەي

ھەموۋ باۋكە كۆزراۋە كان
ھەموۋ لاندە شىۋاۋە كان
قەت ۋون ناكەم
بۆنەۋانە تى ئەكۆشم
ماتىان - شۆستەي چادە كانە
خالىيان - رساۋى بۆ ، نانە
رىگە بىتكەۋ مگرتۈمە بەر
ھىچ كۆل نادەم

كىر نۆش بۆ چەۋسىنەنر نابەم
كىر نۆش نابەم
كىر نۆش نابەم

ۋورده ۋورده با روى تاكە گولە
نازدارە كەي ۋەر دەچەرخاند ،

چارىكى تر لە سەر نان و نانەۋاكان ،
ئىۋە كانى ھەموۋ جىھان ، يەخەي
بەكتىران گىرتەۋە... بەلام شارى
سەھۆل بەندەن ، دىزى ھەموۋ
شالاۋە كان... خۆي راگرت و لە سەر
رىنگاي كۆلە بۆزى نەم و زۆرزان
ھەنگاۋى نا... كۆلە بۆزى دوۋەم
دىسان ، روى كىردە ھەموۋ ھاۋەلان ،
قەسەكەي خۆي كىردەۋە... بەلام
بەجىھان نە رەحمەتى يەكەي ئاۋەلى
ماۋو بەقەسى بىكات... نە ئەمانىش
ۋەك ئەۋ سەرى رەزامەندىيان بۆ
لەقاند...
ناچار : ۋوتى « دىسانەۋە بىنتان
دەلئىم بە گۆلىك بەھار نايەت ، با -
رووى ھەر ۋەر دە چەرخىتتە ئەمان
گىرەۋىيان لەگەل كىرد . »

كۆلە بۆزى دوۋەم دەي روت
بەگۆلىك بەھار نايەت... با - روى
ھەر ۋەر دە چەرخىتتە... «رۆلە كام»
ئەۋا ئىستا دىبارى داۋە... كۆلەكە
بەرگەي باي نەگرت... ماۋە... بەلام
رەز چەرخاۋە .

گىرەۋە كەيان دۆراند... كۆلە بۆزى
دوۋەم خۆي نەماۋە... ناۋىيان ۋون
كىرد... بەلام كىرەۋەكەي ماۋە...
چۈنكە ئىستا... ئىنجانە خىرەكە نەك
ھەر گۆلىك... سىازدە گۆلىشى تىايە
ۋ ترسى دىۋە كان ھەر ماۋە...
نەئە بە گۆلىك بە سىازدە گۆلىشى
بەھار نەھات ، ھاتنى بەھار گول
چاندنى دەست و بىردى دەۋىت ، ھەلمەتى
شىرانەي دەۋىت ،...
كۆرپە كانم... ئەۋان كىرە بۆزى
بەكەمىيان خەۋاند... ناۋى كۆلە بۆزى
دوۋەمىيان كىرد بە كۆلەكەي ناش
بەلام ئىۋە ۋورىا بىن لەبىريان نەكەن...
نەخەم .

خواناسی یه کی نووی

[نووسینی : شاکر فتاح]

گویم له گونا هباریک بوو ، بهشیمان بوو
بووو ، نهمی نه موت :

« نویتیک نه کم ، که کس چاوی لئی نه بی .
« ووزوو یه که نه گرم ، که کس فاکای لئی نه بی .
« باره یه که به سهر هزار دابشر نه کم ،
که کس بی نه زانی .
« چا که یه کیش نه کم ، که چاوم له دانموی
نه بی .
« چه چیکیش نه کم ، که بوجه و اشته کردن
و دمس برین نه بی .
« بهرستنی کیش بوخوا نه کم ، که بو یاداشی
به هشتو ، بزگار بوون له دوزخ نه بی .
« نهمه نهمیش خوام له بییر نه بی و خومی لئی
نزیک نه خهموه ، که ههموو دم هاوده و
هاوریم بی . »

x x

نجا گویم له گونا هباریک بوو ، له خوا
پارایموه موتی :
« خویه زییر کی یه کی وام بی به خشی که نه -
گوئی له بانگی جووله که بگرم ، نه له پشت سهره که
نووی خوانه ناسیسه وه نووی بکم .
« نه هاوکاری نه یاران بکم و ، نه هاو به شیری
ناله بارانیش بکم .
« نه دادم بگانه لای نامردو ، نه کاریشم
بکموتنه لای بی فخر .
« خویه هیژیک میانی وایشم بی به خشی ،
که دوزمن بکم به دوستو ، دوستیش بکم به برای
دایکو باوکی . »

« خویه دلکی فراوانی وایشم بی به خشی ،
که ههموو جیهانه که تو ههموو ژبانه که کم خوش
بوئی و ، هه تاسه ریش له پیناو دلخوش کردنی (تو)
و (گورد) و (دانشتنووانی جیهان) دا خه بات بکم . »

x x

که گونا هباریک له قسه کانی خوی بووووه ،
سهرم هه لبری . که تهاشام کرد (پووی)
پیشکونن مزنک نه دات ! ؟ .

سلاوبو کونگره ی چواره ی یه کیتی نووسه رانی گورد

نه دیبانی کورد وه که مەشەخەل
ری یان بۆگەل روناک کردوه ته وه سەده ها
قوربانیان له پیناوی بیرو باره پی
سه ره بستو نازاددا داوه و چاوبان
نه ترو کاندوه و مه ترسی کۆلی بی نه داین .
نه دیبو نوسه رانمان هه ره له میژوه
ریزی پیشه وه ی بارت و ریکخواه کانیان
گرتوه و په یوه ندیان نیتوان خویان
له لایه که وه له نیتوان خویان و زور به ی
زۆری گه لدا - له لایه کی تر وه - پته و ،
تر کردوه ته وه .

هه رکه مژده ی به یانی ای ئادار
کوردستان و گشت عراقی گرتسه وه
نوسه رانمان به شیوه یه کی ره سمی
یه کیتی به کیان هینا به کایه وه هه ره
له وساله وه له ژیر نالای ناشتی و
کامه رانیدا سی کۆنکره یان پیک هینا وه .
کۆنکره ی چواره میش له به غدا له روژانی
۱۰-۱۱/۱/۹۷۴ گری دراو نه ندای
به ریوه به ری نووی بۆ هه لیز تیردا .

له کۆنکره ی چواره مدا به شتیکی زۆر
له نه ندیمان به شداریان کردو ده سته ی
به ریوه به ری پینشو چالاکی خوی
خسته روو لیکۆلینه وه ی له سه ره کارار
چهنه لیز نه یه که دامه زرا به لام له سه ره
ماوه که می نه توانرا له هه مان کۆنکره دا
بریاره کان بوخت بکرت و بخوینر یته وه
نه وی دلی مرۆف خوش نه کات نه وه یه
سال به سال سنوری جموجولی ده سته ی
به ریوه به ران پته و ترو فراوانتر نه بیت
نه مه نه وه نه که یه نیت به کیتی نوسه ران
به ره و پیشه وه نه روات .

کوردی ده توانریت دابهش بکرتین بیه سهر :

- ۱ - ده نگداره کانی سهرور - (ی) ، (وو) .
- ۲ - ده نگداره کانی ناوه پاست - (ئ) ، (ۆ) ، (و) ، (و) .
- ۳ - ده نگداره کانی خواروو (ا) ، (ئ) ، (ی) .

بهم جۆره ئهوهی له بارهی چۆنیتی جوولانهوهی زمانهوه له کاتی تلفظ کردنی دهنگه ده نگداره کانداه سهرهوه خستوو ~~ده توانریت~~ ده توانریت لهم جه دوه لهی خواره دا نیشان بدری :

گرمانجی خواروو **گرمانجی ژوروو**

ئاو	ئاف
دار	دار
چرا	چرا
پۆژ	پۆژ
بۆ	بۆ
زوو	زوو
چوون	چوون

وه له پادهی ههلبهرین و دانهواندنی زمانهوه دهنگه نگداره کانی زمانی

پادهی پهرز و پهرز	پادهی پهرز و پهرز	پیز		پشتهوه	وو
		ناوه پاست	پیز		
ی	ی	ی	ی	ا	ا
ئ	ئ	ئ	ئ	و	و
ۆ	ۆ	ۆ	ۆ	ا	ا
ا	ا	ا	ا	و	و
ئ	ئ	ئ	ئ	ا	ا
ۆ	ۆ	ۆ	ۆ	و	و
ا	ا	ا	ا	ا	ا
و	و	و	و	و	و

(8) R. F. Jardine, Bahdinan Kurmanji, ... Baghdad, 1922, pp. VI-VII.

(7) خالیدی چه تو ، کوردی ئهرمه نستانی سۆقیتی ، به ریفان ۱۹۶۵ ل ۱۱۶ - ۱۲۰ .

(8) ئه گه ئه وه پایه دهنگی (diphthong) له زمانی کوردیدا به دانهی دهنگی (فۆنیم Phoneme) نازمیریت ره برگرین ، ئه وه بئ گومان ئه مه پاست دهرده چی .

(9) دانهی دهنگی (فۆنیم Phoneme) به دهنگانه دهوتری که له زماندا ده توانن مانای وشه بگۆزن . به وینه ئه گه دانهی دهنگی (ا) له وشهی (باز) دا بگۆریت به (ۆ ، ۆ ، ۆ) . ئه وه ئه وشانه : (بهز ، بۆز ، بیز) . پهیدا ده بن که جیاوازییه کی تهواو له مانایاندا - ههیه واته لیره دا دانهی دهنگی (ۆ ، ۆ ، ۆ) .

(10) دهوری گۆرینی مانای وشهی (باز) ده بینن . وه ئه گه دانهی دهنگی (ز) له وشهی (ناز) دا بگۆریت به (ن ، ل ، ف ، خ) . ئه وه ئه وشانه : (نان ، نال ، ناف ، ناخ) . که هه ره که مانای تایبه تی خۆی ههیه دروست ده بن - واته بهم جۆره

پهراویزه کانی :

(1) لیره دا ئه وه دهخمه پوو که ئه م باسه م له سهر بناغهی ته جروبه نه نووسراوه ، به لگه که رهسته که ی ته نها هه ندی سهرنجن که داومن و چه ند به راوردین که کردوومن و لیکۆلینه وه و توژینه وه ی ئه و کارانه ی که لهم باره یه وه نووسراون . وه که ئاشکرایه بۆ مه سه له یه کی وه هاگرنگ ئه وه ی له ده ستم هاتوووه زۆر که مه و بئ گومان ئه وه ش هۆی که م و کسورته ی باسه که مه .

(2) به پای من زاراوه ی (ده نگدار بیده نگ) بۆ ئه وه مه به سته به تهواوی ناگونجی ، به لام جارێ شتیکی باشتر و پاستترم بۆ نه دۆزراوه ته وه ، له به ره ئه وه لهم وتاره دا هه ره ئه وه دوو زاراوه یه م به کار هیناوه .

(3) F. Justi, Kurdische Grammar, S-Pb, 1880, pp. 1-102.

(4) س . ئا . یه گیزارۆف ، میژوویه کی ته تنۆگرافی کورتی کوردی موحافه زه ی به ریفشان ، پروانه : «پا پۆرته کانی به شی قه ففاسی کۆمه لی جوگرافی ئیمپراتۆری روسی » ، تفلیس ۱۸۹۱ ، ب ۱۳ ، ژ .

(5) E. Soane, Kurdish Grammar, London, 1913, pp. 1-5.

به لام گه ره ئه وه پایه ی که له زمانی کوردیدا کورتی و دریزی (۲۲) دهنگی دهنگه کانی زمانی کوردی به (6) لیکدراو (šuaq̄uq̄uq̄u) به نیشانه ی جیا کردنه وه ی دانهی دهنگی phoneme دانانی وه برگرین ، ئه وه به شیوه یه کی گشتی ژماره ی دهنگه ده نگداره کانی زمانی کوردی (۸) ن ، به مه رجیک ئه و تایبه تیه که مه ی له هه ندی به شه دیالیکتا هه ن نه ژمیرین .

دهنگه ده نگداره کانی

له زمانی کوردیدا (۸) دهنگی دهنگدار هه ن : (ا ، ۆ ، ی ، ۆ ، وو ، و) -

ئه م دهنگانه له چۆنیتی جوولانه وه ی زمان به ره و پشته وه ده توانریت دابهش بکرتین به سهر :

- ۱ - ده نگداره کانی پیزی پشته وه (ی) ، (ۆ) :
- نموونه :

گرمانجی خواروو **گرمانجی ژوروو**

بۆ	بۆ
دریژ	دریژ
ئیتوار	ئیتوار
پیر	پیر
کهرین	کهرین
ده رزی	ده رزی

۲ - ده نگداره کانی پیزی ناوه پاست (i), (o)

- (و) ، (ۆ) ، (ۆ) :
- نموونه :

گرمانجی خواروو **گرمانجی ژوروو**

کۆپ	کۆپ
تورک	تورک
ئهم	ئهم
دهنگ	دهنگ
سه ره ک	سه ره ک

kirin	kirdin
bira	bira
bizin	bizin (۲۳)

۳ - ده نگداره کانی پیزی پشته وه (ا) ، (ۆ) ، (وو) -

دەبىنن كە دانەى دەنگى (ن ، ل ، ف ، خ ۰۰۰) ماناى وشەى (ناز) دەگۆڧن .

ھەرۋەھا پىۋىستە ئەۋەش لە بىر نەكەين كە درىزى و مام ناۋەندى و كورتى تلفظ كوردنى دەنگەكان نابن بە ھۆى جىاۋازى دانەى دەنگ (فۆنيم) بە وىنە ئەگەر دانەى دەنگى (ا) لە وشەى (شار) دا كورت يا درىز تلفظ بگەين ماناى وشەكە ناگۆڧى و بەسە دەلتن allophone . بەلام گەر دانەى دەنگى (ا) بگەين بە ئەگەر دانەى نوئى - شىر - دىتە كايەۋە كە لەگەل وشەى (شار) دا ماناى ناگەل ازە و ئەو دەنگەش كە ئەو دەنگى دەبىننى (فۆنيم) ى بىن دەلتن .

(۱۰) ب . ف . مېللىر : لە بارەى ھەندى كىشەى فونىتىكى كوردىيەۋە ، لە كىتەبى «ئەنە ئىرانىكان» ، ب ۲ ، مۆسكۆ - لىنىنگراد ۱۹۵۰ ، ل ۶۱-۷۱ .

(۱۱) ف . س . سۆكۆلوف ، لە بارەى فونىتىكى رمانە ئىرانىكاناۋە ،

مۆسكۆ - لىنىنگراد ۱۹۵۴ ، ل ۷۸-۱۰۳ .

(۱۲) ق . كوردۆ پىزىمانى كوردى مۆسكۆ ۱۹۵۷ ل ۱۵ .

(۱۳) چەركەزى بەكۆ ، زىمانى كوردەكانى نازربايجان ، مۆسكۆ ۱۹۶۵ ، ل ۱۱ .

(۱۴) كەرىم ئەيۋى و ئى . ئا . سەپىرئوفا ، دىيالىكتى كوردى موكرى ، لىنىنگراد ۱۹۶۸ ، ل ۸ .

(15) D. N. Mackenzie, Kurdish Dialect studies, I, London, 1961, pp. 1-30.

(۱۶) توفىق ۋەھبى، خويندەۋارى باو ، بەغدا ۱۹۳۳ .

(۱۷) مامۆستا قەنانى كوردۆش لە نامەى دوكتۆرىيەكەيدا دەنگى ى بە نىمچە دەنگدار (Semi-vowel) داۋەتە قەلەم .

(۱۸) نورى عەلى ئەمىن ، پىزىمانى كوردى ، سلىمانى ۱۹۶۰ .

(۱۹) نورى عەلى ئەمىن ، پاپەرى بۆ ئىملاى كوردى ، بەغدا ۱۹۶۶ .

(۲۰) طاھر صادق ، چۆننىسى نووسىنى كوردى ، كەركوك ۱۹۶۹ .

(۲۱) مامۆستا ع . ع . شەۋنم لەو وتارەدا كە لە لاپەرە (۳۶-۳۲) ى ژمارە (۲) ى سال ۱۹۷۰ ى گۆڧارى « براپەتى بلاۋى كردۆتەۋە باسى ھىندىك لەو جىاۋازىيانەى لە نيوان نورسەراندە ھەپە لە دىيار كوردنى ژمارەى دەنگەكانى زمانى كوردىدا كوردە و لەو پرۆۋەۋە چەند بىر و راپەكەى دەربەرپوۋە . ھەرۋەھا مامۆستا محەمەد ئەمىن ھەررمانىش لەم ماۋەيەى دوايدا چەند وتارىكى نايابى لە بارەى فونىتىكى زمانى كوردىيەۋە بلاۋ كوردۆتەۋە .

(۲۲) پىشك دەنگى دەنگدار كە گىرە (نېرە) ى لەسەر بىت ھەردەم درىزتر تلفظ دەكرىت ، ۋەك لە بىن گىرە .

(۲۳) ۋەك ئاشكرابە لە ئەلف و بىن ى عەرەبىدا نىشانە بۆ دەنگى (i) نىيە ، لەبەر ئەۋە لە ھەندى شونىندا بۆ دەربىرنى ئەو دەنگە ئەلف و بىن لائىنىم بەكار ھىناۋە . - ماۋىتى -

شەۋنخونىت ، ئەلاۋىتى . . .
سى ى بەكانم ، لۆكسەى دەستى پز -
ئىشكىن ،
لىكى تلوقى سوۋتانى تەنبايى و ، دور
پت ھەلئەمژن !
تو بۆنى مېخەك بەندەكەى ملى
(عەنەرخاتون) پت و
تۆسۆى ھەناسەى بۆن كەوتەى (مەولە
وى) ، دەرونى منىش ،
ھەلت ئەمژۆو ، ھەلت ئەمژۆ و . . . لىت
تېرناپى و . . . لىت نابى . . . !!
شىعەرەكانىش . . . كارانن . . . بارگەى
لەگەل (سەزئىل) ى كوستانا ،
خەمى منبان پىيەو ،
شۆين ئەستىرەى كشاۋى چاۋى تۆ
كەوتوون . . .
تۆ ، ھەركشايت و ، . . . ھەركشايت
. . . خەمى نىش ھەرشونىت كەوت !
ووتيان : گەر ئەستىرە بگشى . . . ،
يەكك ئەمژۆ !
بۆبە كاتى ، ئەستىرەى چاۋى تۆ ،
كشا ،
من . تەرمى كامەرانى خۆم ،
بجۆرە لاپەرەى (۱۳)

نەشمىلەكەم . . .
ئەم بەھارە ، كەرىشۆتە ھانتىشە لاتان ،
چى منبان بۆ گىتاپتەۋە ؟
پىيان ووتىت : تەنبايى خۆى لەھەگبەى
ناۋمىدى يا گرى داۋە ، و
پۆخى كىبى ، شەقام ، بەشەقام ئەپۆى ؟
پىيان ووتىت : تۆشەبەرەى خەمەكانى
تەۋاۋ كوردو ،
خەرىكە خۆى ئەخواتەۋە ؟
پىيان ووتىت : بۆچى خۆم فىرى زمانى
رىشۆلە كورد ؟
ئەزانى بۆ ؟ . . . نەشمىلەكەم ، :
زمانە سى فاقەكانى ناۋ دەمە ھەراشە
كەى شا ،
چەمەكانىان لىم تى كەياند !
ئىستگەى بەردە تۆزەكانىان ، لىم
راپەراند !
ۋەردىيانى زىندانەكانىان لى ھاندەم ،
پروابكە . ۋەك پىاۋىكى قاچانچى
خەشىشەو ترىاك ،
گىرفانەكانىش گەرپان !! . . .
* * *
گىيانە تەنبايىم (خاۋكەر) ى ئىشكچى .
كى بىندارە ،

مەھمۇد حەمەد باقى

« مەھمۇد حەمەد باقى »

۴ - تابلو يەك رەش لەسوو چىكەو
 بەرى دووشەقى ماسى يەكى زەردى لىتو
 ديارە .

۵ - کارتۇنىك لەسەرى نوسراوہ
 (بەندىخانە .. قوتابخانەى گەلە)
 (بەردە ھەلئەدرىنەوہ ، ئەكتەرەگە
 خەرىكى رىكۆردەگە ئەخانە كار)
 رىكۆرد :

زىانم لارەنگىنە چونكە تۆى تىاي
 دەنگى يارەگەى لەرىكۆردەگە :
 - بەم پادەيە .. دلدارى مەنىش
 لەخوت پرسیار بگە .

لەھەموو نەزەرھەنگەکانى جىهان
 ئەتەرىم تاكە ووشەيەكى لىبخوازم ،
 بۆنە پەردەى ھەستى ھەردووگمانى
 پى بەرەنگە .. بەلام (ناسخ
 ھەكىشاشك .. واديارە .. ووشەى
 نۆتى و ھەشتەكە نەدۆزراوہ تەوہ ،
 مەشەر پەنگە لە ووزە داينى ووشەيەكى
 رام بۆيتاشىت ، بەلام ھەم ھونەر مەند
 ئەتراننى ئاوزەنگى لەرەنگە ئىتەت و
 ئەو ووشەيەم پىبەخىت .. گە
 لەگەل تۆرى چاوانسا بدوئەت ..
 (ئەكتەرەگە دەست بۆ رىكۆردەگە
 ئەبات و بەتوڤەي پەوہ پراى ئەگرتەت ..
 روو لەدوو ئەسكەمبىلەگە ئەكات) :
 - ئەويارە دەنگ ناسكە ،

كى پروانەكات گەناپالو داوئەن پىس
 دەرجىت ؟ گوئى بگرە (بەئەسكەمبىلە
 گەرەگە ئەلەت) وابەرە (ھەلئەستى
 بەرەدەر گايەك ئەروات)
 زورەگەى دلدارە داسۆزەگەم ئەرۆم .
 (بەناكاو دەرگاگە ئەكاتەوہ)
 (دلدارەگەى و ھاورى يەكى باوہ شىيان
 لە يەك دۆہ ، بەھەموو ھىزىكەوہ ،
 دات ئەخات و پەلامسارى کارتۇنەگەى
 فزىك رىكۆردەگە ئەدات و دوو كوتەى
 ئەكات ، روو لەئەسكەمبىلەگە
 ئەكاتەوہ) ئەم دوو ووشەيە (بە
 ھەردو دەستى دوو پارچە کارتۇنەگە
 نىشان ئەدات) لە پروانەت دا يەكن
 (بەنەرمى و مۆسىقا بەكەوہ) قوتابخانە
 بەندىخانە .. بەندىخانە .. قوتابخانە ..
 ھىچ گرى بەك لە نىوانيان دانىيە ،
 ئەشەين .. (وەك وون بوويەك
 بەدۆزىتەوہ) .. بۆ سەرراى جوتەسە
 ھۆنراوہ يەكى نايب (وەك بىر بىكاتەوہ)
 خۆ ھەردوو كىيانىش گۆرە پانىيان ھەيە !
 (دووبارە رىكۆردەگە ئەگرتەتەوہ) :

تاي ھەموو ئەندىسە چىرۆكىكى شانۆ رايە ئەپىدەك اپپەردەدا

نووسىنى : عەبدوللا سەراج

بەشداران
 ۱ - ئەكتەرەنگ بەرگىكى وای
 لەبەرە بەچەند نىگارنىك نەخسراوہ .
 ۲ - رىكۆر، ئىك (مسجلة) رابردووى
 ئەكتەرەگەى لەسەر تۆمار كراوہ ئەگەل
 يارەگەى دا :
 ۳ - دوو ئەسكەمبىل : يەكىكى
 گەرەو ئەوى تر بچووك . لەشىتوہى
 مرقوف ، ریزە زەنگولەيەكى زەرد بەمل
 ئەسكەمبىلە گەرەوگەوہ ھەلواسراوہ .

ريكۆردەگە :

بەلام كىيىنەتوانى : ناۋزەنگى
بەخشىت ۰۰ كە لەگەل تۆرى چاوانا
بىن خىشىت ۰۰ كە لەگەل تۆرى چاوانا
بىۋىت !

(دىسانەۋە ريكۆردەگە دەم كوت
ئەكاتەۋە) لەرەنگىك ئەگەپىت
كەلەكىلگەى ھىچ تابلۇيەكدا ، لە ھىچ
بىشانگاۋ موزەخايەك نەرواۋە ۰۰ بەخو
شىتە ، بەلام چۆن شىتىك (بىنەكەنن)
خۆھەموو شىتىن (روو ئەكاتە
دانىشتوۋانى شانۆكە) ھىچىنە ؟
من شىتىك شىتى كىرەوم ، تۆ (بەنجە
بۆلاۋىكى ھەرزەكار درىژنەكات ، تۆش
شىتى دلدارىت لە عاستى بىلەت
چاۋوت كۆپ بو ، ھىچىنە كەدى
ماكەيت ، تەنانەت بەنىقوان دوو
برۆى ئەو دا (راستى) بەدىن ئەكەيت .

تۆش (بەنجە بۆدەولەمەندىك
ناراستە ئۇكاتەۋە) پاۋو خىشل
(زەتتەكان ئەلەرىنىتەۋە) يارتە ۰۰
راستىتە خواتە ، لە خۆت بەولاۋە ناكات
لەكەس ئەماۋە (زۆر بەتوپەبىيەۋە
ئەنگوست بۆھەزارىكى جىل شىر
درىژنەكات) تۆش شىتى (دان بە
ۋوشەكانا ئەنىت) بەلنى تۆش شىتىت ،
چونكە راستى تەنبا بەكۆلىرەيەك ئەزانىۋ
ھىچى تر ۰۰ (كەمىك ماتوبى دمك
ئەبىت ۋەك بىرېكاتەۋە) .

ژىر پىلاۋەكەى ديار ئەدات ، بەچەند
پەلەيەكى رەنگاۋ رەنگ نەخىراۋە ،
لەناكاۋ رانەچەكىت ۰۰ دووگوللەى
چاۋى لەخالىكى ناديارى ناۋشانۆكە
توند ئەكات ۰ وورده وورده سەرى
بەگۆيرەى رىكردى ئەو خالە ناديارە
ئەسورنىتەۋە ۰ بەھەنگاۋى كورت
لەگەلىا ئەروات ھەتا خالەكە ئەچىتە
دەرەۋەى شانۆكە ئەگاتە دىۋارى
بەرامبەرى شانۆكە ، كاتى سىرکەران
سەريان سوپ ئەمىننىۋ پىشت لەشانۆ
ئەكەن ۰ ئەكتەرەكە ئەداتە قاقاي
پىكەنن ، روو ئەكاتە ئەسكەمبىلە
كەرەكە :

– دىت ۰۰ نىمە ھەموو دۋاي
ناديارىك كەتۋىن ، تۆش ۋەكو نىمە
بىر ئەكەيتەۋە بوۋنى خۆت ئەچەسىپىنى
(نەختىك لەئەسكەمبىلەكە نىزىك
ئەبىتەۋە ۋەك لاي ميوانىكى خۆشەۋىست

دانىشىت ، بەزەردەخەنەيەكەۋە) :

– شاعران و ھونەرماندانىش
دىسانەۋە شىتىن ، ئەيانەۋى ھەموو
(راستى) يەكان بەماۋەيەكى كسورت
بقۆزەۋە ، لەپاشان لەشىۋەى ۋوشە ،
رەنگ ، ھىل ، سۆز ، دەنك دەرى
بىرن ۋەئىلچ بەدەنەۋە ۰۰ تۆگۆئى بگرە
(ھەندىك بەكرەى ريكۆردەكە
نەخولنىتەۋە ھەتا ئەگاتە) :

ريكۆرد :

– بۆنەۋەى بەرەۋ پىشەۋە بچىن ئەبى
لەسەر بناغەى پىشووۋمان بىنىيات
بگەن ۰ (بەتۋندى راي ئەگرى) دىت
(روو لەئەسكەمبىلە بچوۋكەكە .كات)
تۆش ئەۋە ئەزانىت كەرىبوار ، بىەۋىۋ
نەيەۋى ، ھەر ھەنگاۋ لەدوۋاۋە بۆپىش
ئەنىت (روو ئەكاتەۋە لاي ئەسكەمبىلە
گەرەكە) واتە لە ابردوۋەۋە بۆ
نىستاۋ پاشە پۆۋ ۰۰

– ۰۰۰۰۰

– بەلام كاك ئەسكەمبىل ئەۋەى زاخ
ئەخاتە بىرېكەكەمبەۋە ئەۋەى : تەمەن
ئەۋەندە كورنە ، كە بايى ئەۋە ناكە
مرۆف لەتاكە راستىيەك بىكۆلىتەۋە
ئەى خەۋن ۰۰ ! خۆ نىۋەى تەمەنمان
ئەدزىت ، ئەى ۰۰۰ (پارچە كارتەنەكە
ھەلئەگرىت كەلەسەرى نوۋسراۋە
بەندىخانە) ئەى بەندىخانە
(بەپىكەننەۋە) قوتابخانەى گەلە ۰۰
ھا . ھا . ھا ۰۰

(روو لەئەسكەمبىلە بچوۋكەكە
ئەكات) : بەلام ئەرانى بۆكى ؟ لەۋانەيە
ئەزانىت چونكە مندالىت ۋەلم شتانه
ناگەيت ، بەلام قەيناكات ، بەندىخانە
جىگابەكە شۋورەى ھەيە ۋەك قوتابخانە ،
بۆ كۆكرىنەۋەى تاۋانبارەكان ۋ
پىاۋكۆزان ۋ دزو جەردەكان ۰۰ بەلام
(بەروۋىكەى كەشەۋە) بۆ تىسۆ
نىيە ، بۆمن نىيە ، بۆۋ باۋكىشىس
نىيە ۰۰ بۆ ۰۰۰ (بەسستى دەس
مەلئەپرېت) بۆپىاۋ خراپانە (كەمىك
بىنەنگ ئەبىت لەپاشان ريكۆردەكە
ئەخاتەگر) .

ريكۆرد :

– ھەموو شىنىك جوانە ۰۰ دەرياي
بىن ، پىرۆزەى ناسمان ، چاۋى
نازەنن ۰۰ ئەمانە ھەموۋى ھەۋىنى

ھەلبەستو ھونەرن ۰۰ كوزەكەيەكى
شىن نارام ئەخاتە دەرياي چاۋ ۰۰ شىن
(بە توپەبىيەكەۋە ريكۆردەكە بىن
دەنگ ئەكات ، سەرلەنۋى يادگارنىكى
تر تۆمار ئەكاتەۋە) : (رووناكى
شانۆكە بەرەۋكزى ئەچىت ، ھەتا
لەكۆتايى دا تارىك ئەبىت)

– لەناۋ ئۆقياۋوسىكى

بىنەيەلەباۋىل كەتۋوم ، لەناخمەۋە
ھىزىك ئەيەۋى بەتاتى كىرەنەۋەيەك
تېپەرم بىكات ۰۰ مردن ۰۰ مەرگ
(كىزدىكى شاراۋە لەگىرفانى
دەرئەكات ۋ لەسكى خۆى ۋا رورده
ۋورده بەرەۋ خوارەۋە نوقم ئەبم ، ناۋ
گەپشە بناقاقام ، لوتكەى شاخىم
لېۋە ديارە ۋەك گالتەم بىنەكات ، بەروۋى
چەمەكەى داۋىنى دا بزە ھەلئەپىزىت ،
ۋا بەتەۋاۋى نوقم بووم ۰۰ نوۋكى بەنجە
كەلەم ئەبى كەئەۋىش ۋا لەسەر خۆ
لەناۋ شەبۆلى ناۋەكەدا (بالى) يەك
ئەنۋىنى ، وورده ماسى بىرىقەدار
ختوكەى بناگۆنم ئەدەنەۋە ، خىۋكەى با
لەدەۋ لوتتەۋە بەرەۋەيان ھەلئەچن ،
روبارىكى ناۋ بەتالايى لەشىم
پىرئەكاتەۋە ، تاراي بەرچاۋوم ۋەك
لېمۆزەرد ھەلئەگەپىت ، ۋابوۋ بەتۋىكىلى
پىرئەقال ۰۰ نابوۋ بەرەنگى ئەۋ بەرلۆنە
سوۋرەى رۆژىك دىم لەشەقامە
ھاۋشانەكەى روبارى دجلە ، ئەۋ رەنگە
سوۋرەش ۋاھەلگەپايەۋە بوۋ بە
قاۋەبى ، ۋەك ئەۋ خەرمانە قاۋەبەى كە
لەداۋىنى بەرراۋىلەۋە ، پاۋزور
گىشتىيەكان ھەلئەپىزىنە ناۋ دەرياي
ئەتلەسى ، بەلام دىسانەۋەش رەنگى
قاۋەكە بوۋ بەرەش ۰ ھەنسىۋ وورده
ماسى لەچاۋما ئەروپىن ، سەرنجى گىانم
تەدەم لەشىۋەى ئەۋماسىيانە ۋەك
فسقور لەشم بەجى دىلېت ، كەۋابوۋ
ئەمەيە مردن ۰۰ دىمەنىكى رۆمانسىى
دلفرىنە ۰۰ تابلۇيەكى رەش ، ماسىيەكى
برىسكەدار ۰ ئەگەر مردن ئەمەيە !

فەرموۋ : يەك – دوو – ھەرسىكى

(شانۆ تارىك ئەبىت ، كەچرا
ھەلئەكرىتەرە ، ئەكتەر نەماۋە ،
تابلۇيەك لەنرىك ريكۆردەكەۋە ديارە
لەسەرى نوۋسراۋە : « لەپىنساۋى
مرۆف »)

پاڻ پڙهڻ

عمرات پاڻ

ناڪه تيڻ ۰۰۰ زه لآمو وڙنڪاخو ده رڪه تن
پڻ بو خود بيڙيت :

زاڀووك ! زاڀووك دڻي چ لهه وهه كهن ،
دڻي داننه هه وهه بله قا ؟ ۰۰۰ مامن ناسڻي
هنده دزا ئينا يان پڻ پڙيگرا !
زاڀووك ! ۰۰۰ باهه مي كه سا زاڀووكيت
هه پڻ ۰ پاش گوته زناخو : داتين
دهينه فان تاخا وهه يه ڙيڪي لڻ بيڻين ۰۰
و ههردوو دنات کولانا دابه رزه بون ۰۰۰

نهم چار جهڙيل پويين ڙباڙيڙي
ده رڪه پڙيڻ به پڙيڻ ۰ عه وراخو ڙ بهر
رووڙي يافه داي ، يانافا خو ياجوان
لگه او نافي ددهت ۰۰۰ نهم ڙي چويين
سهه ڪه ڪي ڪه سڪ ، روينشنين رهخ
رويبي ۰ بابسه ڪي هوين پڻ تيت و
داروباري دلهر رينيت ۰ ئافا زه لآله
سيتافكارو وڙي يا تندا دياره ۰۰۰ په نڪي
داروباري و گوليڪاڙي پڻ تندا ديداهت ۰
هنده ڪ ڙمه خڙڙ ڪر وهنه ڪ ڙمه
خودريڙ ڪرو هنده ڪ روينشنين و
پڻ پڙيڻ به رڻي خو ددينه و داروباري و
نافي و بهاري ئيڪي ڙمه گوته :

- پانڪه گوندا چهندا خوشه نڻي
بهاري ۰ پڻ دي گوته :

- ٺاري وولا ۰۰۰ ناخفتن دناف بهرا
مهدا هات وچو ، نه فنه پڻ ديتيڙيت ، گوندا
ياخو ، پڻ دي بيت پڻ ديتيڙيت ، باڙير
دخوشن ۰ وجوار گهرم ، سو مهديت
ٺه وڙي برخه مه فلهسهر روپباري چافيت
خو دشويستن چهند ته پڻت نافي هافيتنه
چافيت خو وهان ۰۰۰ راست بو نڪ مه
ٺه هات ڙدويرفه يادياره برينه ڪاهه ي ۰۰۰
کولدا ڪه هه دقيت ده رڪهت ۰۰۰ بوڪي ؟ ۰۰۰
دڻي بومه ده رڪهت ۰۰۰ پشتي سلاف ڪري
جهي خو لوڙيڙي گرت لسهر زويرڪي ۰۰۰
جنگيت وي بيت هه ڙارانه قيتچا نوزا
بيت شولي نه يان هه ٺه فنه بيت هه پڻ ۰۰۰
هه ربارچه ڪي چهند يانه بيت پڻت هه ڪه
ددپايانه دڻي دروارڪه ده فني خوفه ڪر ،
ده نڪه ڪ بهرداين ڙسهر دله ڪي نه ساخ
تيت پڻ رووڙير ڪري هيتڙهه لڪ بناف
سالآ قه نه بوي ۰

- هارنابا گوته ، تيري هاي ڙبرسي
نينه ۰ هنده ڪ ڙهه وهه - خودي
بوڙيڙي ده رڪهت - پاره بيت هه پڻ خاني
بيت هه پڻ مابوچي باڙير بو خوش نابن ؟ !

دنيارا بينيت باشه ۰۰۰ ڪا ۰۰۰ ؟
چ توف ٺوده يه ؟

ڙنڪي گوته : ڪهرمڪن نه فنه يه ۰
چونه تڪ نه ۰۰۰ چ ٺوده يه ! ۰۰۰ يانه
هوني يه ۰۰۰ بانتي وڙي ناخه ۰۰۰ ديسوار
دکون کونن ۰۰۰ په فديت ڪيتراين لڻ
دڪه فنه غارغاراني ۰۰۰ خشتينا مشڪايه
دبه ر ساپيتڪارا ۰۰۰ ده مي چونه پيش
ڙنڪا خودانا ماني گوته ميريڻي خو بهيدي فنه :
- چار دينار گهله ڪن بلانه ڪيم
ترگو تبا ۰

- تودزاني زاڀو ديتت هه پڻ دي
کاوداتي مه نه خوش ڪن هه مامن وه گوته
دانه تڙيڻ ۰۰۰

ٺه ڙ نازم چار گهله ڪن ۰۰۰
پشتي ميريڻي و ڙنڪي پڻ نايڻي ڙفرين ۰
ميريڻي گوته :

- نه زبني چار گهله ڪن هه مامن
هندي بيڙهه کونهم بشيڻي بده پڻ چنڪي
نهم ڙي هه ڙارين هاريڪاري پانه بڪه ۰۰۰
من پڻتچ زاڀوڪيت هه پڻ ، نيسڪ پڻ
لآندڪايه ، دووڙي پڻ بده رڻي يا ڪه تڻين ،
وههردوڪيت دي پڻتچه ڪي دفره موده نه ،
ٺه رڙي هه مي کا قالمال نينم پڻتچا
شه فني نه بيت وه ڪسي دي دچمه
داراڙده رفه ۰۰۰

ٺينا چرفڪه ڪ بزه لآمي ڪهت و گوته :
- هه چ گوته ڪه رڪه ڙي پڻ هه پڻ !
- په لڻ ۰

- يادي دي چ لڻ ڪه ي ؟ ۰۰۰
- ٺه ڙ دبهه خاني ۰۰۰

ٺينا زه لآمي بهاري خوداين
سهرفه ڪر نڙينه دنغه ڪه ربه و گوته :

- برا ماني من گوته ته ۰۰۰ ڪيم تر
نينه ۰

- يه معني نه دانه ۰
- مهدان بيت يان نه دان نه بيت ۰۰۰

نه فنه يه ۰۰۰
- باشه هوين نادهن ! ۰۰۰ ماهوين

فچيانا ڪه تن لفاده خا ؟ ۰۰۰
- نه ٺه زبني نه ۰۰۰ نهم فچيا

- دانتيڪي ده رگه هي دقوتيت ۰
ده نڪه ڪي بجويڪا ٺه ف گوته

پاهيلا ۰۰۰ ده يڪي گوته :
- ڪا سح بڪي ٺه و ڪي يه ؟

ڪچڪ چو ده رگهه فه ڪر ۰۰۰ زه لآمه ڪ
بزورڪهت ڙنڪه ڪ ددويرا هات ، پڻتچا
خو پاڪر ۰۰۰ ناف چانيت ڙاري پڻ نه ۰۰۰

ڪه تينه ده ست و پڻ يا ۰۰۰ نه پاپڻتچا
ده ستيت پاله تي پڻ نه ۰۰۰ ڪه لشته بيت
- مه يازاني هه وه ٺوده ڪا فالآيا هه ي ،
نه ڪا باشه ۰۰۰ پشتي سلاف ڪري گوته ۰

- مه يازاني هه وه ٺوده ڪا فالآيا
هه ي ، فڻتچا هه ڪه هوين بده نه فنه
نهم گهله ڪه ڇه ڙدڪه پڻ ۰ زه لآمي ماني
سهرڻي خو بلندڪر داههردوو ناف چافا

بينيت گوته :
- راسته مه ٺو ده ڪا هه ي به لڻ
مهديت بڙاين ڪا هوين چهندن ؟ ٺه ڙ
ههردوڪه نه ؟ ۰۰۰ پترن ؟ به لڪي جهي
هه وهه نه ڪهت ۰۰۰

- هه ما نهم ٺه ف ههردوڪه پنه و
پنچ بجويڪ ۰

- پڻتچ بجويڪ ؟ ۰ خوداني ماني
گوته ۰

- به لڻ ۰۰۰ هه مي به س بيت خارني
نه ۰

پڻ ده نڪي به ڪه ته دناف هه مي
يادا ۰

پاش ميريڻي گوته فنه :
- دي بيڙت هه ڪسه ڏي ده نه فنه
دابچين تستيت خو قه گوهيڙيني و بيڙن
ڪادي بجهندي ده نه فنه ۰

ٺينا ڙنه دل لڻ هاته فه ڪيتران :
- ماته بجهندي دقيت ؟
- ماني دي به وهه بيت ۰ ڪاتو بجهندي
ديڙي ؟

- بچار دينارا هه وهه دقيت
وهه رنه تڻفه ، هه وهه نه فني ڙي ڪيم تر
نابيت و هوين گهله بخيڙ بچن ۰

- ڪادا بهاري خوده يني ، هه ڪه بچار

پاشماوهی مامه یاره

حهوت مالیکه له بنساری شار بازیردا .
سه روکی سو پای عوسمانی لئی
نه پرسیت ، له مامو دی به بوجی نهو
دی بچوکت هل لیزارد . یاره
له ولامدا نه لیت : چونکه ده ست -
گیرانه کم نه و تا له دی به و خه لکی
نه وی به ، نه جیب پاشا نه وی زور
خوش نه بیت ، دی به که یی نه به خشیت
وله سهر حسابی خوشی ده ست گیرانه که ی
بؤ نه هینی و خانویه کیشی له گهره که
گوپزه ی سلیمان ی بؤ دروست نه کات و
له وی نیشته جی نه بیت) که من نه مام
له که سی تر نابسته و له هیچ کتیبکی ترا
نه دیوه .

نمه بو زوون کردنه و یه ک
له که لوقوزینی تاریکی ژبانی مامه یاره ،
جگه له وانه ده ربؤ پیشاندانی نمونه یه ک
له پیاوه ناوداره کانی کورد (شخصیه ت) ی
مامه یاره م پیروکتیک بؤ شان و له گه ل
چند چیروگیکی کورتی تردا
چایم کرده)

* *

پاشماوهی گاتی چاوی نه کوتنت ۰۰۰

له سه هۆل به ندانی گۆلی (زر بیار) ی ،
ته نیایی ما ۰۰۰ دۆزی به و !

* * *

تهی نه ستیره کشاره که ی ، پیکای
کاروانی شیعرم ،
بیرت نه کم ۰۰۰ بیرت نه کم ۰۰
وه که بیری په زاره ی (نالی) ، بؤ (حه
بیبه) ، بیرت نه کم !
پیم بزانی ، بیر کردنت ، چی لی کردوم ،
دووریت ، به هانگوائی نه بیری ، به بهر
چاوه زه قه کانی ناوشاره ووه ،
وه کو لاوای تیم نه نالایت !

وه که نه امیک تیاما نه پروایت !
وه که خه نجر ، پیاما نه چه قاتب !
وه که منالی ، بؤم نه کربایت ۰۰ بؤم
نه کربایت !!

له گهره کی گوپزه ، له خانویه کانی بوو
که نیستا بؤ به مولکی کورانی میرزا
نه حه دی حاجی صالحی خه قاف ، تاکو
شاره وانی سلیمانیش نیازی وایه گوایه
شه قامیک به ویدا بهری که شه قامی سابون
که ران و شه قامی نه و دیوی پیسکه ووه
بیهستی وناو بنری شه قامی مامه یاره
که نه م به راستی له جی خویایه تی .
مامه یاره هه موره وشستیکی (فارسی) ی
هه بووه که له مهربیش له نه وروپادا باوبوه
به زیاده شه ووه ، له سلیمانیدا هه رله ووه
خانویه دا که باسمان کرد زور خانویه کی
دانا بوو ، خه لکی فیسری میل بازی
وزوران بازی نه کرد ، یه کیک له وانه ی
له ویدا فتری میل بازی یا خود قوتابی
یاره بوون ، خوالی خوشبوو (توفیق
قطنان) بوو ، جگه له ووه ته ویله ی
ماله که ی کرد بوو به خان بؤ و لاخی
لادی که نه هاتنه ناوشاره ووه ، سه رو
بیجوی لی نه سندن نه ویشی بؤ منالان
خه رچ نه کرد .

من نه م بیستوه (یاره) کو تیخایه تی
کرد بیت ، به لام کاک وردی نه لی (یاره
به ناوی موختریه تی گهره ک موریکیان
بؤ هه لکه ندبوو که نه و نووسینه ی
له سه نوسرا بوو : کانی درز کیه یی و
شیری چناره ، دوژمنی شیبخانی
عه بده یاره) . نازانم نه م به یته ی
دوایی مه به سی چیه ووه چه مانایه ک
نه به خشیت ، جگه له ووه له به یته ی
یه که میشدا وای ده رنه خات که په یوه ند
بیه کی بووه به دی چناره ووه . نه م هه
رامان نه کیشسته سه ره باسی ژنو
مالی یاره . وه که نه لین یاره وه جاخ
یا خود هیناویه تی و منالی نه بووه . له م
بابه ته ووه کاک وردی نه مان گیتیه ووه
بؤ شه رره که ی کویه وگرتنی مامه یاره
به یه خسیس ، بؤ کاتیک که نه یبه نه لای -
نه جیب پاشای والی ، دوا ی نه ووه لاهه
ره پ و راستانه ی که نه یه داتوه ، وه که
وتمان زور نه جی به دلی پاشادا و نه ویش
که لئی نه پرسیت جیت نه وی داو ابکه .
لیره دا کاک (وردی) نه لی (یاره
له ووه لاهه و تویه تی : نه گهر نه توانیت
دی چناره م بؤ به خسه که شه هه

راسته بازیر خوش به لی پیرا ،
به به رویکا سه رو فی یاتزی بیت ،
سه به ره که لهر هتافی و بیته به - شت
به لی نه م بیت هه زار ؟؟ نه شه نه زین
زگوندا هاتیم بچوکه نه من گوت ، دی چم
لویری پاله تی یی کم ، بوخو دارا کم
به م فروشم ددی گیزه گیزه کئی کم
هه رزینا گوندا . چاکتره چنکی بازیرا
پاله تی یالی مشیه ۰۰ چاکتره به لی
مروئی جی خولی هه بیت ۰۰

- چه و مروئی جی خولی هه بیت .
تیکی ژمه ناخفتن لی برگر ئینا گوت :

- مروئی خان یی خوه هه بیت ، من
کولکیت خه لکی فه گه لکه نه خوه هه ،
مروئی بنتی برسسی بیت ، تنی بیت
که سق های ژینه . لقیری قی ۰۰ و دی
نافا که هه - ورسا خان یی دگران هه یی
کولکه ک زی هه ی گیمی سی چار دینارا
نینه . پایان دی بوخو دانی خانی
شولکه چان دی زاپو کیت خوجودانکه م ،
ئیچا هیزتا تیکی هند زاپو کیت مویر
هه بن هه مانادن - ووهی ، نه م چوین
دبو خولتوده کئی بگه ربیه چنکی نه م
دی خان یی نه م لی ده رکه فین خه دان
دی نه که ده ر سه ری هه یی بارانر
زبه زاپو کیت مه به ، مه ده ر گه یی
قوتاده مان گوتی بؤ مه زاپو کیت هه بن
هه ج کومن گوتی یی من هنده دزیت هه یه
ئیچا هه ما نه دقیا نه م لواره خازن ، ج
نودا بگرین پارمزی نائیت خان یی به کئی
بنتی بوخوبگرم ، و نه ز بچو کیت
خونابه م بکه مه دهنده گوئافه داروژا
دووی نه ساخ بیز یان بمرن ۰۰ نه ۰۰۰
یازه میا چاکتر هوه نه ز بچه گونئی
خوقه وه ما ببورینم روژا به سه ۰۰۰
دبرسی و تنی یی چاکتره کودین ته بو
مسنیت خه لکی بیز .

- یاتو بوجو ناچیه گوندی ؟ ۰۰
تیکی ژمه گوتی :

- نه زین لهینی یی قاروژا روکا
شول بکه م داهنده متا بوژا روکا
بگرم سه ری هه یی دی تشتیت
خولکری خوکم بچم . پاش پابووه
وگوت : باری کاری من یی له سه ریستی
نه که خار بیت یاز بکه فیت نه زنی بوم
بخاترا هوه ۰۰

ههست ئەگريت ئەگەر سـودێك له كه له پورى نه ته و ايه تى و كتيبي رهخته و نه ده بى وەرگرن و ا شـيعره كانت بـالائـه نه بـيـت .

● كاك ئەحمەد رهسول پشـلـهـرى :
پارچه شيعره كهت (من شۆرشم) پر پشـتـى نه و كاته بو كه به سهـرچـو له بلاو كرده و هـى ، ببورن ،

● كاك به كر خوشناو شۆرشگر
خـقـى نـاشـارـتـهـوه به لكو بهـره و روو رائه و سـتـيـت جـالـهـبـهـر نه وهى پارچه شيعره كهت به شوتن شاراوهدا و بـلـهـو داره كهشى ته و اونه بو له بلاو نه كرده و هـى زـيـز مه بن .

● كاك مه غديد سوران : شيعره
نوسينه كهت به سهـند كراون له يـهـكى نه ژماره كانى داها تـيـدا بلاو نه بـيـته وه بـقـ نه وى تر خوا كه ريمه .

● برايانى نازيزمان (ح ، نيرمه جارى ، هه قريست ، شيرزاد عبدالرحمن)
به رهه ميكي فـرـه و دم له هه موو با به تـيـته وه نه دن نه وهى پـيـويـستـمان بـيـت پاراستنى سامانى نه ته و ايه تـر و باسى قول و فراوان نه برارهى فولكلور مـيـژ و وـيـژه به ، بريـا خوشتان له م مهيدانه تاقي نه كرده وه ، شاعير و چيروك نوسمان زۆر بـهـوه ، بشويهك پـيـويـسته ، تـيـگـيـشتن برايانه .

● بۆ ئه و برايانهى وه نامى
به ته لى ژماره (١١) يان داوه ته وه : باوهـر نـكـهـن هـيـچـتـان به تا و اوه تى نه تان پـيـكاوه خۆتان نه مجارهش له م ژماره يه دا تاقي بـكـه نه وه و كۆل مهـدهـن .

● كاك (يوسف عبدالله) نه وى
نۆى جوى وانيه ، كوفاره كه مان نه و سـتـوـره ته سكهى شكانسوه و له كاتيكدا رـيـزى هه مو بـرـو باوهـرـيـنـو رـيـبـازـيـكى نه ده بى نه گريت و شتى به كه لـكـيان بـسـۆ بلاو نه كاته وه ، به لام « تا پۆ نه كـرـاوه بۆ تا قمينك » باله سهـرى نهـروـين و بـيـقهـيـدى نه بـيـت سـتـهـكهـى نه مجارهـت كاك به سهـرى نه و لا گيان بلاو كرده وه ناشيت . لـيـرهـدا ناوهى وه لام دانه وه مان نه ماو ليمان ببورن .

سوپاسى نه و برايانه نه كهـين كه ههستى دهـروـنيان بۆ گۆشـارى (به يان) دهـرـبرـيوه و پـرـۆـزـباـيى رـيـك و پـيـكى و بوختى نه كهن ، تيمه نه مه به واجبيكى سازشاني خۆمانى نه زانين و ههـوـل نه دهـين بۆ پـيـشـخـستـنى رۆژنامه گـهـرى له كوردستاندا . چـهـند پـيـمان خۆش بو سـلـاوه كـانـتان ههـمو بلاو بـكـهـينه وه داخه كه م دهـرفـهـتمان به دهـسته وه نـيـه و جارى به مهـندهـى خواره وه ليمان ببورن :

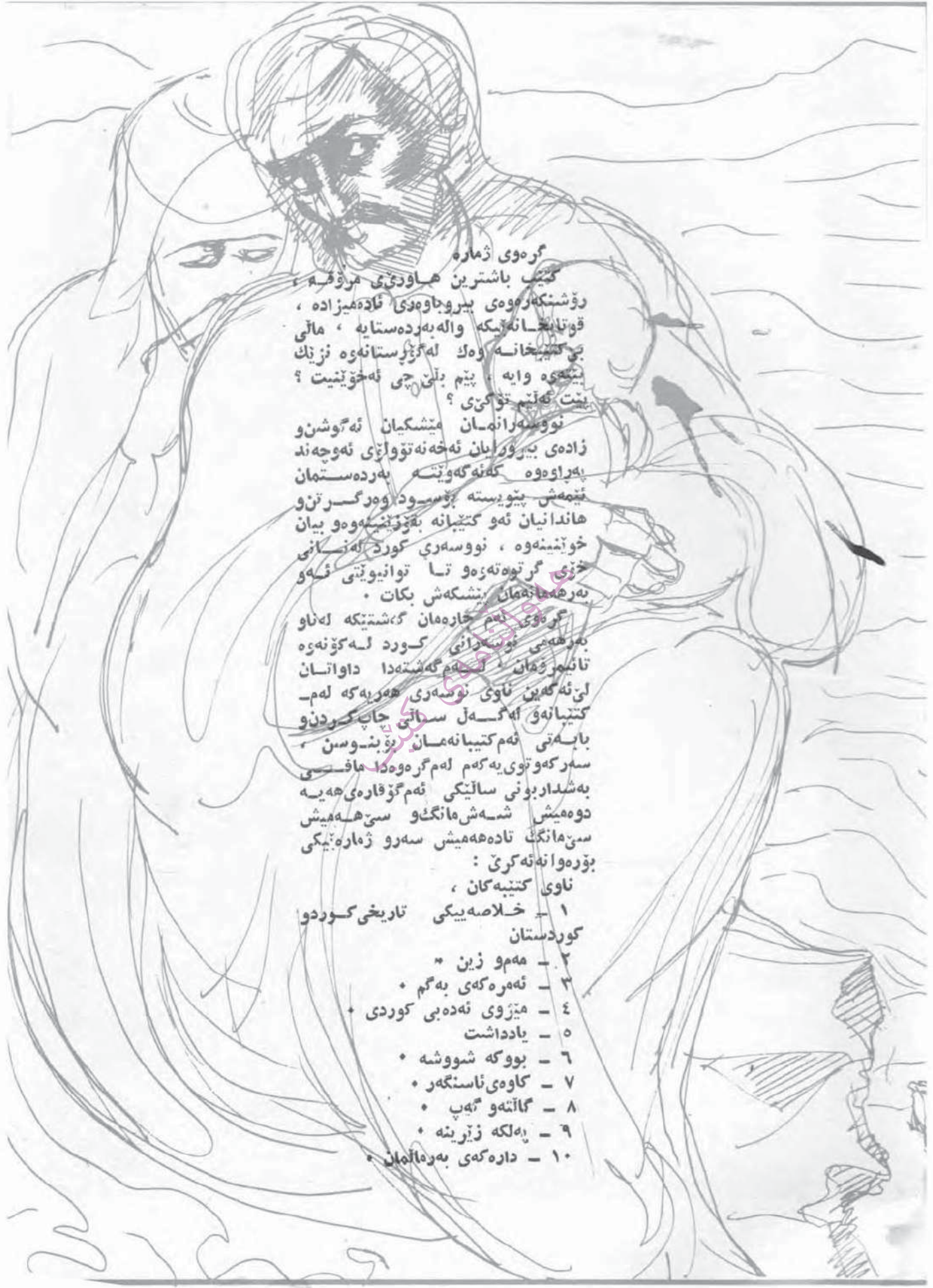
● له كه لاره وه (كاكهـى كهـمالهـيى)
نامه تيكى بۆنارد، يـن نه لـيـت « له بهـر نه وهى ئيژه دهستان دايسه دهـرـكـردنى نه م گۆژه بهـنـرخه به م جۆره وام به چاك زانى ئام ديارى به تان بۆ بـيـتـيـرم چـونـكه چاو م گـيـرا لهـم ديارى به بهـنـرخـتـرم دهـست نه كهـوت - زۆر سوپاسى كاكهـى كهـمالهـيى نه كهـين والهـخـواره وه تهـنـيا ئهـم مـشـته له خهـروارى نه و ديارى به بهـنـرخه بلاو نه كهـينه وه :

به يان مژده بـيـ مژدهـى دلشـادى :
مژدهـى سهـرـپـهـرزى و مژدهـى ئازادى نه سـتـيرهـى گهـشى به يان بو ههـلـات : مژدهـى ئازادى ئهـدا بهـحهـيات .

● له سلـيـمانى به وه (نورى مسته فاقه راخى)
نه لـيـت « باش سـلـاو هـيـواى كامهـرانيان ئاواتانه ، پۆخـمهـت كـردنى زمانه كه مان له روى بوختى ئهـم گۆفاره بهـنـرـهـوه پارچه شيعر تـيـكم رهـوانه كـردوه له ژيـر ناوى « سالنامهـى شـيـرينه ون بوه كهـمـدا - كاكهـنـورى گيان : سوپاست نه كهـين نه گـهـر ليمان ببوريت هـيـشتا ريزى پارچه شيعره كهت نه هاتوه -

● كاك احمد سعيد خورشيد
پارچه شيعر تـيـكى له ژيـر ناوى (خۆرى پرسيا تـيـكى تهـر) دا بۆناردوين به لام چونكه تهـعـبـيرو رهـمـزه كـانى زۆر و تراون داواى ئهـ نه كهـين خو بدانه خويندنه وهى شيعرى شاعرانسان ئنجا بـيـته شاعير .

● كاك سهـيـ خوينكار
پارچه شيعر تـيـكى له ژيـر نارى (دهـنـگـيـكى ساكار له زيندان، كانى تارانـهـوه) بـۆ ناردوين ، ههـرچـهـنده شيعره كان له دلـيـكى شـورـشـگـهـوه ههـلـقـولاوه به لام له روى ته كـنـيـكى شيعره وه لاوازى تـيا

گرهوی ژماره

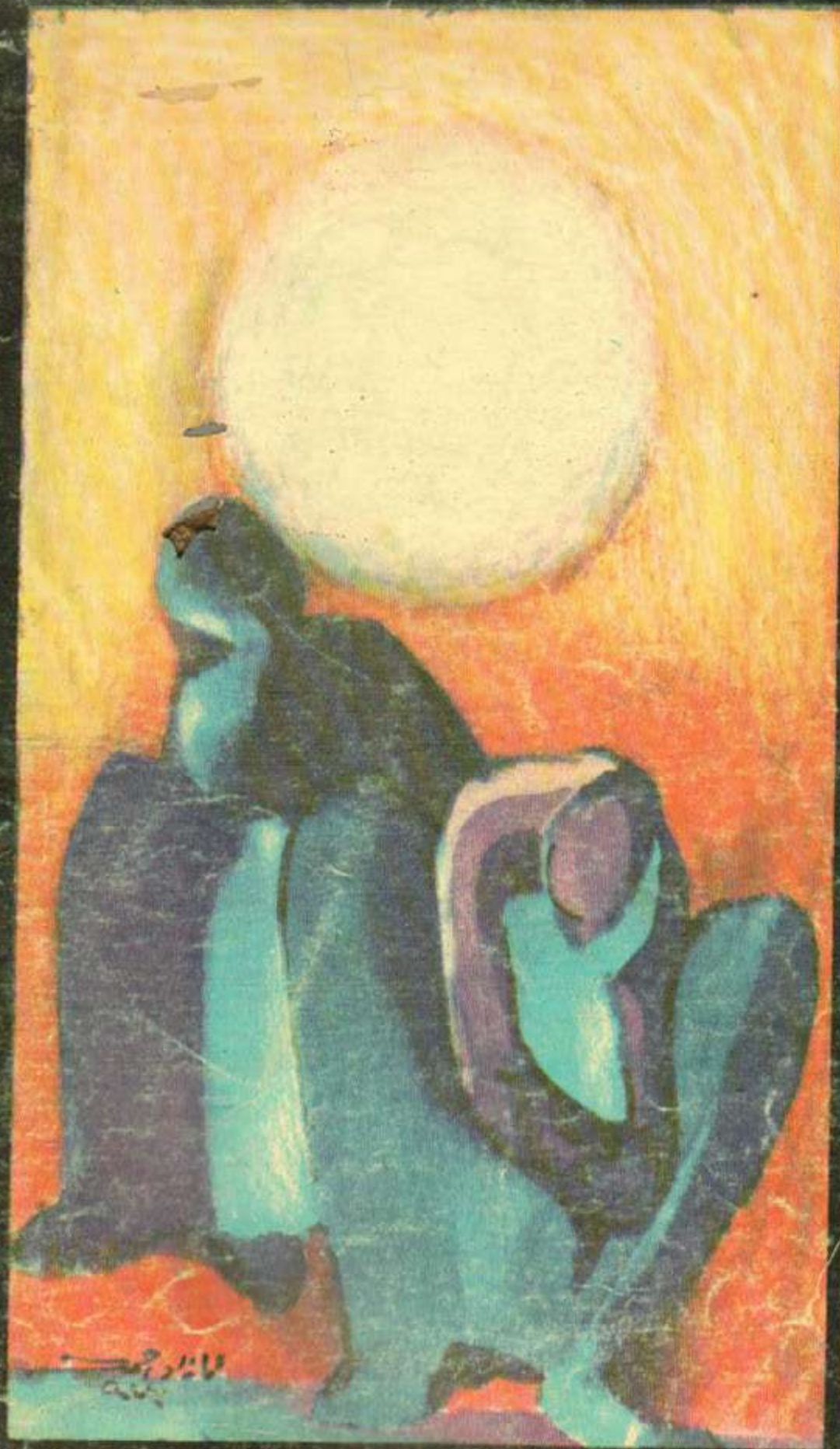
کتیب باشتیرین هاوردی مروغه ،
رؤشکهرهوهی بیروجاوهوی ناده میزاده ،
قوتابخانه تیکه واله بهرده ستایه ، مائی
بی کتیبخانه وهک له گزوستانه وه نژیک
پیکه وایه ، پیم بلن چی نه خوئیت ؟
بیت نه تم خوکی ؟

نووسه رانهان میشکمان نه گوشن و
زادهی بیروبان نه خنه توواری نه وچه نه
بهراوه وه کهنه گه ویتسه بهرده ستمان
قیمهش پیویسته بوسود وهرگرتن و
هاندانیان نهو کتیخانه به خوئیتسه وهو بیان
خوئیتسه وه ، نووسه ری کورد له نسانی
خوی گرتوه ته وه تا توانیویتی نهو
به ره ها هه مانک بشکتهش بکات .

گرهوی بهم خارهمان گشتیکه له ناو
به ره هه می بوستدانی کورد له گونه وه
تانیمر زمان له گه گه شته دا داوانان
لی نه گه بین ناوی نووسه ری هه ره که له -
کتیخانه و له گه ل سانی چاپ کردن و
بابه نی نه م کتیخانه مان بو بنوسن ،
سهرکه وتوی به که م له م گره وه دا مافسی
به شدار بونی سانیکی نه م گزقاره ی هه یه
دوه میش شهش مانگتو سی هه میش
سی مانگت تاده هه میش سهرو ژماره تیکه
بوره وانه ته کری :

ناوی کتیبه کان ،

- ۱ - خلاصه ییکی تاریخی کوردو کوردستان
- ۲ - مه م و زین *
- ۳ - نه مره که ی به گم *
- ۴ - میزوی نه ده بی کوردی *
- ۵ - یادداشت
- ۶ - بووکه شووشه *
- ۷ - کاوهی ناستگر *
- ۸ - گمانه و تهپ *
- ۹ - په لکه زیرینه *
- ۱۰ - داره که ی به ره مان *

BAYAN

Kurdish Monthly Magazine

Published by the Ministry of Information

BAGHDAD, IRAQ.

هولمهاند نازاد

باشه رۆژ - له بهر هه می لای

لایه